MIHAIL GORBACSOV

A szocialista építés soron levő feladatai

MIHAIL GORBACSOV

A szocialista építés soron levő feladatai

MIHAIL GORBACSOV

A szocialista építés soron levő feladatai

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ • 1985

A KIADÁSÉRT FELEL A KOSSUTH KÖNYVKIADÓ IGAZGATÓJA
KOSSUTH NYOMDA, BUDAPEST
FELELŐS VEZETŐ BEDE ISTVÁN VEZÉRIGAZGATÓ
A KÖTETET HITSEKER MÁRIA SZERKESZTETTE
A TIPOGRÁFIA ÉS A KÖTÉSTERV BERECZKI GÁBOR MUNKÁJA
MŰSZAKI VEZETŐ BERECZKI GÁBOR
MŰSZAKI SZERKESZTŐ PÁNYI BÉLA
TERJEDELME 8,3 (A/5) ÍV
ISBN 963 09 2752 7
(4101)

Tartalom

Beszéd
az SZKP Központi Bizottságának ülésén
(1985. március 11.)
[7]

Beszéd
az SZKP Központi Bizottságának ülésén
az SZKP XXVII. kongresszusának
összehívásáról és az előkészítésével
összefüggő feladatokról
(1985. április 23.)
[17]

Beszéd
a Varsói Szerződés tagállamai vezetőinek
adott díszebéden
(1985. április 26.)
[55]

A szovjet nép halhatatlan hőstette
(1985. május 8.)
[61]

Beszéd
a leningrádi pártszervezet aktívaülésén
(1985. május 17.)
[95]

Beszéd
az SZKP Központi Bizottságában
a tudományos-műszaki haladás
meggyorsításáról tartott tanácskozáson
(1985. június 11.)
[121]

Beszéd
a dnyepropetrovszki kohászati művekben
(1985. június 26.)
[143]

Beszéd
az SZKP Központi Bizottságának ülésén

Kedves elvtársak!

Súlyos veszteség ért bennünket, egész pártunkat és országunkat. Eltávozott az élők sorából Konsztantyin Usztyinovics Csernyenko, a hű leninista, a Szovjetunió Kommunista Pártjának és a szovjet államnak, a nemzetközi kommunista mozgalomnak kiemelkedő egyénisége, az érzékeny lelkületű és nagy szervezőképességgel megáldott ember.

Konsztantyin Csernyenko nagy és dicső utat tett meg. Minden területen, ahová a párt állította, mind teljesebben bontakozott ki tehetsége, az a képessége, hogy az emberekkel foglalkozzon. Konsztantyin Csernyenko mint az SZKP KB főtitkára, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa Elnökségének elnöke, minden erejét és tudását az ország gazdaságának fejlesztésére, a nép jólétének növelésére és kulturális színvonalának emelésére, a haza biztonságának megóvására, a világbéke megőrzésére és megszilárdítására összpontosította.

Konsztantyin Csernyenko mint a szeme fényét oltalmazta a kommunista párt egységét, a központi bizottság és a politikai bizottság tevékenységének kollektív jellegét. Mindig arra törekedett, hogy a párt minden szinten mint összeforrott, összefogott és harcos szervezet mű-

ködjön. A kommunisták gondolatainak és tetteinek az egységében látta sikereink zálogát, a fogyatékosságok leküzdésének biztosítékát, a töretlen előrehaladás zálogát.

A XXVI. kongresszuson, majd a központi bizottság ezt követő ülésein Jurij Andropov és Konsztantyin Csernyenko tevékeny közreműködésével kidolgozott stratégiai irányvonal változatlan és az is marad. Ennek célja az ország társadalmi-gazdasági fejlődésének meggyorsítása, a társadalmi élet minden területének tökéletesítése. Konkrétabban szólva, a termelés anyagi-műszaki bázisának átalakítása, a társadalmi, elsősorban a gazdasági viszonyok rendszerének tökéletesítése, magának az embernek a fejlődése, az anyagi élet- és munkakörülmények minőségi javítása, az ember szellemi arculatának fejlesztése.

Döntő fordulatot kell elérnünk abban, hogy a népgazdaságot átállítsuk az intenzív fejlődési pályára. Rövid idő alatt élre kell törnünk, kötelesek vagyunk élre törni a tudományos-műszaki haladásban, el kell érnünk a társadalmi munka termelésének világszínvonalát.

E feladat sikeresebb és gyorsabb teljesítése érdekében fáradhatatlanul tökéletesítenünk kell gazdasági mechanizmusunkat és egész irányítási rendszerünket. Miközben ezen az úton haladunk, s kiválasztjuk az optimális megoldásokat, alkotó szellemben kell alkalmaznunk a szocialista gazdálkodás alapelveit. Ez azt jelenti, hogy következetesen meg kell valósítanunk gazdaságunk tervszerű fejlesztését, szilárdítanunk kell a szocialista tulajdont, bővíteni kell a vállalatok jogait, növelni kell önállóságukat és felelősségüket, fokozni kell munkájuk végeredményeihez fűződő érdekeltségüket. Ez azt jelenti,

hogy az egész gazdaságfejlesztést alá kell rendelni végső fokon a szovjet emberek érdekeinek.

A párt következetesen meg fogja valósítani az általa kidolgozott szociálpolitikát. Mindent az emberért, az ember javára – ennek a programtételnek egyre mélyebb és egyre konkrétabb tartalommal kell telítődnie. Érthető, hogy az emberek életkörülményeinek javulása csakis a közös ügyhöz való növekvő hozzájárulásukon alapulhat. Ott, ahol eltérnek ettől az elvtől, elkerülhetetlenül megsértik a társadalmi igazságosságot, amely a szocialista társadalom egységének és stabilitásának igen fontos tényezője.

Belpolitikai téren a párt az egyik fő feladatnak tekinti a demokráciának, a nép szocialista önigazgatása egész rendszerének további tökéletesítését és fejlesztését. Sokféle feladat van itt. Nem keveset teszünk ezen a téren. Gondolok itt a tanácsok szerepének további növelésére, a szakszervezetek, a komszomol, a népi ellenőrzés, a dolgozó kollektívák mozgósítására. Kemény munka vár ránk mind a már kijelölt, mind pedig az új irányokban.

A szocialista demokrácia elmélyítése elválaszthatatlanul összefügg a társadalmi tudat fejlesztésével. Nevelő munkánk eredményessége mindenekelőtt abban mutatkozik meg, hogy a munkások, a kolhozparasztok, az értelmiség hogyan vesznek részt a nagy és kis problémák megoldásában, hogyan dolgoznak, hogyan küzdenek a fogyatékosságok ellen. Egész ideológiai tevékenységünk legfontosabb feladata a szovjet emberek társadalmi és munkaaktivitásának fokozása, a fegyelem megszilárdítása, a hazafiság és az internacionalizmus szellemében történő nevelés.

Emellett ezután is határozott intézkedéseket fogunk

hozni annak érdekében, hogy rendet teremtsünk, megtisztítsuk életünket az idegen jelenségektől, a társadalom és állampolgárai érdekeit sértő mindennemű cselekménytől, megszilárdítsuk a szocialista törvényességet.

Ezután is fokozni kell a nyilvánosságot a párt-, a tanácsi, az állami és a társadalmi szervezetek munkájában. Lenin azt mondta, hogy az állam ereje a tömegek tudatosságában van. Gyakorlatunk teljesen igazolta ezt a következtetést. Minél tájékozottabbak az emberek, annál tudatosabban tevékenykednek, annál aktívabban támogatják a pártot, terveit és programcéljait.

Külpolitikai téren irányvonalunk világos és következetes. Ez a béke és a haladás irányvonala.

Pártunk és államunk számára az első parancsolat az, hogy őrizze és minden lehető módon szilárdítsa a testvéri barátságot legközelebbi harcostársainkkal és szövetségeseinkkel – a nagy szocialista közösség országaival. Mi minden tőlünk telhetőt megteszünk, hogy szélesítsük együttműködésünket a szocialista államokkal, növeljük a szocializmus szerepét és befolyását a nemzetközi ügyekben. Szeretnénk komolyan javítani a kapcsolatokat a Kínai Népköztársasággal, s úgy gondoljuk, hogy kölcsönösség esetén ez teljes mértékben lehetséges.

A Szovjetunió mindig támogatta a gyarmati elnyomás ellen küzdő népek felszabadító harcát. Rokonszenvünk ma is Ázsia, Afrika és Latin-Amerika országaié, amelyek a függetlenség megszilárdításának és a társadalmi megújulásnak az útján haladnak. Ezek az országok barátaink és partnereink a szilárd békéért, a népek közötti jobb, igazságosabb kapcsolatokért folytatott harcban.

Ami a tőkés országokkal való kapcsolatainkat illeti, a következőket szeretném mondani. Tántoríthatatlanul

követjük a béke és a békés egymás mellett élés lenini irányvonalát. Jóakaratra a Szovjetunió mindig jóakarattal válaszol, a bizalomra pedig bizalommal. De mindenkinek tudnia kell, hogy hazánk és szövetségesei érdekeiből sohasem engedünk.

Értékeljük a nemzetközi feszültség enyhülésének a hetvenes években elért sikereit, és készek vagyunk ezután is részt venni abban a folyamatban, amelynek célja az államok közötti békés, kölcsönösen előnyös együttműködés megteremtése az egyenjogúság, a kölcsönös tisztelet és az egymás belügyeibe való be nem avatkozás elvei alapján. Ebben az irányban új lépés lehetne a méltó megemlékezés a hitleri fasizmus és a japán militarizmus felett aratott nagy győzelem 40. évfordulójáról.

Az emberiséget sohasem fenyegette olyan rettenetes veszély, mint napjainkban. A kialakult helyzetből az egyetlen ésszerű kivezető út a szemben álló erők megállapodása arról, hogy megszüntetik a fegyverkezési versenyt, elsősorban a nukleáris fegyverkezési versenyt a földön, s megakadályozzák a világűr militarizálását. Megállapodás becsületes és egyenjogú alapon, anélkül, hogy a felek megpróbálnák „kijátszani" egymást, s rákényszeríteni a másikra feltételeiket. Megállapodás, amely mindannyiunkat segít abban, hogy előrehaladjunk az áhított cél felé, nevezetesen a nukleáris fegyver teljes megsemmisítése és örök időkre szóló megtiltása, a nukleáris háború veszélyének teljes kiküszöbölése felé. Ez szilárd meggyőződésünk.

Holnap Genfben megkezdődnek a tárgyalások a Szovjetunió és az Amerikai Egyesült Államok között. A Szovjetuniónak a tárgyalásokkal kapcsolatos álláspontja jól ismert. Ismételten megerősíthetem: nem törekszünk

egyoldalú előnyökre az Egyesült Államokkal, a NATO-országokkal szemben, nem törekszünk katonai fölényre; azt akarjuk, hogy megszűnjön, ne pedig folytatódjon a fegyverkezési verseny, ezért javasoljuk a nukleáris fegyvertárak befagyasztását, s a további rakétatelepítés megszüntetését; a felhalmozott fegyverzetek tényleges és számottevő csökkentését akarjuk, nem pedig mind újabb fegyverrendszerek kifejlesztését – sem a világűrben, sem bolygónkon.

Szeretnénk, hogy genfi tárgyalópartnereink megértsék a Szovjetunió álláspontját és a kölcsönösség elvéből induljanak ki. Akkor lehetséges lesz a megállapodás. A világ népei megkönnyebbülnének.

Az SZKP internacionalista párt. Külföldi elvbarátaink biztosak lehetnek abban, hogy a békéért és a társadalmi haladásért folytatott harcban Lenin pártja, mint mindig is tette, szorosan együtt fog működni a testvéri kommunista munkás-, forradalmi demokratikus pártokkal, síkraszáll az összes forradalmi erők egységéért és aktív együttműködéséért.

Elvtársak! Az előttünk álló bonyolult feladatok megoldása megköveteli a párt további szilárdítását, szervező és irányító szerepének további növelését. Az SZKP mindenkor abból a lenini gondolatból indult ki és indul ki, hogy az egyetlen helyes politika az elvi politika. Ezt a kollektívan kidolgozott politikát a továbbiakban is következetesen és tántoríthatatlanul megvalósítjuk. A párt az az erő, amely képes figyelembe venni országunk összes osztályainak és társadalmi csoportjainak, összes népeinek és etnikai csoportjainak érdekeit, képes egységbe forrasztani őket, mozgósítani a nép energiáját a kommunista alkotómunka közös ügye érdekében.

A párt politikája ezután is arra irányul, hogy megszilárdítsa a munkásosztály, a kolhozparasztság és az értelmiség szövetségét, következetesen erősítse nagy, soknemzetiségű államunk népeinek barátságát.

Az SZKP minden lehető módon fejleszteni fogja az ifjúság alkotó kezdeményezőkészségét, gondoskodik a nők munka- és életkörülményeinek javításáról, a háború és a munka veteránjai szükségleteinek és igényeinek a kielégítéséről.

A bonyolult nemzetközi helyzetben inkább, mint valaha, fontos hazánk védelmi képességének olyan szinten tartása, hogy a potenciális agresszoroknak ne legyenek kétségeik afelől: ha a Szovjetunió és szövetségesei biztonságára, a szovjet emberek békés életére törnek, nem marad el a megsemmisítő válaszcsapás. Dicső fegyveres erőink ezután is rendelkezni fognak mindennel, ami ehhez szükséges.

Napjainkban széleskörűen folyik az SZKP XXVII. kongresszusának az előkészítése. A kongresszuson megvizsgáljuk a párt új szövegezésű programját, meghatározzuk országunk fejlődésének távlatait a következő ötéves tervidőszakra és 2000-ig.

Az idő feszített alkotómunkát követel minden pártszervezettől, fenttől lentig. A kommunistáknak minden területen, mindenben és mindenütt példát kell mutatniuk az állampolgári kötelesség teljesítésében, a társadalom javára végzett lelkiismeretes munkában, mindenütt meg kell honosítaniuk a lenini munkastílust. Mindenekelőtt vonatkozik ez a párt tisztségviselőire, a párt- és az állami vezetőkre. Az SZKP következetesen azon lesz, hogy fokozza a követelményeket, a megbízatásokért viselt felelősséget. Az ülés befejeztével a központi bizott-

ság tagjai, a területi bizottságok első titkárai, az ülés valamennyi résztvevője visszatér munkahelyére, hogy újult energiával lásson munkához. Teendő pedig sok van. Mindenekelőtt sikeresen teljesíteni kell a társadalmi és gazdasági fejlődés idei terveit, s ezzel biztosítani a következő ötéves terv magabiztos startját.

A kemény tél számos ágazatban egy kissé fékezte a tervfeladatok teljesítését. Most tehát össze kell szedni magunkat, mozgósítani kell a tartalékokat, meg kell feszíteni erőinket, hogy pótoljuk a lemaradást, és az év végéig elérjük a kitűzött célokat.

Elvtársak! Ezekben a napokban még jobban érzékeljük, hogy mennyire hatalmasak és egységesek a kommunisták sorai, mennyire összeforrott és egységes szovjet népünk. A közelmúltban tartott választásokon a szovjet emberek újból kifejezték, hogy egyhangúlag támogatják pártunk és államunk irányvonalát. Ez a támogatás lelkesít s egyben kötelez bennünket.

Ma a központi bizottság ülése bonyolult és nagy kötelezettséget bízott rám, megválasztott az SZKP KB főtitkárának. Jól tudom, milyen nagy a belém helyezett bizalom, és milyen nagy a vele járó felelősség. Munkámban számítok a politikai bizottság tagjainak és póttagjainak, a központi bizottság titkárainak és az egész központi bizottságnak a támogatására és aktív segítségére. Az önök sokoldalú tapasztalatai népünk történelmi tapasztalatainak összegzései. Ígérem önöknek, elvtársak, minden erőmmel azon leszek, hogy hűen szolgáljam pártunkat, népünket, a nagy lenini ügyet.

Engedjék meg, hogy kifejezzem meggyőződésemet: az SZKP XXVII. kongresszusára készülve a központi bizottság mögött felsorakozott párt és nép mindent meg-

tesz, hogy hazánk még gazdagabb és erősebb legyen, hogy még teljesebben kibontakozzanak a szocializmus alkotóerői.

1985. MÁRCIUS 11.

KOMMUNYISZT, 1985. MÁRCIUS. 5. SZ. 8–11. OLD.

Beszéd az SZKP Központi Bizottságának ülésén az SZKP XXVII. kongresszusának összehívásáról és az előkészítésével összefüggő feladatokról

Elvtársak! Pártunk, a szovjet nép és a szocialista országokban élő népek, az egész haladó emberiség tegnap ünnepélyes keretek között megemlékeztek Vlagyimir Iljics Lenin születésének 115. évfordulójáról.

Az egész élet, a történelem egész menete meggyőzően bizonyítja a lenini tanítás nagy igazságát. Ez a tanítás volt és ez lesz ezután is számunkra a cselekvés vezérfonala, a lelkesedés forrása, a biztos iránytű az előrehaladás stratégiájának és taktikájának meghatározásában.

Lenin arra tanította a kommunistákat, hogy mindenben a dolgozók érdekeiből induljanak ki, legyenek ott az élet sűrűjében, realista módon, osztályálláspontról ítéljék meg a társadalmi jelenségeket, alkotó szellemben folytonosan keressék a kommunista eszmények megvalósításának legjobb útjait.

Leninből, Lenin nagy eszméiből kiindulva ítéljük meg és mérlegeljük ma tetteinket és terveinket, a lenini útmutatások szerint élünk és dolgozunk.

Ülésünknek ma politikai szempontból igen fontos kérdéseket kell megvizsgálnia, a XXVII. pártkongresszus összehívásának, valamint az előkészítésével és lebonyolításával összefüggő feladatoknak a kérdéseit.

A politikai bizottság az SZKP szervezeti szabályzatával összhangban javasolja, hogy a párt soros kongresszu-

sát 1986. február 25-re hívjuk össze. A kongresszus napirendjére a következő kérdések felvételét javasoljuk:

1. Az SZKP Központi Bizottságának beszámolója és a párt feladatai.

2. Az SZKP Központi Revíziós Bizottságának beszámolója.

3. Az SZKP új szövegezésű programja.

4. Az SZKP szervezeti szabályzatának módosítása.

5. A Szovjetunió gazdasági és társadalmi fejlesztésének fő irányai az 1986–1990-es évekre és a 2000-ig terjedő időszakra.

6. A párt központi szerveinek megválasztása.

Ami az SZKP Központi Bizottságának és Központi Revíziós Bizottságának beszámolóját, valamint a gazdasági és társadalmi fejlesztés fő irányainak kérdését illeti, terveink szerint ezekkel kapcsolatban a kongresszus meghallgatja és megvitatja majd a vonatkozó előadói beszédeket. Ami az új szövegezésű programot és az SZKP szervezeti szabályzatának módosítását illeti, ezek lényegét ki lehet fejteni a központi bizottság beszámolójában, és külön előadói beszédekre itt nincs szükség.

A politikai bizottság javasolja, hogy a kongresszuson 3670 kommunistára jusson egy küldött, vagyis összesen 5000 küldöttet válasszunk. Ez lehetővé teszi pártunk valamennyi szervezetének jó képviseletét, társadalmi és nemzeti összetételének visszatükrözését.

A kongresszusig hátralevő tíz hónap alatt minden vonatkozásban elemeznünk kell és realista módon meg kell ítélnünk a XXVI. kongresszus óta végzett munka eredményeit, meg kell határoznunk a további fejlődés távlatait, a bel- és a külpolitika feladatait. Elő kell készíteni igen fontos dokumentumokat, mindenekelőtt olyan alap-

vető dokumentumokat, mint az SZKP új szövegezésű programja, a fejlesztés fő irányai a következő ötéves tervidőszakra és a század végéig terjedő időszakra, ezeket meg kell vizsgálni az SZKP Központi Bizottságának ülésén, majd pedig széles körben meg kell vitatni a pártban és az országban. Nagy figyelmet igényel a beszámolók és a választások magas szintű lebonyolítása a pártszervezetekben, a 11. ötéves terv méltó végrehajtása.

Vagyis az elkövetkező időszak a megfeszített és sokoldalú munka – politikai, gazdasági, szervező, ideológiai-elméleti munka – ideje lesz.

Ma újból megerősítjük annak a stratégiai irányvonalnak a kontinuitását, amelyet a XXVI. pártkongresszus és az azt követő KB-ülések dolgoztak ki. A kontinuitás, a folytonosság lenini értelemben a szüntelen előrehaladást, az új problémák feltárását és megoldását, a fejlődés minden akadályának kiküszöbölését jelenti. Ehhez a lenini hagyományhoz kell következetesen tartanunk magunkat, miközben gyarapítjuk és fejlesztjük pártpolitikánkat, a fejlett szocializmus társadalmának tökéletesítésére kidolgozott fő irányvonalunkat.

Az SZKP XXVII. kongresszusa kétségtelenül mérföldkő lesz az ország fejlődésében. Jelentőségét meghatározza a napirendjére tűzött kérdések elsőrendű fontossága, a mostani időszak jellege, a társadalomra váró feladatok újszerűsége és nagysága. Ebből következően különösen nagy fontosságú a párt egész kongresszus előtti munkája, elengedhetetlen a kialakult helyzet alapos elemzése, bátor döntésekre és erélyes cselekedetekre van szükség.

Országunk nagy sikereket ért el a társadalmi élet minden területén. Az új rend előnyeire támaszkodva törté-

nelmi mércével mérve rövid idő alatt feljutott a gazdasági és a társadalmi haladás csúcsaira. A Szovjetunió ma erős, sokoldalúan fejlett gazdasággal, munkások, szakemberek, tudósok kvalifikált kádereivel rendelkezik. A termelés, a tudomány és a technika sok területén szilárdan tartjuk az első helyeket világviszonylatban.

Mélyreható változások történtek a társadalmi életben. A történelem folyamán első ízben a dolgozó ember lett az ország gazdája, saját sorsának kovácsa. A munkához és a keresethez való garantált jog, a társadalom gondoskodása az emberről születésétől késő öregségéig, a szellemi kultúra áldásaiban való részesedés széles körű lehetősége, a személyi méltóság és a személyi jogok iránti tisztelet, a dolgozók irányításban való részvételének következetes bővítése – mindezek a szocialista életmód maradandó értékei, elidegeníthetetlen vonásai. S mindez igen fontos forrása a politikai stabilitásnak, a társadalmi optimizmusnak és a jövőbe vetett hitnek.

A szovjet emberek minderre jogosan büszkék. De az élet, az élet dinamizmusa szükségessé teszi a további változtatásokat és átalakításokat, a társadalom új minőségi állapotának elérését, mégpedig a szó legtágabb értelmében. Elsősorban is a termelés tudományos-műszaki megújítását és a munkatermelékenység világszintjének elérését. Továbbá a társadalmi viszonyok, mindenekelőtt a gazdasági viszonyok tökéletesítését. A mélyreható változtatásokat a munka szférájában, az emberek anyagi és szellemi életkörülményeiben. A politikai és a társadalmi intézmények egész rendszerének aktivizálását, a szocialista demokrácia elmélyítését, a nép önigazgatását.

A szovjet társadalom fejlődését döntő mértékben fogják meghatározni a gazdaságban végrehajtott minőségi

változtatások, a gazdaságnak az intenzív növekedés vágányaira való átállítása, a hatékonyság minden eszközzel történő növelése. Éppen ebből a szempontból kell megítélnünk a népgazdaság helyzetét és meghatároznunk a feladatokat a jövőre nézve.

Ismeretes, hogy az ország gazdasági fejlődésében az elért sikerek mellett az utóbbi években erősödtek a kedvezőtlen tendenciák, nem kevés nehézség támadt. A párt aktív munkája eredményeképpen – 1983-tól kezdődően – sikerült felzárkóztatni a népgazdaság sok láncszemének munkáját és valamelyest javítani a helyzeten. De a nehézségeket korántsem küzdöttük le, és sok erőfeszítést kell még tennünk, hogy megteremtsük a szilárd alapot a gyors előrehaladáshoz.

Mi a nehézségek oka? Az e kérdésre adott válasz, mint önök is tudják, a párt számára elvi jelentőségű.

Természetesen közrejátszott a természeti tényezők és több külső tényező hatása. De a legfőbb szerintem az, hogy nem mértük fel idejében kellőképpen a termelés fejlődésének objektív feltételeiben végbement változásokat, annak szükségességét, hogy meggyorsítsuk a termelésnek intenzív fejlődési pályára való átállítását, hogy megváltoztassuk a gazdálkodás módszereit, s ami különösen fontos, nem tanúsítottunk állhatatosságot a nagyszabású gazdasági intézkedések kidolgozásában és végrehajtásában. Mélyrehatóan és teljes mértékben meg kell értenünk a kialakult helyzetet, elvtársak, és le kell vonnunk a legkomolyabb következtetéseket. Az ország történelmi sorsa, a szocializmus pozíciója a mai világban nagymértékben attól függ, hogyan dolgozunk ezután. A tudományos-technikai forradalom eredményeit széleskörűen felhasználva, a szocialista gazdálkodás formáit a

jelenkori körülményekkel és szükségletekkel összhangba hozva lényegesen meg kell gyorsítanunk a társadalmi-gazdasági haladást. Más út egyszerűen nincs.

Ez határozza meg ma a szocializmus és a kommunizmus ügyének sikerét, azt a roppant felelősséget, amely a pártra, a párt központi bizottságára, valamennyi pártszervezetre hárul a mostani, rendkívül fontos történelmi szakaszban. És mi, kommunisták, kötelesek vagyunk megtenni mindent, hogy e felelősség magaslatán, a kor által diktált nagy feladatok szintjén álljunk.

A fő kérdés ma az, hogy az ország hogyan és minek a révén tudja elérni a gazdasági fejlődés meggyorsítását. Amikor a politikai bizottságban megvizsgáltuk ezt a kérdést, egyhangúlag arra a következtetésre jutottunk, hogy ennek megvannak a reális lehetőségei. A növekedési ütem meggyorsításának, mégpedig lényeges meggyorsításának feladata teljesíthető, ha egész munkánk középpontjába helyezzük a gazdaságnak intenzív fejlődési pályára való átállítását és a tudományos-műszaki haladás meggyorsítását, átalakítjuk az irányítást és a tervezést, a struktúra- és beruházási politikát, mindenütt fokozzuk a szervezettséget és megszilárdítjuk a fegyelmet, gyökeresen javítunk a munkastíluson.

Azt hiszem, az ülés résztvevői támogatják ezt a következtetést. Viszonylag gyors eredményt érhetünk el, ha mozgásba hozzuk a gazdasági-szervezeti és társadalmi tartalékokat, elsősorban is aktivizáljuk az emberi tényezőt, s elérjük azt, hogy mindenki a maga helyén lelkiismeretesen és teljes odaadással dolgozzon.

Arról, hogy milyen nagyok itt a lehetőségek, szó volt nemrég azon a tanácskozáson, amelyet az SZKP Központi Bizottságában munkásokkal, gazdasági vezetőkkel,

szakemberekkel és tudósokkal tartottunk. Amikor szükségessé válik, mondták e tanácskozás résztvevői, csupán azon a réven, hogy a kollektívák és vezetőik valamennyire összeszedik magukat, elkezdenek jobban dolgozni, rövid idő alatt sikerül annyival növelni a munka termelékenységét, amennyit olykor egy egész ötéves tervidőszakra szóló tervfeladatok szabnak meg.

És ilyen tartalékok vannak minden üzemben és építkezésen, minden kolhozban és szovhozban. Ezeket a tartalékokat senki sem ismeri jobban maguknál a dolgozó kollektíváknál, pártszervezeteiknél és gazdasági vezetőiknél. Tehát sok minden függ attól, hogy mennyire viselik szívükön az ügyet, mennyire aktívak, hogyan tudják érdekeltté tenni az embereket a termelés növelésére, hatékonysága fokozására kínálkozó minden lehetőség maximális kihasználásában.

A felelősség és a fegyelem kérdésének fontos része a nyersanyag, a fűtőanyag, a komplett berendezések késedelem nélküli és megfelelő minőségben történő szállítása, a vasúti vagonok időbeni biztosítása stb. És itt van kinek felelnie, van kin számon kérni. A népgazdaságban elkezdődött bizonyos kedvező változás a szerződési fegyelem megtartásában. Ezt meg kell szilárdítani, szüntelenül fokozva az igényességet aziránt, hogy a szerződési kötelezettségeket az objektív körülményekre való mindennemű hivatkozás nélkül teljesítsék.

A másik tartalék, amelyet erélyesen mozgósítanunk kell, a harc a pazarlás és a veszteségek ellen. Sok minisztérium és vállalat vezetői arra törekszenek, hogy az államtól minél több beruházást, szerszámgépet és gépet, nyersanyagot és fűtőanyagot „verekedjenek ki". Ugyanakkor felelőtlenül nem törődnek ésszerű felhasználásuk-

kal. A meglevő berendezés néha tétlenül áll, vagy nem működik teljes kapacitással.

És mi történik a beruházásoknál? Sok objektumot mértéktelenül hosszú ideig építenek. Ennek következtében nem csekély anyagi értékek veszendőbe mennek. Késik a kapacitások növekedése, az ország nem kapja meg idejében a szükséges terméket.

Nem teljesítik kielégítően a fő termelési alapok üzembehelyezésének tervét. A vállalatok és az építkezések raktáraiban „elfektetik" a berendezéseket, „megfeledkeznek" felszerelésükről. Anyagi értékek jelentős közvetlen veszteségét okozza a hanyagság a cement, a szén, a műtrágya, a fa, a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek szállításában, tárolásában és felhasználásában.

Ennek a pazarlásnak haladéktalanul véget kell vetni. Pusztán felhívásokkal nyilván nem érhetjük be, felhívásokból volt több mint elegendő. Fokozni kell a konkrét személyek felelősségét, a többi közt törvény előtti felelősségét is, minden anyagi érték megóvásáért és helyes felhasználásáért. Kellő rendet kell teremteni minden üzemben és építkezésen, minden kolhozban és szovhozban, minden szervezetben. Enélkül szó sem lehet semmiféle ésszerű gazdálkodásról, a gazdaság hatékonyságának semmiféle növeléséről.

A népgazdaság intenzív fejlődési pályára való átvezetésének, a felhalmozott potenciál jobb kihasználásának legfőbb stratégiai tényezőjeként a párt előtérbe állítja a tudományos-műszaki haladás radikális meggyorsítását. Terveink szerint júniusban az SZKP Központi Bizottságában külön tanácskozást tartunk, amelyen megvitatjuk ezt a kérdést. Ma néhány elvi megfontolást szeretnék kifejteni.

A tudományos-műszaki haladás az ágazatok többségében vontatottan, lényegében véve evolúciós módon folyik – főleg a meglevő technológiák tökéletesítése, a gépek és a berendezések részleges modernizálása útján. Ezek az intézkedések természetesen járnak bizonyos eredménnyel, de ez túlságosan kevés. Forradalmi változtatásokra van szükség – át kell térni elvi szempontból új technológiai rendszerekre, a legújabb generációk technikájára, amelyek a legnagyobb hatékonyságot biztosítják. Lényegében arról van szó, hogy a tudomány és a technika jelenlegi vívmányai alapján kicseréljük valamennyi népgazdasági ág gép- és berendezésparkját.

Ez azért is égető kérdés, mert az utóbbi időszakban az ország termelőapparátusa nagyon elavult, az állóalapok megújításának koefficiense csökkent. A 12. ötéves tervidőszakban első helyre kell állítani a berendezések kicserélési koefficiensének lényeges növelését.

A döntő szó itt a gépiparé. Biztosítani kell a gépipar fejlesztésének prioritását, és már a 12. ötéves tervidőszakban 1,5–2-szeresen meg kell gyorsítani az ágazat növekedési ütemét. A fő feladat az, hogy gyorsan áttérjünk a legújabb generációjú gépek és a berendezések gyártására, amelyek lehetővé teszik a legkorszerűbb technológia alkalmazását, a munka termelékenységének sokszoros növelését, az energia- és nyersanyag-igényesség csökkentését, a megtérülés fokozását. Megkülönböztetett figyelmet kell fordítani a szerszámgépgyártás tökéletesítésére, a számítástechnika, a műszeripar, az elektrotechnika és az elektronika fejlesztésének meggyorsítására, mivel ezek az ágazatok a tudományos-műszaki haladás katalizátorai.

E feladatok ismeretében nem tekinthetjük normálisnak a mérnöki munka presztízsének csökkenését. Itt

nincs minden rendben, és nekünk növelnünk kell a művezetők, a mérnökök, a tervezők, a technológusok szerepét és tekintélyét, növelnünk kell munkájuk anyagi és erkölcsi elismerését.

A tudományos-műszaki haladásnak és a termelés hatékonysága növelésének meggyorsítása elválaszthatatlan a termékek minőségének radikális javításától. Ha a termék nem felel meg a korszerű műszaki-gazdasági, esztétikai követelményeknek, általában az összes fogyasztói követelményeknek, néha pedig nyilvánvalóan selejt, ez lényegében az anyagi erőforrások elherdálása, népünk munkájának elfecsérlése. Ezért a gazdaságpolitika középpontjába kell állítani a termékek minőségének minden eszközzel való javítását. Minőség és újból a minőség – ez ma a jelszavunk. Ha megoldottuk a minőség problémáját, meg lehet oldani a mennyiség problémáját is. Ez az egyetlen biztos módja annak, hogy mind teljesebben kielégítsük az országnak a modern technika iránti szükségleteit, a lakosságnak a különféle fogyasztási cikkek iránti növekvő keresletét, megszüntessük a szűk keresztmetszeteket a népgazdaságban.

Bármilyen kérdést vizsgáljunk, bármilyen szemszögből nézzük a gazdaságot, végső fokon minden odatorkollik, hogy számottevően javítanunk kell az irányítást, az egész gazdasági mechanizmust. Erről újból alkalmunk volt meggyőződni nemrég, amikor az SZKP Központi Bizottságában munkásokkal és gazdasági vezetőkkel találkoztunk, valamint a ZIL, a Lenin Gyárban tett látogatás során. A találkozók résztvevői nagy aggodalommal szóltak arról, hogy már fájdalmas, amennyire bonyolulttá váltak a munkakörülmények az irányítási rendszer tökéletlensége, a kicsinyes szabályozás és a túlzásba vitt pa-

pirosgyártás miatt. A helyzetből egyetlen kivezető út van: haladéktalan és erélyes intézkedésekre van szükség az irányítás problémáinak egész komplexumával kapcsolatban.

Ma már tisztábban látjuk a gazdasági mechanizmus átalakításának koncepcióját. Miközben továbbra is fejlesztjük a központi irányítást a stratégiai feladatok megoldásában, bátrabban kell előrehaladnunk a vállalatok jogainak, önállóságának bővítése útján, érvényesíteni kell az önálló gazdasági elszámolást, és ezen az alapon fokozni kell a dolgozó kollektívák felelősségét, a munka végeredményéhez fűződő érdekeltségüket.

Úgy tűnik fel, hogy az e téren folyamatban levő nagyszabású kísérlet eredményei nem rosszak. De teljesen nem lehetünk megelégedve velük. Elértük azt a pontot, amikor a kísérletről át kell térni a gazdálkodás és az irányítás teljes, átfogó rendszerének megteremtésére. Ez pedig azt jelenti, hogy el kell kezdeni a munka gyakorlati átszervezését a gazdasági irányítás felső szintjein is, s ezek figyelmét elsősorban arra kell összpontosítani, hogy megoldják a távlati társadalmi-gazdasági és tudományos-műszaki feladatokat, keressék a tudomány termeléssel való egyesítésének leghatékonyabb formáit.

Az élet nagyobb követelményeket támaszt a tervezéssel szemben, amely szíve az irányításnak. A tervezésnek aktív tényezővé kell válnia a termelésnek intenzív fejlődési pályára való átállításában, a legkorszerűbb gazdálkodási megoldások végrehajtásában, s biztosítania kell a gazdaság kiegyensúlyozott és dinamikus növekedését. Emellett az egyesülések és a vállalatok terveit tehermentesíteni kell, meg kell szabadítani a rengeteg mutatótól, szélesebb körben kell alkalmazni olyan közgazdasági nor-

matívákat, amelyek tág teret adnak a kezdeményezésnek és a vállalkozó kedvnek.

Ideje, hogy hozzálássunk az irányítás szervezeti struktúráinak tökéletesítéséhez, felszámoljuk a felesleges láncszemeket, egyszerűsítsük az apparátust, növeljük hatékonyságát. Ezt még azért is fontos megtennünk, mert az irányítás egyes láncszemei gáttá váltak, fékezni kezdték a haladást. Radikálisan csökkenteni kell az utasítások, rendeletek, módszertani útmutatók számát, amelyek olykor a párt és a kormány határozatait önkényesen értelmezve megbénítják a vállalatok önállóságát.

Nagy jelentősége van annak, hogy az önálló gazdasági elszámolás elveit levigyük a munka minden alapsejtjéig, minden egyes munkahelyig. Ez lehetővé fogja tenni, hogy az irányítási rendszer tökéletesítése érdekében felülről kezdeményezett intézkedéseket összekössük a munkaszervezés és -ösztönzés kollektív formáinak lent történő fejlesztésével, fokozzuk a dolgozók aktivitását.

Nem kevésbé fontos az is, hogy növeljük a köztársasági és a helyi szervek felelősségét a gazdasági és szociális-kulturális építés irányításában, a dolgozók szükségleteinek kielégítésében. De ennek érdekében magától értetődően tovább kell bővíteni a helyi szervek jogkörét, fokozni kell kezdeményező kedvüket, s növelni kell a termelés fejlesztéséhez, az erőforrások kihasználásához, a lakossági szolgáltatások valamennyi szférájának megszervezéséhez fűződő érdekeltségüket. Tehát a helyi szerveknek kell teljesen felelniük a hatáskörükbe tartozó minden kérdés megoldásáért, s meg kell szabadulniuk az élősdi szemlélettől.

Elvtársak! Az SZKP a társadalmi-gazdasági fejlődés meggyorsításának legfőbb értelmét abban látja, hogy tö-

retlenül, lépésről lépésre növeljük a nép jólétét, jobbá tegyük a szovjet emberek életét minden vonatkozásban, megteremtsük a személyiség harmonikus fejlődésének kedvező feltételeit. Emellett következetesen törekednünk kell arra, hogy megszilárdítsuk a társadalmi igazságosságot az anyagi és a szellemi javak elosztásában, fokozzuk a társadalmi tényezők hatását a gazdaság fejlődésére és hatékonysága növelésére.

Ez az irányvonal a szovjet emberek osztatlan helyeslésével és támogatásával találkozik. Most az van soron, hogy kidolgozzuk a konkrét, hathatós intézkedéseket, s végrehajtásukkal megtisztítsuk az elosztási mechanizmust az egyenlősditől, a nem munkából származó jövedelmektől, mindentől, ami ellenkezik társadalmunk gazdasági normáival és erkölcsi ideáljaival, s biztosítsuk, hogy minden egyes dolgozó és minden egyes kollektíva anyagi helyzete közvetlenül függjön munkája eredményeitől. A párt ezután is a legerélyesebb harcot fogja folytatni a szocialista életmódtól, kommunista erkölcsünktől idegen negatív jelenségek ellen.

Most folyik annak a társadalmi programnak gondos kidolgozása, amelyet a párt majd XXVII. kongresszusán fog megvitatni. De vannak halaszthatatlan feladatok, amelyek megkülönböztetett figyelmet igényelnek.

Ez mindenekelőtt az élelmiszerprogram végrehajtására vonatkozik. Az utóbbi években a mezőgazdaság fejlődésében kedvező változások történtek, valamelyest javult a lakosság élelmiszer-ellátása. De ez még messze van attól, amire szükség van. A kolhozoknak és a szovhozoknak, a feldolgozó üzemeknek megvannak a lehetőségeik arra, hogy jelentősen növeljék az élelmiszer-termelést.

Az tehát a feladatuk, hogy gazda módjára éljenek velük, hatékonyan használják fel a meglevő potenciált.

Találkozunk néha a helyi szervek olyan próbálkozásaival, hogy az élelmiszer-ellátás és különösen a takarmányellátás minden gondját áthárítsák a központra. Ez a gyakorlat elfogadhatatlan. Az a feladat, hogy jobban mozgásba hozzuk az élelmiszer-termelés növelésének összes tartalékait mind a kolhozokban és a szovhozokban, mind pedig az állampolgárok és a vállalatok kisegítő gazdaságaiban.

Általában, elvtársak, fokoznunk kell a munkát az élelmiszerprogram végrehajtása érdekében, s a programot ki kell egészíteni olyan intézkedésekkel, amelyek arra irányulnak, hogy fejlesszük az agrár-ipari komplexum feldolgozó ágazatait, üzemeiket pedig közelebb vigyük a kolhozokhoz és a szovhozokhoz. A politikai bizottság ilyen értelmű megbízásokat adott a Szovjetunió Tervhivatalának és az illetékes minisztériumoknak, s nekik ezeket a megbízásokat teljes felelősséggel és alapossággal végre kell hajtaniuk.

További tökéletesítésre szorul az agrár-ipari komplexum irányítása is. Ezen a téren korántsem tettünk meg mindent. Főhatósági érdekek hatására a kerületi és területi egyesülések gyakran nem tudják kellőképpen összehangoltan megoldani a mezőgazdaság és a hozzá kapcsolódó ágazatok komplex fejlesztésének kérdéseit. Ha szilárd meggyőződésünk az, hogy a földeken egy gazdának kell lennie, és az agrár-ipari egyesülések teljes mértékben felelősek az élelmiszerprogram végrehajtásáért – amiben, gondolom, senki sem kételkedik –, akkor olyan intézkedéseket kell foganatosítani, amelyek lehetővé teszik, hogy az agrár-ipari komplexumot egységes egészként irá-

nyítsák, tervezzék és finanszírozzák minden szinten. Éppen így állapodtunk meg az SZKP Központi Bizottságának 1982. májusi ülésén.

Sokat kell tennünk azért is, hogy jobban kielégítsük az iparcikkek és a szolgáltatások iránti keresletet, feltöltsük a piacot a szükséges termékekkel, javítsuk a termékek minőségét és bővítsük az áruválasztékot, rugalmasabbá tegyük az árrendszert, javítsuk a kereskedelem kultúráját. E feladatok megoldását szolgálja az a komplex program, amely a fogyasztási cikkek termelésének és a szolgáltató szférának a fejlesztésére irányul. Ez a program előirányozza a kiváló minőségű ruházati cikkek és lábbelik, a korszerű kultúrcikkek és háztartási eszközök gyártásának lényeges növelését, a szolgáltatás sokféle fajtájának fejlesztését.

Ez a program az igen közeli jövőben jóváhagyásra kerül. Mindemellett, mint önök is tudják, a program sok pontját illetően már megszülettek az SZKP Központi Bizottságának és a Szovjetunió Minisztertanácsának határozatai. A cipőgyártás növeléséről, a helyi ipar, a lakáskarbantartó és -építő szolgáltatás fejlesztéséről, a lakosság rendelkezésére álló telefonhálózat bővítéséről van szó. Fontos, hogy a szovjet emberek már a legközelebbi jövőben érzékeljék a javulást.

Figyelembe kell vennünk a fizetőképes kereslet struktúrájában végbemenő változásokat. A dolgozók nagyobb mértékben akarják felhasználni jövedelmüket lakáskörülményeik, kulturális ellátottságuk, általában életkörülményeik javítására, pihenésre, turizmusra és más célokra. Az ilyen igényeket és szükségleteket jobban ki kell elégíteni. Ez előnyös az államnak is. De a lehetőségek itt gyengén realizálódnak. Nézzünk például akár

olyan kérdést, mint a gyümölcstermesztő és kertészeti társulások fejlesztése. Ez igen hasznos dolog, széles körben van érdeklődés iránta. De egyelőre nem fejlődött kellőképpen. A telkek, hétvégi házak, építőanyagok és szerszámok iránti szükséglet egyáltalán nincs teljesen kielégítve. A politikai bizottság, miután igen részletesen megvitatta ezt a kérdést, megbízást adott a megfelelő intézkedések foganatosítására, hogy maximálisan teljesítsék az emberek igényeit, eltávolítsák az indokolatlan akadályokat.

A társadalom és minden egyes ember életében, következésképpen a párt társadalompolitikájában is mind nagyobb jelentőségre tesznek szert olyan szférák, mint az egészségügy és a közoktatás. Sokat elértünk az egészségügy és a közoktatás fejlesztésében, biztosítottuk, hogy minden állampolgár egyenlően juthasson hozzá ezekhez a létfontosságú javakhoz. De ma itt is új feladatok jelentkeznek.

A korszerű követelmények szempontjából lényeges javításra szorul az egészségügy anyagi-műszaki bázisa, az orvosi ellátás minősége, a lakosság gyógyszerrel való ellátása. Nemrégiben a politikai bizottság ülésén szó volt arról, hogy ezen a téren lényeges intézkedésekre van szükség. Ezeket az intézkedéseket elő kell irányozni a 12. ötéves tervben.

Elkezdtük az iskolareformot, amelynek jelentőségét az ország jövője szempontjából nehéz túlbecsülni. És ma arra van szükség, hogy ne formálisan, hanem tartalmasan lássunk hozzá a kitűzött feladatok végrehajtásához, és radikálisan javítsuk a felnövekvő nemzedékek oktatásának és nevelésének minőségét, a társadalmilag hasznos munkára való felkészítésüket.

Jó néhány más kérdés is van, amelyeken alaposan el kell gondolkoznunk, s amelyek megoldásának útjait meg kell keresnünk. A többi közt javítani kell a munka veteránjainak anyagi helyzetét, és különösen azokét, akik már régen elkezdték a megérdemelt pihenést, javítani kell a fiatal családok életkörülményeit, az anya- és gyermekvédelmet. És természetesen ezután is fokozni kell az erőfeszítéseket egy másik társadalmi kérdés, nevezetesen a lakáskérdés megoldásában, mégpedig azzal a céllal, hogy perspektivikusan minden családnak külön lakása vagy korszerű háza legyen.

Maximálisan figyelmesnek kell lennünk mindenben, ami kapcsolatban van az emberrel, munkájával, anyagi jólétével és pihenésével. Számunkra ez a politika kulcskérdése.

Most pedig az éves terv teljesítésével összefüggő folyó ügyekről. A terv teljesítését nem egészen jól kezdtük. Az első negyedben az ipari termelés növekedése mindössze két százalék volt. Különösen visszahúzott az olaj-, a fém-, az energiaipar, a közlekedés. Lassult a munkatermelékenység növekedésének üteme. Nem jobb a helyzet az önköltséggel, a nyereséggel, más mutatókkal sem. Áprilisban valamelyest javul a helyzet, de az erőfeszítéseket fokozni kell, hogy a hátralevő nyolc hónap alatt pótoljuk a mulasztottakat. Nyíltan megmondjuk, ez nem egyszerű feladat. De a kérdés így áll: az 1985-ös tervet teljesíteni kell, mégpedig mindennemű módosítás nélkül. Erre kell összpontosítani a szocialista versenyt, az egész szervező és politikai munkát.

Felelősségteljes feladatok hárulnak a falusi dolgozókra. Úgy kell dolgozniuk, hogy nagy eredményekkel örvendeztessék meg az országot.

Ugyanakkor biztosítanunk kell a jövő évi terv és az egész 12. ötéves terv kiváló minőségű kidolgozását. Ennek érdekében pedig már a közeljövőben célszerű lenne eljuttatni az ellenőrző számokat és az előirányzatokat a minisztériumokba és a főhatóságokhoz, az egyesülésekhez és a vállalatokhoz. Ez lehetővé fogja tenni, hogy jobban figyelembe vegyék a dolgozó kollektíváknak a tartalékok mozgósítására irányuló javaslatait, és ami a legfőbb, hogy szervezetten, a jövő év első napjával lépjünk be az új, 12. ötéves tervidőszakba, amelynek energikus startra van szüksége.

Elvtársak! A mai szakasz bonyolult és nagyszabású feladatait, amelyek átfogják életünk minden területét, csak úgy lehet megoldani, ha a nép alkotóerejére, értelmére, tehetségére és munkájára támaszkodunk. Mozgósítanunk kell a dolgozók millióit e feladatok végrehajtására, folytonosan fejlesztenünk kell a munkásosztály, a parasztság és az értelmiség kezdeményező aktivitását és energiáját, mozgásba kell hoznunk azokat a kimeríthetetlen lehetőségeket, amelyekkel a szocialista társadalom rendelkezik, aktívabban kell támogatnunk minden hasznos kezdeményezést.

Mindenkor a nép élén haladt és halad a lenini párt, a kommunisták pártja. A párt ma arra hivatott, hogy élén járjon annak az össznépi mozgalomnak, amelynek célja az ország társadalmi-gazdasági fejlődésének meggyorsítása. Ennek érdekében arra van szükség, hogy minden egyes pártszervezet, minden egyes kommunista harcba szálljon a közeli és a távlati célok eléréséért.

A kongresszusra való felkészülésnek, az esedékes beszámoló és vezetőségválasztó taggyűléseknek minden módon elő kell segíteniük a kommunisták aktivitásának

és felelősségének fokozását, a pártszervezetek harcképességének növelését, tömegkapcsolataik szorosabbra fűzését és végső fokon a párt vezető szerepének növelését.

A beszámolás és a választás az alapszervezetekben kezdődik, amelyek a párt fő potenciálját alkotják. A párt politikája itt ölt testet valóságos tettekben. Itt különösen jól láthatók sikereink és fogyatékosságaink, lehetőségeink és tartalékaink.

Ezért igen fontos, hogy a kommunisták gyűlésein lenini szellemben, hamis idealizálás, üres szócséplés nélkül vonják meg az elvégzett munka mérlegét, apránként gyűjtsék össze a kedvező tapasztalatokat, félelem nélkül tárják fel a fogyatékosságokat, mutassák meg a termelés növelésének, a gazdaság hatékonysága fokozásának, a helyzet javításának lehetőségeit és konkrét útjait.

A pártbizottságok kötelesek maximálisan gondoskodni arról, hogy az alapszervezetek gyűlésein az agilitás, a bírálat és az önbírálat, a bolsevik őszinteség szelleme uralkodjon, hogy megvitassák a kollektívák életének égető kérdéseit, a munkát fékező minden akadály kiküszöbölésének útjait. Úgy kell megszervezni a dolgot, hogy minden egyes párttag teljes mértékben élhessen a javaslattevésnek és az észrevételezésnek a szervezeti szabályzatban rögzített jogával, hogy egyetlen bíráló felszólalást se hagyjanak figyelmen kívül.

Ma különösen időszerű a rend és a fegyelem megszilárdításának a kérdése. Ez napjaink parancsoló követelménye, amelyet a szovjet emberek tágan értelmeznek, idesorolva a rendet a termelésben és a szolgáltató szférában, a társadalmi és a mindennapi életben, minden dolgozó sejtben, minden városban, minden faluban. És mi

minden erőnket latba fogjuk vetni, hogy az országban megszilárduljon ez a rend.

Az élet megmutatta, hogy a nép körében milyen egyhangú helyesléssel találkoztak a rendteremtő intézkedések, s hogy ezek az intézkedések milyen nagy eredményekkel jártak. De nyíltan meg kell mondanunk: az utóbbi időben gyengült a figyelem e rendkívül fontos kérdés iránt. És ezzel kapcsolatban szigorúbban kell számon kérni a rendet elsősorban a kollektívák vezetőitől, akik személyükben felelősek a fegyelemért. Gyakran tapasztalni, hogy a vállalatok vezetői megbocsátják a dolgozók fegyelmezetlenségét abban a reményben, hogy majd a beosztottak is megbocsátják az ő baklövéseiket is. A kölcsönös megbocsátásnak ezzel a légkörével nem fogunk megbékélni.

A fegyelem és a rend megszilárdításának van még egy elengedhetetlen feltétele. Mindenkinek a maga dolgával kell foglalkoznia, mindenkinek lelkiismeretesen teljesítenie kell közvetlen kötelességeit. Nem lehet elérni lényeges eredményeket a tevékenység egyetlen szférájában sem addig, amíg a pártmunkás helyettesíti a gazdasági vezetőt, a mérnök a kézbesítőt, amíg a tudós a zöldségtárolóban, a szövőnő a tehenészetben dolgozik. Ma sajnos gyakran ilyen is előfordul. Természetesen ez a helyzet nem egyszerre alakult ki, egy és más bizonyos nehézségekből következett, és egy nap alatt ezen nem változtathatunk. De változtatnunk kell rajta. Csak akkor tudunk igazán megszabadulni a felelőtlenségtől és a lazaságtól.

Nagyobb követelményeket kell támasztanunk a küszöbönálló kerületi, városi, területi, határterületi pártkonferenciáknak, a szövetséges köztársaságok pártkong-

resszusainak hangnemével, gyakorlatiasságával és igényességével szemben. Ezeken a fórumokon nem lehet helyük, mint olykor előfordul, dicsérgetésnek és bókoknak, olyan próbálkozásoknak, hogy közhelyekkel lepleznék a dolog lényegét, s objektív körülményekre vagy a különféle szervek közti összhang hiányára hárítsák a felelősséget a fogyatékosságokért.

Úgy tervezzük, hogy a vezető tisztségviselők, a központi bizottság tagjai, a minisztériumok és a főhatóságok vezetői közvetlenül részt fognak venni nemcsak a pártkonferenciákon, hanem az alapszervezetek taggyűlésein is, s mindent meg fognak tenni, hogy a kommunisták kongresszus előtti kollektív tanácskozása a legmagasabb konstruktív és kritikai szinten bonyolódjon le.

A fő jelszó, amelyet kongresszus előtti gyűléseinknek, a XXVII. pártkongresszus egész előkészítésének középpontjába kell állítani: az alkotómunka, a szó és a tett egysége, a kezdeményezés és a felelősség, az igényesség önmagunkkal és elvtársainkkal szemben. A kommunistáktól példamutatást várunk. Fokozottan számon kell kérni a párt minden tagjától a társadalmi kötelesség teljesítését, a párthatározatok végrehajtását, a párttag becsületes és tiszta arculatát. A kommunistát tettei alapján ítélik meg. Más kritérium nincs és nem lehet.

A beszámolások és a választások során meg kell alakítani a vezető pártszerveket, ki kell egészíteni őket friss erőkkel, meg kell oldani az időszerű káderkérdéseket. A nemrég lezajlott pártbizottsági ülések meggyőzően megmutatták, milyen érett káderekkel rendelkezik a párt. Emellett újból igazolták azt is, hogy a legszigorúbban érvényesíteni kell a káderek kiválasztásának, elosztásának és nevelésének lenini elveit. Ott, ahol megsértik

ezeket az elveket, ahol megtűrik a káderekneк egyéni lekötelezettség, hajbókolás, protekció alapján történő előléptetését, elkerülhetetlenül bekövetkezik a bírálat és az önbírálat elhalása, a tömegkapcsolatok lazulása és – mint következmény – a kudarc a munkában.

A politikai bizottság elvi fontosságúnak tartja annak az irányvonalnak további érvényesítését, hogy biztosítsuk a pártvezetés stabilitását, a tapasztalt és a fiatal káderek helyes arányát. De ez nem járhat együtt semmiféle pangással a káderek mozgásában. A kommunisták a központi bizottságnak küldött leveleikben felhívják a figyelmet arra, hogy egyes vezetők, akik huzamos ideje töltik be ugyanazt a tisztséget, gyakran már nem látják az újat, hozzászoknak a fogyatékosságokhoz. Itt van min elgondolkodnunk, meg kell keresnünk vezető kádereink aktívabb mozgatásának útjait. Bátrabban kell felelős tisztségekbe helyezni nőket és fiatal, ígéretes kádereket.

És még egy fontos következtetés, amelyet a lezajlott pártbizottsági ülések sugallnak: egyetlen pártszervezet, egyetlen tisztségviselő sem maradhat kívül az ellenőrzésen. Az utóbbi két év alatt különböző kérdésekkel kapcsolatban az SZKP KB Politikai Bizottságának és Titkárságának ülésein beszámolt sok első titkár, aki szövetséges köztársaság kommunista pártja központi bizottságának, határterületi és területi pártbizottságnak az élén áll. Beszámoltattuk több alapszervezet, kerületi, városi pártbizottság, sok minisztérium és főhatóság vezetőit. Ezt a munkát természetesen folytatni kell ezután is, aktívan végezni kell a köztársaságokban, a határterületeken és a területeken. Ez felel meg pártéletünk normáinak.

És ha már szóba került az ellenőrzés, szeretném elmondani a következő megfontolást. Ellenőrzésre szük-

ség van, és minden egyes ellenőrzésnek gyakorlati haszonnal kell járnia, az ügy érdekeit kell szolgálnia. De aligha indokoltak az ellenőrzések ugyanazon, gyakran jelentéktelen kérdéssel kapcsolatban, a különféle bizottságok, amelyeket formális meggondolásokból alakítanak, s ezzel elvonják az embereket a munkától, ideges légkört teremtenek.

A beszámoló taggyűlések, a konferenciák és a kongresszusok lehetővé fogják tenni, hogy minden szempontból értékeljük a választott pártszervek tevékenységét, részletesen tájékozódjunk munkájuk tartalmáról és módszereiről. A hangsúlyt ezzel kapcsolatban elsősorban annak elemzésére kell helyezni, hogyan oldják meg az emberek, a termelő kollektívák életének és munkájának, a gazdaság és a kultúra fejlesztésének döntő kérdéseit, hogyan végzik a szervező munkát a tömegek körében. Továbbra is állhatatosan arra kell törekednünk, hogy mindennapos és érdemi segítséget nyújtsunk az alsóbb pártszervezeteknek, fokozzuk az agilitást és az operativitást, csökkentsük a papíráradatot, leküzdjük az íróasztalhoz kötődő munkastílust, a rengeteg ülés és értekezlet iránti vonzalmat.

Nyíltan meg kell mondanunk: az e jelenségek elleni harcban korántsem mindent tettünk meg. Példa erre van jócskán. Az SZKP Központi Bizottsága nemrég hallgatta meg a kalinyini és a celinográdi területi pártbizottság beszámolóját az agrár-ipari komplexum fejlesztésének kérdéseiről. Súlyos fogyatékosságokra derült fény a gazdaság pártirányításában, a káder- és a nevelő munkában, a területi bizottságok végrehajtó bizottságának és titkárainak tevékenységében. A fogyatékosságok fő oka itt az volt, hogy kritikátlanul nézték az elvégzett munkát, hajlamo-

sak voltak felnagyítani az elért eredményeket, nem akarták észrevenni a negatív jelenségeket. Megfelelő intézkedéseket kellett foganatosítani.

A vezetés régi módszereihez való ragaszkodás, az önbírálat hiánya tapasztalható a minisztériumok és a főhatóságok egyes vezetőinél is. Ez akadályozza a dolgot. Maga az élet tűzi napirendre azt a feladatot, hogy radikálisan javítsuk a munkát, összhangba hozzuk a társadalom jelenlegi fejlődési szakaszának követelményeivel.

Ma már nem elegendő a puszta végrehajtási készség, noha olykor ebből sincs elegendő. Mind nagyobb jelentőségre tesznek szert gyakorlati tulajdonságok, mint a hozzáértés, az új iránti érzék, a kezdeményezés, a felelősségvállalás bátorsága és készsége, az a képesség, hogy kijelöljék a feladatot és végre tudják hajtani őket, s ne tévesszék szem elől a gazdálkodás politikai értelmét. És még hozzátenném: az akarat, hogy tanuljanak dolgozni.

A beszámolási-választási időszak fontos feladata, hogy tovább erősítsük a pártirányítást a tanácsokban, a szakszervezetekben, a komszomolban és politikai rendszerünk más láncszemeiben, a szovjet demokrácia fejlődését szolgáló egész munkánkban.

Mindig emlékezetünkben kell tartani azt a lenini gondolatot, hogy a szocialista demokráciát nem lehet elvontan értelmezni. A szocialista demokrácia mindenkor a gazdaság fejlesztésének, az ember aktivitása fokozásának, a tömegek kommunista nevelésének eszköze volt és az is marad. A párt éppen ebben a szellemben dolgozott és fog dolgozni, miközben elmélyíti a szovjet rend demokratizmusát.

A párt XXVII. kongresszusának előkészítése, a kongresszusi dokumentumok tervezetének a dolgozók által

történő megvitatása kétségtelenül nagymértékben fokozza majd a szovjet emberek aktivitását. A pártbizottságoknak gondoskodniuk kell arról, hogy biztosítsák a nyilvánosságot, hogy működjön a tömegkapcsolatok minden csatornája, s meg kell nézniük, milyen figyelmet fordítanak a közvéleményre, a bíráló észrevételekre, az állampolgárok bejelentéseire és leveleire. Az SZKP Központi Bizottságának az a véleménye, hogy ezek nagy segítséget nyújtanak a munkához, bennük kézzelfoghatóan megnyilvánul a szovjet embereknek az államuk ügyei iránti érdekeltsége.

A központi bizottságban többször megvitattuk a párt politikai nevelő, ideológiai munkájának feladatait. Az e terület iránti figyelem érthető, van haladás is. De, gondolom, még korántsem mindent tettünk meg azért, hogy az ideológiai munka a legszorosabb kapcsolatban legyen az élettel. Továbbra is akadály a formalizmus és a kioktatás. Gyakran kárt okoz az üres szócséplés, az, hogy nem tudnak az igazság nyelvén beszélni az emberekkel. És olykor előfordul: az ember egyvalamit hall, az életben pedig mást lát. Ez komoly kérdés, és nem csupán nevelési, hanem politikai kérdés is.

Az ideológiai és politikai nevelést minden formájában maximálisan össze kell kötni napjaink fő feladatával, az ország társadalmi-gazdasági fejlődésének meggyorsításával. Ezt nem lehet elérni, ha nem vesszük figyelembe sokoldalúan a belső élet körülményeinek összességét, a nemzetközi helyzet sajátosságát. Önök tudják, hogy éppen ezekkel a kérdésekkel foglalkozott a múlt év decemberében tartott országos tudományos konferencia, amely megtárgyalta a központi bizottság 1983. júniusi ülésén elfogadott határozatok végrehajtásának menetét. Ma

még egyszer emlékeztetni lehetne rá, hogy a propagandában, az egész ideológiai munkában is – még ha ezt némelyek paradoxonnak vélik is – kevesebb szóra és több tettre van szükség.

Külön kell szólnom a tömegtájékoztatási eszközök munkájáról, az üzemiektől, a kerületiektől a központiakig mindnek a munkájáról. A sajtó, a televízió, a rádió hathatós eszköze a tömegek szervezésének és nevelésének, a közvélemény formálásának. Az utóbbi időben kedvező változások történnek munkájukban. De az élet többet követel.

A tömegtájékoztatási eszközök arra hivatottak, hogy mélyrehatóan elemezzék az eseményeket és a jelenségeket, felvessék a komoly problémákat és javasolják megoldásuk útjait, meggyőzzék közönségüket tartalmasságukkal, operativitásukkal, információgazdagságukkal. Az emberhez intézett okos, pártos szó gondolatot ébreszt, fejleszti az emberek kezdeményező kedvét, ráneveli őket, hogy ne tűrjék el a fogyatékosságokat. A sajtó, a televízió, a rádió hatékonysága jelentősen növekszik, amikor a pártbizottságok aktív segítséget és támogatást nyújtanak nekik. Csupán az kell, hogy ez a segítség és támogatás mindig idejében érkezzen és lényegi legyen. És természetesen elvi alapon, pártos szellemben kell megítélni minden olyan próbálkozást, amely a megalapozott bírálat elfojtására vagy figyelmen kívül hagyására irányul.

A társadalom szellemi életének új értékekkel való gyarapításában, a szovjet ember ideológiai és erkölcsi fejlődésében nagy az irodalom és a művészet szerepe. A művészértelmiség – az írók, a költők, a zeneszerzők, a képzőművészek, a színházakban és a filmgyártásban tevékenykedő művészek – nagy tekintélyt és elismerést él-

veznek. De éppen ezért óriási felelősséggel is tartoznak a társadalomnak. Mindannak java, amit a szovjet irodalom és művészet létrehozott, mindig elválaszthatatlan volt a párt és a nép fő ügyeitől és gondjaitól. Nem kétséges, hogy azok az új feladatok, amelyeknek a megoldásán ma fáradozunk, méltó visszhangra találnak a művészek alkotómunkájában, amely igenli a szocialista élet igazságát.

Elvtársak! Közeledik a fasizmus felett aratott győzelem 40. évfordulója. A kommunista párt, a szovjet kormány emlékezetében tartja azt a hihetetlenül óriási árat, amelyet a szovjet nép, a Hitler-ellenes koalíció országainak más népei fizettek a győzelemért, s amikor újra meg újra visszatér a tragédiára, amely az emberiséget sújtotta, külpolitikai tevékenységének fő értelmét abban látja, hogy ne engedje meg valami hasonlónak a megismétlődését. S kiváltképpen nem a nukleáris katasztrófa bekövetkeztét.

A Szovjetunió, pártunk mindenkor hű volt és ezután is hű lesz annak a halhatatlan hőstettnek szent emlékéhez, amelyet a fasizmust legyűrő népek vittek véghez.

A Szovjetunió újból és újból kijelenti, hogy szilárdan tartja magát a béke és a békés egymás mellett élés lenini irányvonalához, amelyet társadalmi rendünk, erkölcsünk és világnézetünk határoz meg. Síkraszállunk a kiegyensúlyozott, korrekt, ha úgy tetszik, civilizált államközi kapcsolatokért, amelyek a nemzetközi jog normáinak igazi tiszteletben tartásán alapulnak. De egyvalamivel mindenkinek tisztában kell lennie: a nemzetközi kapcsolatokat csak akkor sikerül a normális együttműködés medrébe terelni, ha az imperializmus lemond arról a próbálkozásról, hogy katonai eszközökkel döntse el a két társadalmi rendszer közti történelmi vitát.

Az emberiség békés jövőjéért vívott harcban legyűrhetetlen erő a szocialista államok összeforrott közössége, a közösség gazdasági és védelmi potenciálja, cselekvési egysége a nemzetközi színtéren. A testvéri szocialista országok rendkívül fontos történelmi vívmánya, hogy elérték a hadászati egyensúlyt az agresszív NATO-tömb államaival. Ezt a paritást minden módon fenn kell tartani a béke érdekében. Ez a paritás szilárdan kordában tartja az imperializmus agresszív étvágyát.

Ezután sem fogjuk sajnálni az erőfeszítéseket, hogy a Szovjetunió Fegyveres Erőinek minden szükségesük meglegyen hazánk, szövetségeseink megbízható védelméhez, hogy senki se lephessen meg bennünket.

Az emberiség ma a béke óriási potenciáljaival, gazdag tapasztalatokkal, kellő történelmi és társadalmi látókörrel rendelkezik ahhoz, hogy megértse, hová vezethet az agresszió politikája. Ez a felismerés mind szorosabban összeforrasztja a békeszerető erőket, aktivizálja a háborúellenes, atomfegyver-ellenes mozgalmakat, mind újabb haladó, demokratikus osztagokat mozgósít a háború veszélye elleni harcra. Nincs mit csodálkozni azon, hogy Washington egoista militarista irányvonala mind több bírálatot és ellenállást idéz elő sok országban. A békéért vívott harc közös ügyéért rendkívül sokat tesznek a kommunista és munkáspártok, a szakszervezetek, más társadalmi tömegszervezetek.

Nincsen egyetlen olyan nép sem, amely háborút akarna. Ebben a béke és a haladás politikája megvalósításának óriási tartalékai és lehetőségei rejlenek. Mindent meg kell tenni, hogy a militarizmus és az agresszió erői ne kerekedjenek felül a nemzetközi kapcsolatokban.

Meggyőződésünk: a világháborút el lehet hárítani.

De, mint a tapasztalatok mutatják, a béke megóvásáért és az egyetemes biztonság fenntartásáért vívott harc nem könnyű dolog, egyre újabb erőfeszítéseket követel. Az imperializmus bűne folytán a nemzetközi helyzet továbbra is aggasztó és veszélyes. Az emberiség választ elé került: vagy a feszültség és a konfrontáció további fokozása, vagy olyan kölcsönösen elfogadható megállapodások konstruktív keresése, amelyek megállítanák a nukleáris konfliktus anyagi előkészítésének folyamatát.

A kialakult helyzetért elsősorban az Egyesült Államok kormányzó körei felelősek, és ezt teljes határozottsággal meg kell mondanunk. Ezek a körök továbbra is kezdeményezői a fegyverkezési versenynek, és szabotálják a leszerelést, s ezt a világ népeinek közössége jól tudja. Az ő kezdeményezésük következtében folyik mind újabb tömegpusztító fegyverfajták kifejlesztése. A fegyverkezési versenyt most megpróbálják kiterjeszteni a világűrre. Destabilizálják a világhelyzetet az egész földkerekségen szétszórt amerikai katonai támaszpontok százai is.

Az Egyesült Államok nyíltan igényt tart arra a „jogra", hogy beavatkozzon az ügyekbe mindenütt, figyelmen kívül hagyja, gyakran pedig közvetlenül lábbal tiporja más országok és népek érdekeit, a nemzetközi érintkezés hagyományait, az érvényben levő szerződéseket és egyezményeket. A konfliktusok és a háborús veszély mind újabb gócait hozza létre, a világnak hol az egyik, hol a másik térségében idéz elő feszült helyzetet. Az Egyesült Államok ma háborús leszámolással fenyegeti Nicaragua hős népét, s megpróbálja megfosztani szabadságától és szuverenitásától, amint azt Grenada népével tette. A szolidaritás a haladás és a demokrácia erőivel, azokkal az országokkal és népekkel, amelyek a reakció

nyomásával szembeszállva szabadságukat és függetlenségüket védelmezik, számunkra elvi kérdés. Ebben a tekintetben irányvonalunk továbbra is ugyanolyan világos, amilyen mindig is volt.

Nincs szükség különösebb politikai éleslátásra ahhoz, hogy lássa az ember, hogyan fokozta az imperializmus az utóbbi években a felforgató tevékenységet és hogyan koordinálja akcióit a szocialista országok ellen. Kiterjed ez minden szférára – a politikai, a gazdasági, az ideológiai és a katonai szférára. A testvérpártok dokumentumai nemegyszer hangsúlyozták, hogy az imperializmus megpróbál társadalmi revansot venni a legszélesebb fronton: mind a szocialista közösség tekintetében, mind azokkal az országokkal szemben, amelyek felszabadultak a gyarmati járom alól, továbbá a nemzeti felszabadító mozgalmakkal és a tőkés államok dolgozóival szemben.

Szélesedik és aktivizálódik az Egyesült Államok gazdasági expanziója. A transznacionális monopóliumok könyvelési manipulációja és rabló szerepe, a kereskedelemben alkalmazott politikai korlátozások, a különféle bojkottok és szankciók a nemzetközi gazdasági kapcsolatokban előidézik a feszültség és a bizalmatlanság légkörét, dezorganizálják a világgazdaságot és -kereskedelmet, aláaknázzák a világkereskedelem jogi alapjait. Fokozódik a felszabadult világ országainak kizsákmányolása, megtorpannak gazdasági dekolonizációjuk folyamatai. Az Egyesült Államok más országok pénzügyi és anyagi erőforrásainak növekvő tömegét összpontosítja kezében, s ezeket közvetlenül vagy közvetve gigászi háborús programjainak szolgálatába állítja.

Ilyen körülmények között világszerte mind nagyobb érdeklődést kelt az a gondolat, hogy intézkedéseket kell

kidolgozni és foganatosítani a nemzetközi gazdasági kapcsolatok normalizálása, az államok gazdasági biztonságának garantálása végett.

A nemzetközi helyzet bonyolultsága, a feszültség nagysága arra kötelez bennünket, hogy ezután is elsőrendű figyelmet fordítsunk a külpolitika kérdéseire.

Egyre fontosabb feladattá válik, hogy minden módon tökéletesítsük és gazdagítsuk az együttműködést, fejlesszük a sokoldalú kapcsolatokat a testvéri szocialista országokkal, biztosítsuk szoros együttműködésüket politikai, gazdasági, ideológiai, védelmi stb. téren, s gondoskodjunk róla, hogy szervesen egyeztessük a nagy közösség valamennyi résztvevőjének nemzeti és nemzetközi érdekeit.

A testvéri országok közös munkájának napirendjén szerepel a KGST-országok tavaly júniusi gazdasági csúcsértekezletén elfogadott határozatok végrehajtása. Ezt ma parancsolóan megkövetelik mind a közösség közös érdekei, mind mindegyik állam társadalmi-gazdasági fejlődésének szükségletei, mind pedig a nemzetközi helyzet sajátosságai.

Annak a véleménycserének az alapján, amelyet március közepén tartottunk a Varsói Szerződés országainak párt- és állami vezetőivel, határozottan kijelenthetjük: egyetértünk abban, hogy a Varsói Szerződés Szervezete mindaddig, amíg fennáll a NATO-tömb, fontos szerepet hivatott betölteni a szocializmus európai és világpozícióinak védelmezésében, s szilárd eszköze lesz ezután is a nukleáris háború elhárításának, a nemzetközi biztonság megszilárdításának.

A Szovjetunió céltudatosan és állhatatosan erősíteni fogja a kapcsolatokat és fejleszteni fogja az együttműkö-

dést más szocialista országokkal, köztük a Kínai Népköztársasággal. E kérdéssel kapcsolatos álláspontunk ismeretes, s érvényben marad.

Szorgalmazzuk, hogy tovább bővüljön a sokoldalú együttműködés Ázsia, Afrika, Latin-Amerika országaival. Az SZKP, a szovjet állam rendületlenül támogatja minden népnek azt a jogát, hogy önmaga, saját választásával összhangban határozza meg társadalmi-gazdasági jelenét, és mindennemű külső beavatkozás nélkül építse jövőjét. Reménytelen, eleve kudarcra ítélt az a próbálkozás, hogy megtagadják a népektől ezt a szuverén jogot.

Következetesen amellett vagyunk, hogy fejlődjenek normális, egyenjogú kapcsolataink a tőkés országokkal. A vitás problémákat, a konfliktusszituációkat politikai eszközökkel kell megoldani, rendezni – ez szilárd meggyőződésünk.

A politikai bizottság abból indul ki, hogy az enyhülés időszakának államközi dokumentumai, beleértve a helsinki záróokmányt, nem veszítették el jelentőségüket. Ezek a dokumentumok azt példázzák, hogyan lehet alakítani a nemzetközi kapcsolatokat, ha a felek az egyenlőség és az egyenlő biztonság elveitől, a világban kialakult realitásoktól vezéreltetik magukat, ha nem törekednek valamiféle előnyökre, hanem a kölcsönösen elfogadható megoldásokat és megállapodásokat keresik. Véleményünk szerint az európai biztonsági és együttműködési értekezlet tizedik évfordulója alkalmával hasznos lenne, hogy Helsinkiben a záróokmányt aláírt államok nevében újból kifejezésre jusson az érdekelteknek az az akarata, hogy leküzdjék a veszélyes feszültséget, s fejlesszék a békés együttműködést és a konstruktív elveket a nemzetközi életben.

A Szovjetunió síkraszáll a gyümölcsöző és sokoldalú gazdasági és tudományos-műszaki együttműködésért, amely a kölcsönös előnyök elvein alapul, s kizár mindennemű hátrányos megkülönböztetést; kész ezután is bővíteni és elmélyíteni a kereskedelmi kapcsolatokat, fejleszteni a gazdasági kapcsolatok új formáit, amelyek a feleknek azon a kölcsönös érdekeltségén alapulnak, hogy együtt alkalmazzanak tudományos-műszaki és technológiai újdonságokat, tervezzenek meg és építsenek üzemeket, termeljenek ki nyersanyagokat.

Amikor így tesszük fel a kérdést, figyelmesen elemeznünk kell külgazdasági kapcsolataink állapotát, alaposabban, a perspektíva figyelembevételével kell megvizsgálnunk ezeket a kapcsolatokat. A nemzetközi feszültség ellenére itt kedvező lehetőségek vannak. A kölcsönösen előnyös gazdasági kapcsolatokat és külkereskedelmet illetően nagyvonalú, nagyléptékű, a jövővel számoló szemléletre van szükség.

Szorgalmazzuk a széles körű, sokrétű, kölcsönösen előnyös együttműködést a nyugat-európai államokkal, Japánnal és más tőkés országokkal.

Ismeretes, hogy készek vagyunk javítani kapcsolatainkat az Egyesült Államokkal is mindkét fél javára, egymás törvényes jogainak és érdekeinek mindennemű csorbítása nélkül. Nem áll fenn a két ország konfrontációjának semmiféle végzetszerű elkerülhetetlensége. Ha elgondolkodunk a szovjet–amerikai kapcsolatok történetének, mind a távolabbi, mind a közelmúltbeli történetének mind a pozitív, mind a negatív tapasztalatain, azt kell mondanunk, hogy az a legésszerűbb, ha keressük azokat az utakat, amelyek a kapcsolatok kiegyenlítéséhez

vezetnek, s ha az együttműködés hídját építjük, mégpedig mindkét oldalról.

De a genfi tárgyalások már befejeződött első szakasza alapján azt mondhatjuk, hogy Washington nem törekszik megállapodásra a Szovjetunióval. Ez már csak abból is látható, hogy egyáltalán nem hajlandó a nukleáris fegyver korlátozásának és csökkentésének kérdésével egyidejűleg megvitatni azt a pontot, amelynek az a lényege, hogy a fegyverkezési versenyt nem szabad kiterjeszteni a világűrre. Ily módon megsérti azt a januárban létrejött megállapodást, amelynek értelmében összefügg egymással a három terület: az űrfegyverkezési verseny elhárítása, a hadászati nukleáris fegyverzetek csökkentése és az európai közepes hatótávolságú nukleáris fegyverzetek csökkentése.

Felvetődik a kérdés: mi a magyarázata ennek az álláspontnak? Az a magyarázata, hogy az Egyesült Államok bizonyos körei még mindig domináló helyzetre törekszenek a világban, mindenekelőtt katonai tekintetben. Nemegyszer felhívtuk az amerikai fél figyelmét, hogy ezek az ambiciózus tervek kudarcra vannak ítélve. A Szovjetunió, barátai és szövetségesei, és tulajdonképpen a béke és a békés együttműködés álláspontján levő összes többi államok sem ismerik el egyetlen államnak vagy államcsoportnak sem azt a jogát, hogy uralkodóként diktáljon, és rákényszerítse akaratát a többi országra és népre.

A Szovjetunió a maga részéről sohasem tűzött és nem tűz ki hasonló célt.

Szeretnénk kifejezni azt a reményünket, hogy az Egyesült Államok módosítani fogja mostani álláspontját. Ez lehetővé tenné kölcsönösen elfogadható megállapodások tető alá hozását. A mi részünkről megvan a készség erre.

Bizonyíték erre a Szovjetuniónak az a javaslata, hogy a tárgyalások egész időszakára mindkét fél állítsa le az űrfegyver kifejlesztését, fagyassza be a hadászati nukleáris fegyverkészleteit. A Szovjetunió ezt az irányvonalat folytatva egyoldalúan bejelentette azt a moratóriumot, amelynek értelmében nem telepít újabb közepes hatótávolságú rakétákat és nem növeli a többi válaszintézkedést Európában. Ezt a döntést világszerte fontos és konstruktív lépésként fogadták, amely elősegíti a tárgyalások sikerét.

Szeretnék emlékeztetni rá, hogy ez nem az egyetlen ilyen jellegű lépés. 1982 óta érvényben van a Szovjetuniónak az a kötelezettségvállalása, hogy nem vet be elsőként nukleáris fegyvert. 1983 óta érvényben van az az egyoldalú moratórium, amelynek értelmében nem juttatunk elsőként a világűrbe műholdelhárító fegyvert. Az Egyesült Államok kormánya e kezdeményezések közül egyikre sem válaszolt a jóakarat egyetlen gesztusával sem. Ellenkezőleg, a Szovjetuniónak a háborús veszély enyhítésére, a megállapodások elérésére irányuló cselekedeteit minden úton-módon igyekszik hamis megvilágításba helyezni, s megpróbál bizalmatlanságot ébreszteni velük szemben. Vagyis mindent megtesz, csak hogy elkerülje a pozitív válaszlépéseket.

Csodálkoznunk kell azon a sietségen is, amellyel az amerikai kormány a szabványos és szokásos „nemmel" válaszol javaslatainkra, ami nyilvánvalóan arról tanúskodik, hogy az Egyesült Államok nem akarja az észszerű eredmények útját egyengetni. Egyet mondok: a fegyverkezési versenyt és a leszerelési tárgyalásokat nem lehet összeegyeztetni – ez világos, ha nem képmutató az ember, és nem akarja becsapni a közvéleményt. A Szov-

jetunió ehhez nem fog segítséget nyújtani – és ezt tudniuk kell azoknak, akik ma politikai játékkal, nem pedig komoly politikával foglalkoznak. Nem szeretnénk, hogy megismétlődjenek a korábbi tárgyalások szomorú tapasztalatai.

A Szovjetunió Genfben állhatatosan arra fog törekedni, hogy konkrét, kölcsönösen elfogadható egyezmények szülessenek, amelyek lehetővé tennék, hogy ne csupán véget vessünk a fegyverkezési versenynek, hanem előbbre vigyük a leszerelés ügyét is. Ma inkább, mint valaha, politikai akaratra van szükség a világbéke, a jobb holnap érdekében.

Ezek, elvtársak, feladataink, a bel- és a külpolitika fő irányai. Mindezeket kétségtelenül behatóan meg fogjuk vitatni mostani ülésünkön, amely meg fogja határozni egész pártunk és mindegyik szervezete kongresszus előtti tevékenységének jellegét.

Az ülésnek úgy kell végeznie munkáját, hogy összefoglalásként azt mondhassuk Lenin szavaival:

„Most sokkal világosabban, konkrétabban, határozottabban ismerjük feladatainkat, mint tegnap; nem félünk nyíltan rámutatni hibáinkra, hogy kijavítsuk őket. Most a párt minden erejét arra fogjuk összpontosítani, hogy javítsuk szervezetét, javítsuk munkája minőségét és tartalmát, szorosabb kapcsolatot teremtsünk a tömegekkel, kialakítsuk a munkásosztály egyre helyesebb és pontosabb taktikáját és stratégiáját" (LÖM 44. köt. 93–94. old.*).

* A kötetben előforduló Lenin-idézeteket a Kossuth Könyvkiadó gondozásában megjelent *Lenin Összes Művei* sorozat kötetei alapján közöljük. A sorozat rövidítése itt — LÖM. — *A szerk.*

A párt, a szovjet nép minden vonatkozásban meggondolt és felelős döntéseket vár tőlünk, és határozottan mondhatjuk, hogy e döntéseket támogatni fogják a kommunisták, az összes dolgozók. Támogatni fogják őket társadalmi érdekeltséggel, aktivitással és munkával.

1985. ÁPRILIS 23.
MATYERIALI PLENUMA CENTRALNOGO KOMITYETA KPSZSZ. MOSZKVA, POLITIZDAT 1985. 5–30. OLD.

Beszéd
a Varsói Szerződés tagállamai vezetőinek adott díszebéden

Kedves Jaruzelski elvtárs!
Kedves elvtársak, barátaim!

Engedjék meg, hogy a szovjet küldöttségnek és a találkozó összes résztvevőinek nevében mindenekelőtt szívből jövő köszönetet mondjak a Lengyel Egyesült Munkáspárt és a lengyel állam vezetőinek vendégszeretetükért. Testvéri üdvözletünket küldjük a hős és gyönyörű Varsó lakosainak, a népi Lengyelország minden dolgozójának, sok sikert kívánunk nekik a szocializmus építésében.

Itt, Varsóban, abban a városban, amelyről szövetségünk nevét kapta, ma történelmi jelentőségű aktus ment végbe. Meghosszabbítottuk a harminc évvel ezelőtt megkötött barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződést. Meghosszabbítottuk, mint azt Jaruzelski elvtárs megállapította, abban a meggyőződésben, hogy szövetségünk létfontosságú minden tagja számára, elengedhetetlenül szükséges a békének és a népek biztonságának megszilárdításához.

Lenin hangsúlyozta: a forradalomnak meg kell tudni védenie magát. És a Varsói Szerződésben országunk népei a forradalmi vívmányok hű védelmezőjére leltek. Mit adott nekünk a Varsói Szerződés? Lehetőséget adott és ad a békés építőmunkára. Megbízhatóan szavatolja

határaink sérthetetlenségét. Szilárdan eltorlaszolja azok útját, akik ma újfent a szocializmus megdöntésével próbálkoznak, világuralmi igényekkel lépnek fel.

A történelem során nem volt még egy olyan szövetség, mint a miénk, amelyben a kapcsolatok a szuverén államok teljes egyenjogúságán és elvtársi kölcsönös segítségnyújtásán alapulnak. Olyan szövetség ez, amely a szó igazi értelmében népek szövetsége. Olyan szövetség, amely senkit sem fenyeget, hanem teljes egészében a béke védelmét szolgálja. Kapcsolatainkat a más társadalmi rendszerű országokkal a békés egymás mellett élés elvére építjük, amely az egyetlen ésszerű alap – különösen a nukleáris korszakban.

A Varsói Szerződéshez fűződnek országainknak az európai béke konszolidálására, az enyhülésre irányuló nagy jelentőségű kezdeményezései. A mai találkozó megerősítette azt a közös készségünket, hogy ezután is kollektívan keressük a háborús veszély kiküszöbölésének, a nemzetközi együttműködés bővítésének útjait. Síkraszállunk a két katonai-politikai szövetség közötti szembenállás feszültségének csökkentéséért, ami megfelelne a föld valamennyi népe érdekeinek.

Nem a Szovjetunió és a többi szocialista ország kezdeményezte Európa, a háború utáni világ megosztását. A NATO megalapítói tették ezt, a mi szövetségünk csak hat évvel később jött létre. Azóta nemegyszer kifejeztük készségünket, hogy feloszlassuk a Varsói Szerződést, ha a NATO is hasonlóképpen jár el. Ez az elvi álláspontunk a mai napig is teljesen érvényben van. Sajnos azonban a másik félnek nem voltak és nincsenek ilyen szándékai. Ellenkezőleg, szemünk láttára újabb agresszív doktrínákat fabrikálnak, erőteljesen növelik mind

nukleáris, mind hagyományos fegyverzetüket. És ez most arra kényszerít bennünket, hogy a Varsói Szerződés Szervezetének további erősítésén gondolkozzunk.

Az emberiség válaszút előtt áll: vagy sikerül megváltoztatni az események kedvezőtlen menetét, vagy tovább növekszik a nukleáris háború veszélye. És megsokszorozzák ezt a veszélyt az Egyesült Államok űrháborús tervei. Bármit mondanak is, bármivel próbálják is igazolni e tervet kiagyalói, a lényeg világos: lehetőséget akarnak szerezni maguknak arra, hogy végrehajtsák az első nukleáris csapást, mégpedig büntetlenül. Mivel az Egyesült Államok és a NATO kategorikusan megtagadta, hogy kövesse a Szovjetunió példáját, és vállalja azt a kötelezettséget, hogy nem veti be elsőként a nukleáris fegyvert, szándékaik még veszélyesebbé váltak.

A „csillagháborúhoz" szükséges fegyverek kifejlesztése még csak most kezdődik. De máris lázba hozta az egész világot, destabilizációt idéz elő a nemzetközi kapcsolatok egész rendszerében, a mostaninál is élesebb politikai és katonai konfrontációhoz vezet. Erről nem lenne szabad megfeledkezniük sem azoknak, akik ezt a provokatív tervet kezdeményezték, sem azoknak, akik hajlandók részt venni e terv kivitelezésében.

Mi elvi szempontból más álláspontón vagyunk: nem szabad a világűrt a háborús veszély újabb forrásává változtatni, nem szabad csapásmérő űrfegyvereket létrehozni, a meglevő műholdromboló rendszereket pedig meg kell semmisíteni. Ugyanakkor javasoljuk: kössünk megállapodást a nukleáris eszközök radikális csökkentéséről, és egyáltalán törekedjünk a nukleáris fegyver teljes megsemmisítésére.

Kínálkozik egy egyszerű és kézenfekvő mód, neveze-

tesen mindkét fél nukleáris potenciáljának befagyasztása. Erre azt az ellenvetést teszik: ha ebbe beleegyeznek, megszilárdul a szovjet katonai fölény. Csakhogy, először is, ilyen fölény nem létezik. Ezt már számokkal a kezünkben többször bebizonyítottuk, és Washington egyetlen egyszer sem tudta megcáfolni őket. Másodszor pedig, ki mondta, hogy meg akarunk állni a befagyasztásnál? Ellenkezőleg, síkraszállunk azért, hogy ezt a nukleáris fegyverkészletek radikális csökkentése kövesse.

Kezdetnek javasoltuk, hogy mindkét fél egynegyedével csökkentse hadászati támadófegyvereit. De nem volna kifogásunk az ellen sem, hogy kölcsönösségi alapon még radikálisabb csökkentést hajtsunk végre. Mindez lehetséges, ha nem kezdődik el a fegyverkezési verseny a világűrben, ha a világűr békés marad.

A Szovjetunió, a Varsói Szerződés tagországai nem törekszenek fölényre sem a földön, sem a világűrben. Nem akarunk versenyezni abban, hogy ki emeli magasabbra a nukleáris pajzsot. Azt sem engedjük meg, hogy megbontsák a hadászati egyensúlyt. Ez a Varsói Szerződés résztvevőinek közös, szilárd álláspontja. Ha folytatódik a „csillagháborúra" való felkészülés, nem lesz más választásunk, mint hogy válaszintézkedéseket foganatosítsunk, beleértve természetesen a nukleáris támadófegyverek hatóerejének növelését és e fegyverek tökéletesítését.

A nukleáris és űrfegyverekről folyó szovjet–amerikai tárgyalások most véget ért első fordulója azt mutatta, hogy a tárgyalások nehezen haladnak. Nyilvánvaló, hogy a tárgyalások sikere csak az egyenlőség és az egyenlő biztonság elvének megtartása, a tárgyalások végső céljáról, a napirenden szereplő kérdések összefüggő megoldásáról szóló megállapodás alapján lehetséges.

A Szovjetunió – mint már bejelentettük – egyoldalúan leállította a közepes hatótávolságú rakéták telepítését és más válaszintézkedések foganatosítását Európában. Ez a moratórium április 7-én érvénybe lépett. Mind a világ társadalmi körei, mind sok józanul gondolkodó amerikai és nyugat-európai politikus ezt a lépésünket méltón értékelték. Joggal várjuk el, hogy Washingtonban és más NATO-országok fővárosaiban is komolyabban és megfontoltabban értékeljék ezt a kezdeményezésünket, és a maguk részéről mérsékletet tanúsítsanak az amerikai rakéták nyugat-európai telepítésének kérdésében. Hiszen a kölcsönösség ebben a kérdésben elősegítené, hogy a genfi tárgyalások áttérjenek a gyakorlati megoldások útjára, s betöltsék szerepüket bonyolultabb problémák rendezésében is.

Immár három évtizede, hogy érvényben van a Varsói Szerződés, s ez alatt az idő alatt számos konstruktív kezdeményezést tett, amelyeknek célja az enyhülés, a fegyverzetkorlátozás, az összeurópai együttműködés fejlesztése. Növekvő világpolitikai tekintélye kedvezően befolyásolja a nemzetközi légkört. És ez a közös erőfeszítéseknek, mindegyik testvéri ország közreműködésének az eredménye.

Elvtársak! A fasizmus felett aratott győzelem 40. évfordulójának küszöbén idézzük fel újra a győztesek esküjét, amelyet a második világháború sírjai és romjai felett tettek: a háborúnak nem szabad megismétlődnie! Mi emlékszünk erre az esküre, emlékszünk arra, amire a háború tanított. És e tanulságok között az egyik legfontosabb: a Hitler-ellenes koalícióban egyesült államok együttműködésének példája. Ma felhívással fordulunk Európa és a többi kontinens összes államaihoz, hogy te-

gyük túl magunkat a nézeteltéréseken, és legyünk partnerek az új, az egész emberiséget fenyegető veszély – a nukleáris megsemmisülés veszélye – elleni harcban.

A Varsói Szerződés meghosszabbításakor újra kifejezzük szilárd meggyőződésünket: közös erőfeszítésekkel el lehet és el kell hárítani a háborút. Ez országaink népeinek akarata. Ezt szolgálja pártjaink és kormányaink politikája, a szocialista államok védelmi szövetségének egész tevékenysége.

Emelem poharam pártjaink és kormányaink további együttműködésére, a marxizmus-leninizmus, a szocialista internacionalizmus elvein alapuló egységük és összeforrottságuk erősödésére!

Erősödjön a szocialista országok testvéri szövetsége, a Varsói Szerződés!

Emelem poharam a népi szocialista Lengyelországra, Wojciech Jaruzelski elvtársnak és a lengyel vezetés többi tagjának, találkozónk minden résztvevőjének egészségére!

A szilárd világbékére!

1985. ÁPRILIS 26.

VSZTRECSA VISZSIH PARTYIJNIH I GOSZUDARSZTVENNIH GYEJATYELEJ SZTRAN-UCSASZTNYIC VARSAVSZKOGO DOGOVORA. MOSZKVA, POLITIZDAT 1985. 19–23. OLD.

A szovjet nép halhatatlan hőstette

BESZÉD A KREML KONGRESSZUSI PALOTÁJÁBAN A FASIZMUS FELETT ARATOTT GYŐZELEM 40. ÉVFORDULÓJÁN

Kedves elvtársak! Barátaim! Tisztelt vendégek!

Hosszú és súlyos volt népünk számára a háború négy éve, nehéz volt a győzelemhez vezető út. De elérkezett az a ragyogó májusi nap, amikor a szovjet katona, a szovjet ember elmondhatta: az igaz ügy győzedelmeskedett! Az ellenséget szétzúztuk! Győztünk!

A szovjet nép, dicső fegyveres erői megsemmisítő vereséget mértek a fasiszta Németországra, megvédték a haza szabadságát és függetlenségét, elvitték a felszabadulást Európa népeinek. A fasizmus szétzúzása, a háború győzelmes befejezése fordulatot hozó, világtörténelmi jelentőségű eseménnyé vált, amely a megmentett emberiség előtt megnyitotta a társadalmi haladás új útjait, az igazságos és szilárd világbéke perspektíváját. Győzelmünk nem merült feledésbe. Ez élő győzelem, amely a jelenhez és a jövőhöz szól.

Az SZKP Központi Bizottsága, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának Elnöksége és a szovjet kormány forrón köszönti a hős szovjet népet a nagy győzelem 40. évfor-

dulója alkalmával. Köszöntjük önöket az ünnep alkalmával, kedves honfitársaink!

Ezen a napon édes hazánk tiszteleg fiainak és leányainak, mindazoknak bátorsága, vitézsége és hősiessége előtt, akik fegyverrel a kézben maradéktalanul teljesítették hazafias kötelességüket, s mindent megtettek, hogy eljöjjön a győzelem tavasza.

Köszöntjük önöket, a hős frontharcosokat, partizánokat, azokat a hősöket, akik a megszállt területeken harcoltak. Dicsőség a hazáért, az élet nevében véghezvitt haditetteiknek!

Méltósággal és becsülettel viseljék továbbra is a minden szovjet ember számára drága címet – a nagy honvédő háború veteránjának címét.

Országunk ma tiszteleg hátországunknak, mindazoknak a munkában tanúsított hősiessége és példátlan helytállása előtt, akik fegyvert kovácsoltak, fémet olvasztottak, gabonát termesztettek, akik közelebb hozták a győzelem óráját a gyárak csarnokaiban, a bányák vágatain, a vasutakon, a szántóföldeken és az állattenyésztő telepeken, a tudományos laboratóriumokban és a tervezőirodákban.

Köszöntjük önöket, kedves elvtársak! Becsület és dicsőség mindenkinek, aki életét és munkáját a háború éveiben egy szent kötelességnek rendelte alá: „Mindent a frontért, mindent a győzelemért!"

A szovjet nép határtalan tisztelettel és hálával övezi a háború és a munka veteránjait. A haza, elvtársak, önöknek köszönheti a győzelmet, s a haza sohasem felejti el, amit önök tettek akkor, a negyvenegy-negyvenötös években a harcmezőkön, a példátlanul feszített ütemű munkában.

Az önök dicső tettein nevelkednek a szovjet emberek újabb nemzedékei, önöktől tanulják a bátorságot, a vitézséget és a helytállást, a kommunista eszmények iránti határtalan hűséget, a készséget arra, hogy mindent leküzdjenek, mindent legyűrjenek, ha hív a haza.

Óriási az áldozat, amelyet népünk a győzelemért hozott. A háború húszmillió szovjet ember életébe került. Majdnem minden család elvesztette közeli vagy távoli hozzátartozóját, majdnem minden család megperzselődött a háborúban. Sohasem enyhül a veszteségek miatt érzett fájdalom, az elesettek utáni bánat. De hősi életük nélkül, amelyet a hazáért áldoztak, nem született volna meg a győzelem sem.

Az örök tűz lángjában, a nagyszerű emlékműveken és a szerény obeliszkeken, az irodalom és a művészet alkotásaiban, kortársaink és utódaink szívében mindörökre élni fog azok halhatatlan hőstetteinek az emléke, akik elsőként indultak rohamra, testükkel takarták le a lőréseket, rárepüléssel semmisítették meg az ellenséges gépeket, kézigránátokkal vetették magukat harckocsik alá, matrózként vívtak kézitusát az ellenséggel, azok hőstetteinek emléke, akik elsüllyesztették az ellenséges hajókat, kisiklatták a szerelvényeket, bátran harcoltak a láthatatlan fronton, utolsó csepp vérükig kitartottak a harcmezőn, akiket nem törtek meg sem a kínzások, sem a fasiszta börtönök és táborok.

Örök dicsőség a hősöknek, akik elestek a szovjet haza szabadságáért és függetlenségéért vívott harcokban!

Tisztelegjünk emlékük előtt egy perc néma felállással!

Elvtársak! A német fasizmus és a japán militarizmus agressziójával sok ország és nép egységfrontban szállt szembe. A szovjet emberek nem felejtik el és nagyra ér-

tékelik a második világháború összes résztvevőinek közreműködését a közös ellenség szétzúzásában, tisztelik a szabadságért, a békéért és az igazságosságért vívott küzdelemben szerzett harci érdemeiket.

Engedjék meg, hogy szívélyesen üdvözöljem a külföldi vendégeket, akik azért jöttek Moszkvába, hogy a szovjet néppel együtt ünnepélyesen megemlékezzenek annak a nagy történelmi eseménynek 40. évfordulójáról, amely oly drága a világ minden becsületes emberének.

I

Elvtársak! Hazánk történetébe az elmúlt háború nagy honvédő háborúként került be. A szovjet emberek jól tudták: a hallatlanul elkeseredett harcban a szocialista haza sorsa dől el – nevezetesen az, hogy népeink szabadok maradjanak, vagy leigázzák őket, megtartják nemzeti államiságukat, nyelvüket és kultúrájukat, vagy elvesztik mindenüket, a történelmi nemlétbe tűnnek. A hazát fenyegető halálos veszedelem, a hazafiság óriási ereje népi háborúra, szent háborúra mozgósította az egész országot. A szovjet emberek a nagy lenini eszmékből merítettek erőt. Lelkesítették őket történelmünknek, a nép által a külföldi elnyomók ellen vívott harcnak hősi lapjai. Hazájuk védelmére keltek.

Osztálylényegét tekintve a fasiszta Németországgal vívott háborúnk a szocializmus legnagyobb katonai összeütközése volt az imperializmus rohamra vezényelt erőivel. A fiatal szovjet állam – amely akkor negyedszázados sem volt – grandiózus társadalmi átalakításokat hajtott végre. Az új társadalmi rend egyre jobban kibontakoztatta alkotó lehetőségeit. Békére volt szükségünk, s csakis

békére. A párt és a szovjet kormány mindent megtett, hogy elhárítsa a háborút. Ennek volt alárendelve politikánk és diplomáciánk.

A növekvő háborús veszély körülményei között az ország készült arra, hogy támadás esetén méltó választ adjon az ellenségnek. A párt olyan szellemben nevelte a szovjet embereket, hogy legyenek éberek, gyűlöljék a fasizmust, készek legyenek a szocialista állam védelmére. Fáradhatatlanul gondoskodott arról, hogy a hadsereget ellássa megbízható fegyverekkel, korszerű harctechnikai eszközökkel. Az első ötéves tervidőszakban megteremtett hatalmas ipar bázisán erősödött az ország védelmi képessége.

Sokat tettünk azokban a vihar előtti időkben. De mindazt, amire szükség volt, különböző okok miatt nem sikerült teljesen és idejekorán elvégezni.

Vészterhes volt a háború kezdete. Kegyetlen és álnok ellenség tört ránk. Ez az ellenség már kipróbálta hadigépezetét, s neki dolgozott a megszállt európai országok gazdasága. Az ellenség összesített hadigazdasági potenciálja kétszerese volt annak, amivel a Szovjetunió rendelkezett. Az ellenség oldalán volt a váratlan támadás előnye. Részünkről is történtek bizonyos számítási hibák.

A Vörös Hadsereg ádáz harcok közepette vonult vissza az ország belsejébe. És semmi sem volt annál fájdalmasabb, mint ez a visszavonulás Moszkváig és Leningrádig, a Volgáig és a Kaukázusig. A hitleri támadás példátlan szenvedést, megpróbáltatásokat és nélkülözést okozott népünknek. A háború folyamán kritikus helyzetek is kialakultak nálunk. A háború azonban már az első napoktól kezdve megmutatta azt a hatalmas erkölcsi erőt, amely a szocialista társadalom egész életformájából

fakadt, s felszínre hozta azt a mély felismerést, hogy a haza sorsa minden egyes ember kezében van. A nép a legnehezebb időkben sem adta fel a győzelembe, a pártba és az igaz ügy diadalába vetett hitet. Az egész világot megrázta és csodálattal töltötte el a szovjet katona helytállása, a nagy nép bátorsága.

A villámháborúnak a német tábornoki kar által kidolgozott tervét már negyvenegyben keresztülhúzta az a hősies ellenállás, amelybe az ellenség a szovjet földön ütközött. A világ emlékszik a breszti erőd, Moszkva, Leningrád és Sztálingrád, Kijev és Minszk, Ogyessza és Szevasztopol, Novorosszijszk és Kercs, Tula, Szmolenszk és Murmanszk törhetetlen bátorságára. De a városok csak akkor válnak hősökké, ha védőik hőssé válnak. És a háború ezt meggyőzően bebizonyította. Csupán Szevasztopol védelmi terepszakaszain harcosaink annyi ellenséges katonát és tisztet semmisítettek meg, amennyit a hitleri hadsereg a Szovjetunió megtámadása előtt veszített valamennyi hadszíntéren. Hadseregünk az ádáz ütközetekben felőrölte az ellenséget, tapasztalatokat és erőt gyűjtött, megtanult győzni.

Az ország helytállt, megfordította az események menetét. A szovjet harcosok szétzúzták a fasiszta hordákat Moszkva alatt, Sztálingrádnál és Leningrádnál, a Kaukázusban, megsemmisítő csapásokat mértek az ellenségre a kurszki ívben, Ukrajna Dnyepertől nyugatra levő részében és Belorussziában, a iași-kisinyovi, a visztula-oderai és a berlini hadműveletekben.

Mi határozta meg ezeknek a csatáknak a győztes kimenetelét, amelyekhez foghatót nem ismer a történelem? Mi segített bennünket abban, hogy megnyerjük a kezdetben oly nehéz háborút?

A győzelem forrásai a szocializmus, a szovjet életforma természetében, a nagy honvédő háború össznépi jellegében rejlenek. A háború mint a legnagyobb megpróbáltatás rendkívül élesen és kézzelfoghatóan igazolta, hogy a néptömegek alkotják a történelem döntő erejét. A különböző nemzetiségű szovjet emberek a harcokban és a munkában tömeges hősiességet tanúsítva védelmezték és megvédték szocialista hazájukat. Egységbe forrasztotta és buzdította őket a nagy orosz nép, amelynek bátorsága, helytállása és törhetetlen jelleme a rendíthetetlen győzni akarás lelkesítő példája volt.

A háborúban milliók vettek részt. De nem arctalan tömegként küzdöttek ebben a méreteit tekintve páratlan összecsapásban. Hősiességükben markánsan megnyilvánultak a nagy honvédő háború harcosainak – Alekszandr Matroszov közkatonától Georgij Konsztantyinovics Zsukov marsallig bezáróan – nagyszerű egyéni tulajdonságai.

Elévülhetetlen dicsőség övezi fegyveres erőink harci zászlóit. Az októberi forradalom szülte Vörös Hadsereg a nép hadserege volt. A szovjet katonát a haza iránti határtalan odaadás, bátorság és katonai szaktudás jellemezte. A háborúban elszenvedett óriási veszteségeink, az ellenség brutalitása nem homályosította el vak bosszúvággyal a szovjet katona tudatát. Amikor győztesként Németországba ért, a szovjet ember nem vetítette rá a német népre a fasizmussal szemben táplált gyűlöletét. Még dörögtek az ágyúk, amikor már segített a német népnek megszervezni a békés életet.

Az óriási, példa nélkül álló ütközetekben széleskörűen kibontakozott hadvezéreink és katonai vezetőink tehetsége. A népből jött, a párt által nevelt hadvezérek és katonai vezetők méltó örökösei és folytatói voltak a hazai

hadművészet legjobb hagyományainak. Az erős, tapasztalt ellenséggel vívott harcban megmutatkozott a szovjet hadtudomány és hadvezéri felfogás fölénye – a stratégiai előrelátás, a döntések alkotó jellege, a kitartás és az aktivitás a kitűzött célok elérésében, az a képesség, hogy összeötvözzék a katonák és a tisztek magas fokú harci szellemét a modern technika megsemmisítő erejével. A nagy honvédő háború kiváló hadvezéreinek és katonai vezetőinek dicső nevét az egész ország ismeri. Büszkék rájuk a frontharcosok, fegyveres erőink, minden szovjet ember.

A háború össznépi jellege markánsan kifejeződött a kétmilliós népfelkelősereg megalakulásában, az ellenállóknak az ellenség által ideiglenesen megszállt területeken vívott harcában, a széltében kibontakozó partizánmozgalomban. Az arcvonal mögött, az ellenség hátában még egy front húzódott – a partizán front. Több mint egymillió partizán vett részt a harcokban. A föld égett az agresszor talpa alatt, és ebben a szent tűzben a betolakodók nem egy hadosztálya pusztult el.

„A háború – mondta Lenin – minden nemzet összes gazdasági és szervezeti erőinek a próbája" (LÖM 39. köt. 307. old.). És a szovjet gazdaság becsülettel kiállta ezt a rendkívüli nehéz próbát. Az ipar és a mezőgazdaság szocialista szervezete meggyőzően bebizonyította előnyeit.

A legnehezebb helyzetben, olyan rövid határidők alatt, amelyek még ma is fantasztikusnak tűnnek fel, át tudtunk telepíteni az ország belsejébe több mint másfél ezer nagyüzemet, jelentős anyagi erőforrásokat és értékeket. Már egy évvel az ellenség támadása után a Szovjetunió keleti körzeteiben állították elő az egész hadianyagtermelésnek több mint háromnegyedét. A szocialista gaz-

daság fölénye különösen meggyőzően megmutatkozott magas fokú hatékonyságában. Noha acélgyártásunk és széntermelésünk harmada-negyede volt Németország és az általa megszállt országok termelésének, mégis majdnem kétszer több haditechnikai eszközt gyártottunk.

A Szovjetunió hadigazdaságának hatékonyságát biztosította az állami terv szilárd tekintélye, a fegyelem és a feladat végrehajtásáért érzett szigorú felelősség, a munkások, a kolhozparasztok, a mérnökök, a tervezők és a tudósok kezdeményezőkészsége, találékonysága, merész vállalkozó szelleme és önfeláldozó munkája, a termelés irányítóinak szervezőképessége.

A roppant nagy veszély idején országunk a szó szoros értelmében egységes katonai táborrá vált. A szovjet munkásosztály példa nélkül álló hősiességet és helytállást tanúsított. A legnehezebb pillanatokban a munkászászlóaljak beleolvadtak a harcoló hadsereg soraiba, a műhelyekben a munka még akkor sem állt le, amikor az ellenség szó szerint az üzem falainál állt, a gránátok és a bombák pedig a munkások mellett robbantak. A munkásosztály magas fokú öntudatával és szervezettségével újból megerősítette, hogy a szovjet társadalom vezető ereje, s minden szükségeset megtett a győzelemért.

A háborúban kiállta a szilárdsági próbát a munkásosztály és a parasztság szövetsége, a mezőgazdaság szocialista rendszere, a kolhozrendszer. Noha az ország fő éléstárait az ellenség elfoglalta, s nem volt elegendő ember és technika, a falusi dolgozók ellátták a frontot és a hátországot élelmiszerrel, az ipart nyersanyaggal. A kolhoztagok, a szovhozok, a gép- és traktorállomások dolgozói minden tőlük telhetőt megtettek az ellenség szétzúzásáért, méltón teljesítették hazafias kötelességüket.

Az egész népre jellemző győzni akarás jellemezte a szovjet értelmiséget. Tudósaink, tervezőink és mérnökeink tehetségük és munkájuk eredményeképpen repülőgépek, harckocsik, lövegek, aknavetők és egyéb fegyverfajták olyan típusait fejlesztették ki, amelyek jellemzőik tekintetében felülmúlták az ellenfél haditechnikáját. Ez ténylegesen a győzelem hatalmas fegyvere volt.

Az ellenség elleni ádáz harcra lelkesítették és mozgósították az embereket a publicisztika buzdító sorai, a szépirodalom markáns alakjai, a hazafias dalok, filmek, színdarabok, versek és plakátok.

Mindörökre megmarad a nép emlékezetében a komszomolistáknak, a lángoló negyvenes évek egész ifjúságának hőstette, akik a háború idején voltak fiatalok. Az ellenséggel szembeszállt az októberi forradalom után született nemzedék, amelyet a szocialista rendszer nevelt, s amely a gyermekkortól tette magáévá e rendszer közösségi erkölcsét és gondolkodásmódját. És ez az ifjúság nem ingott meg, bátran ment a tűzvonalba, leküzdötte a háborús viszontagságok összes megpróbáltatásait, megmutatva, hogy nem lehet legyőzni azt az országot, amely ilyen ifjúságot tud felnevelni.

Így volt ez a fronton, és így volt ez a hátországban is. A gyárakban, a kolhozok és a szovhozok földjein fáradhatatlanul dolgoztak a fiúk és lányok, serdülők. Azt szoktuk mondani, hogy fáradtságot nem ismerve dolgoztak. Természetesen ismerték a fáradtságot, de azt is tudták, hogy munkájukra nagyon nagy szüksége van a harcoló hazának. És ma kortársaink millióinak az emlékezetében különösen drága háborús ifjúságuk, háborús gyermekkoruk emléke.

A mélységes hála érzésével beszélünk a szovjet nők hő-

siességéről. Igen, a háború nem nőknek való. De a nők, a veszéllyel nem törődve, a férfiakkal együtt mentek rohamra, bátran küzdöttek a gyűlöletes ellenséggel, elszállították a sebesült katonákat a harcmezőről, ápolták őket a kötözőhelyeken és a kórházakban. A nők bátorságának és áldozatkészségének köszönhetik életüket a harcosok milliói. A nép soha nem felejti el a munka frontján végzett dicső hőstetteiket sem. A szovjet asszonyok és leányok elviselték a háborús hétköznapok minden nehézségét, a veszteségek minden fájdalmát, s megmutatták óriási akaraterejüket, megőrizték olthatatlan szeretetük melegét. Határtalan a csodálatunk a hazaszeretettől áthatott szovjet nők iránt, mélységesen hálásak vagyunk mindazért, amit a győzelem érdekében tettek.

Amikor a fasiszták az agressziót tervezték országunk ellen, arra számítottak, hogy egymás ellen uszítják a Szovjetunió népeit, felszítják a nemzeti viszályt. A valóság felborította ezeket a számításokat. Az emberiség nem ismer még egy ilyen példát, amikor a háború az agresszor elleni harcra ilyen szorosan összeforrasztotta az ország nemzeteit és etnikai csoportjait. A népek testvéri egységében teljes erővel megmutatkozott a lenini nemzeti politika bölcsessége és előrelátása, a nagy szocialista szövetség szilárd és megingathatatlan maradt.

A fronton és a hátországban folyó gigászi munkát a párt, a párt központi bizottsága, az Állami Honvédelmi Bizottság irányította, élén Joszif Visszarionovics Sztálinnal, az SZK(b)P KB főtitkárával.

A pártbizottságok valóságos harci vezérkarokká, a tömegek politikai szervezőivé váltak. Mindenütt: a lövészárkokban, a partizánosztagokban, az ellenség által megszállt területeken működtek a pártszervezetek, gyújtó

szóval, személyes példamutatással lelkesítették a harcosokat a politikai munkások. „A nagy honvédő háború történetébe – írta a *Pravda* 1942. március 22-én – az egyik dicsőséggel és tisztelettel övezett személyként írja be nevét a politikai vezető, aki géppisztollyal a kezében, álcázó köpenyben és acélsisakban jár az élen, és rohamra viszi a harcosokat a magasztos és nemes cél elérése – a német fasiszták szétzúzása és a haza felszabadítása érdekében."

A kommunisták mentek a legveszélyesebb, legfelelősségteljesebb arcvonalszakaszokra. Azokban az években minden öt kommunista közül négy a csapatoknál teljesített szolgálatot, vagy hadiipari üzemekben dolgozott. Ide irányították a központi bizottság tagjait, a legjobb pártmunkásokat. Hárommillió kommunista esett el a fasiszta betolakodókkal vívott harcokban. Több mint hárommillióan léptek be a pártba azokban a hősi években.

A lenini párt harcoló párttá vált, amely összeforrott a harcoló néppel. Történelmünk roppant nehéz – háborús – szakaszában a haza sorsa iránti óriási felelősségének magaslatán állt és győzelemre vezette az országot. A háború éveiben megszilárdult pártunk erkölcsi-politikai tekintélye, a nép még nagyobb tisztelettel tekintett a kommunistákra. És mi, a lenini párt tagjai, mindig vigyázni fogunk, s büszkék leszünk erre.

A háborúban nemcsak fegyverünk, gazdaságunk és politikai rendszerünk győzött. Ez az eszmék győzelme volt, amelyekért véghezvittük a forradalmat, amelyekért küzdöttek és meghaltak a szovjet emberek. Ez a humanizmus és az igazságosság magasztos elveit hirdető ideológiánk és erkölcsünk győzelme volt a fasizmus embergyűlölő ideológiája fölött.

A szovjet hadsereg becsülettel teljesítette nagy felszabadító küldetését. Felszabadítóként érkezett a leigázott Európába, azért küzdött, hogy véget vessen a háborúnak és a fasizmusnak, hogy Európa népei szilárd békében éljenek.

A győzelem napját ünnepelve méltó tisztelettel emlékezünk meg a szövetséges hadseregek – az Egyesült Államok, Nagy-Britannia és Franciaország – katonáinak harci érdemeiről. Sohasem feledjük el a jugoszláv népnek és népi felszabadító hadseregének állhatatosságát és bátorságát. Nagyra értékeljük a megszállt, de le nem igázott Lengyelország önfeláldozó harcát. Harcosainkkal vállvetve harcolt szovjet földön, majd hazája felszabadításáért a lengyel és a csehszlovák hadsereg.

A hitlerizmus szétzúzásából kivették részüket a bolgár, a román és a magyar partizánok, a megszállt területeken harcoló hazafiak, a háború utolsó szakaszában pedig Bulgária, Románia hadserege és Magyarország katonai alakulatai. Elszántan küzdött a megszállók ellen az albán és a görög nép. Emlékezünk arra az egyenlőtlen küzdelemre is, amelyet a német kommunisták, antifasiszták vívtak bátran a hitleri rezsimmel.

A szovjet emberek nagyra értékelik az ellenállási mozgalom harcosainak bátorságát. E mozgalom első soraiban harcoltak Franciaország, Olaszország, Norvégia, Dánia, Belgium, Hollandia és más nyugat-európai országok kommunista pártjai. Ezek a pártok egybeforrasztották és harcra mozgósították a népeket a náci zsarnokság ellen, szabadságukért és függetlenségükért. Sok kommunista áldozta életét az ellenség felett aratott győzelem oltárán. A Francia Kommunista Párt mint a kivégzettek pártja került be a történelembe.

Országunk végig hűen teljesítette szövetségesi kötelezettségeit a második világháborúban, hatalmas szerepet játszott a militarista Japán szétzúzásában. Szoros harci barátságban együttműködtünk a nagy kínai néppel. Velünk együtt aktívan harcoltak a közös ellenség ellen a Mongol Népköztársaság katonái. A japán betolakodók ellen elszántan harcoltak a hazafiak Vietnamban, Koreában és más ázsiai országokban.

Amikor az akkori idők eseményeit idézzük, s a népeknek a közös ellenség ellen vívott együttes harcára emlékezünk, büszkén állapítjuk meg, hogy a második világháború kimenetele a szovjet–német fronton dőlt el. A fasiszta agresszor ezen a fronton szenvedte el összes veszteségeinek több mint 70 százalékát.

Hatalmas és felejthetetlen a szovjet népnek a nagy honvédő háborúban aratott győzelme. Mérhetetlenül sokat foglaltak magukban a háborús évek: a veszteségek fájdalmát és a győzelem örömét, az elkeseredett harcok dicsőségét és a munkás hétköznapok szerény nagyszerűségét.

Győzelmünk nagyra növelte a Szovjetunió nemzetközi tekintélyét. Még jobban megerősítette a hazafias érzelmeket a szovjet emberekben. Számunkra a győzelem lelkesítő forrás volt és marad, amelyből mindig erőt merítünk ahhoz, hogy valóra váltsuk a hatalmas alkotó terveket, növeljük hazánknak – a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségének – erejét, s biztosítsuk további felvirágzását.

A nagy honvédő háborúban aratott győzelem olyan ünnep, amely mindig velünk marad.

Elvtársak! A legfontosabb, a legbecsesebb, amit a győzelem adott nekünk: a lehetőség, hogy békében éljünk és dolgozzunk. A háború próbája megmutatta: társadalmi rendszerünk legyőzhetetlen, életerői kimeríthetetlenek.

A békeidő magas követelményeket támaszt, szigorú vizsgának veti alá a társadalomnak azt a képességét, hogy biztosítsa a gazdaság töretlen növekedését, a társadalmi viszonyok szüntelen tökéletesítését, az emberek munka- és életkörülményeinek javítását.

Az elmúlt negyven év mérlegét megvonva teljes joggal állíthatjuk, hogy a szocializmus a békés fejlődés során is meggyőzően demonstrálta óriási lehetőségeit és előnyeit.

Az idősebb nemzedék képviselői emlékeznek rá, hogy a pusztítás milyen rettenetes képe tárult eléjük a megszállás alól felszabadított területeken: megtiport földek, üszkös romok, kialudt kohók, kihalt bányák fogadták őket. Majdnem 1 700 város és község, 70 000 falu romokban hevert. Körülbelül 25 millió ember vált hajléktalanná. Több tízezer ipari és mezőgazdasági üzem romhalmazzá vált. A háború tüze majdnem egyharmadát elemésztette az ország nemzeti vagyonának, amelyet a nép munkája hozott létre. És soha és semmivel sem mérhető a legrettenetesebb, a pótolhatatlan veszteség – a szovjet emberek millióinak élete.

A szocializmus ellenségei abban reménykedtek, hogy az országunknak okozott pusztítások és veszteségek elmaradottságra és a Nyugattól való függésre kárhoztatnak bennünket. De ezúttal is elszámították magukat. A munkások, a kolhozparasztok, az értelmiség kitartó, áldozatos munkája újjáteremtette hamvaiból az ellenség

által lerombolt városokat, falvakat és gyárakat. A Szovjetuniónak mindössze három évre volt szüksége ahhoz, hogy elérje az ipari termelés háború előtti szintjét, és öt évre, hogy ugyanezt elérje a mezőgazdaságban.

Ez újabb hőstett volt, hőstett az építés területén, amelyet a szovjet emberek a háború utáni nehéz években vittek véghez. Ez teljes nagyságában megmutatta, mire képes a szocialista építés nagyszerű céljaitól lelkesített nép. Országunk azóta nagyot haladt előre a gazdasági, a társadalmi-politikai és a szellemi fejlődés minden területén.

A mai szovjet társadalom olyan társadalom, amely magasan fejlett gazdasággal rendelkezik. A háború előtti szinthez képest több mint 16-szorosra nőtt az ország nemzeti jövedelme, s 24-szeresre növekedett az ipari termelés. Iparunk kétszer olyan gyorsan fejlődött, mint a fejlett tőkés országoké. Ma a Szovjetunió a világ bármely más államánál többet termel nyersvasból, acélból, kőolajból, földgázból, cementből, ásványi műtrágyából, szerszámgépekből, traktorokból, gabonabetakarító kombájnokból és még sok más termékből.

Mélyreható változások történtek a termelés szerkezetében és tudományos-műszaki színvonalában. Olyan új iparágak születtek, mint az atomenergia-ipar, a rakétákat és űreszközöket gyártó ipar, az elektronika és a mikrobiológia. A Központban, az Urálban, Szibériában, a Távol-Keleten, Közép-Ázsiában és a Kaukázusontúlon – minden körzetben hatalmas ipari komplexumok épültek vagy épülnek. Az országot keresztül-kasul átszeli a villamos távvezetékek, a kőolaj- és a gázvezetékek hálózata. Sok ezer kilométeren át húzódnak az öntözőcsatornák, átalakultak az egykor aszályos sztyeppek, termővé

váltak a mocsarak. Hazánk gazdasági térképe ezek alatt az évtizedek alatt a szó szoros értelmében a felismerhetetlenségig megváltozott.

Lényegesen megváltozott az ország fő termelő ereje, alkotó potenciálja. A Szovjetuniónak ma kvalifikált, magasan képzett szakemberei vannak. Számottevően növekedett a munkások és a kolhozparasztok szakértelme, általános műveltsége és szaktudása. Igen nagy a tudós- és mérnökgárdánk. A háború utáni időszakban a szovjet tudomány és technika nemegyszer ért el kimagasló sikereket a világ tudományos-műszaki haladásának legfontosabb területein. A Szovjetunióban épült meg az első atomerőmű és az első atom-jégtörőhajó, itt bocsátották fel az első műholdat. Szovjet állampolgár – Jurij Gagarin – volt az első ember, aki a kozmikus pálya magasából látta bolygónkat.

A mai szovjet társadalom olyan társadalom, amelyben folytonosan nő a nép jóléte. A gazdaság gyors fejlődése lehetővé tette, hogy a népgazdaság potenciáljának további növelésére ezután is nagy figyelmet fordítva elkezdjük a fordulatot a dolgozók szükségleteinek teljesebb kielégítése irányában, és ebben is impozáns eredményeket érjünk el. A lakosság egy főre jutó reáljövedelme ma több mint hatszorosa a háború előttinek. Hatalmas méreteket öltött a lakásépítés. Jelentősen bővült a kórházak és a rendelőintézetek, az óvodák és a bölcsődék, a szolgáltató intézmények hálózata.

A mai szovjet társadalom olyan társadalom, amelyben magas a nép iskolázottsági és kulturális színvonala, gazdag a szellemi élete. A háború előtt száz, főleg fizikai munkát végző dolgozó közül ötnek volt, ma viszont már nyolcvankettőnek van közép- vagy felsőfokú végzettsége.

A mi kortársunknak tág a kulturális és politikai látóköre, s magasak intellektuális igényei.

A mai szovjet társadalom olyan társadalom, amelyben megoldottuk a legfontosabb társadalmi problémákat. Új érettségi fokra emelkedett a társadalmi viszonyok egész rendszere, megszilárdult a munkásosztály, a parasztság és az értelmiség szövetsége. Jelentős előrehaladást értünk el a város és a falu, a fizikai és a szellemi munka közötti lényeges különbségek leküzdésében. A nemzetek és etnikai csoportok felvirágzása szervesen összekapcsolódik egymáshoz való sokoldalú közeledésükkel. Minden egyes ember szívében és tudatában mély gyökeret eresztett az az érzés, hogy egységes családhoz tartozik – a szovjet néphez mint új, a történelemben példa nélkül álló társadalmi és internacionális közösséghez.

A mai szovjet társadalom olyan társadalom, amelyben érvényesül az igazi, tényleges demokrácia, az állampolgárok méltóságának és jogainak a tiszteletben tartása, magas fokú felelősségérzetük. A dolgozók egyre szélesebb körben és mind aktívabban vesznek részt országuk, kollektívájuk ügyeiben, tökéletesedik a nép szocialista önigazgatásának rendszere.

Negyven évvel a nagy győzelem után a Szovjetunió erős és virágzó nagyhatalom, amely magabiztosan halad a kommunista jövő felé.

Sikereink nyilvánvalóak. A fejlődés dialektikája azonban olyan, hogy az elért magaslatok kitágítják a történelmi látóhatárt, bonyolultabb, felelősségteljesebb feladatokat rónak a népre. Ilyen feladatok várnak ma ránk is. E feladatok lényege: el kell érnünk a társadalomnak – a gazdaságnak, a társadalmi-politikai viszonyok és intézmények rendszerének, a szovjet emberek milliói mun-

ka- és életkörülményei összességének – új minőségi állapotát.

Az SZKP Központi Bizottságának 1985. áprilisi ülésén foglalkoztunk az időszerű, égető problémák megoldásával. Napjaink fő feladata a párt véleménye szerint az, hogy lényegesen meggyorsítsuk a szovjet társadalom társadalmi-gazdasági haladását. Ezt maga az élet diktálja, ezt követelik mind a belső feltételek, mind a nemzetközi helyzet. Mindenekelőtt arról van szó, hogy teljes egészében a tudományos-műszaki haladás legújabb eredményeire támaszkodva intenzíven és dinamikusan fejlesszük a népgazdaságot. Ez az az alap, amely lehetővé teszi a népjólét további növelését, az ország gazdasági és védelmi potenciáljának erősítését, a fejlett szocializmus sokoldalú tökéletesítését.

Napjainkban a gazdasági fejlődés legfőbb kritériuma az, hogy az erőforrások legjobb felhasználásával kiváló végeredményeket érjünk el. Ebből a nézőpontból kell megítélnünk a kialakult gazdasági helyzetet. Igen gyorsan, rövid történelmi idő alatt el kell érnünk a munka termelékenységének, a termékek minőségének és egészében a termelés hatékonyságának világszínvonalát. Ez napjaink parancsoló követelménye.

E cél elérésének fő útja a tudományos-műszaki haladás. Fejlődésünk üteme, a kapitalizmussal folytatott gazdasági verseny menete nagymértékben attól függ, hogyan oldjuk meg a tudományos-műszaki haladás meggyorsításának kérdését, milyen hatékonyan és gyorsan tudjuk felhasználni a népgazdaságban a tudomány és a technika eredményeit.

Egyszóval, az új történelmi szakaszban a szovjet társadalom előtt álló feladatok rendkívül nagyok. De min-

den lehetőségünk megvan arra, hogy sikeresen megoldjuk őket, és mindenképpen elérjük a kitűzött célokat.

Meggyőződésünk, hogy a szocialista rendszer előnyei jól szolgálják a szovjet társadalmat az új történelmi körülmények között is. Ennek érdekében azonban haladéktalan és sok tekintetben új intézkedéseket kell foganatosítanunk, hogy a szocialista gazdálkodás, a gazdaság- és társadalomirányítás formáit és módszereit összhangba hozzuk a mai feltételekkel, valamint a fejlődés távlati szükségleteivel.

Az irányítási rendszer tökéletesítésére irányuló stratégiánk azon a lenini gondolaton alapul, hogy a „szocializmusnak a *maga módján*, saját módszereivel – mondjuk konkrétabban, *szovjet* módszerekkel – kell ezt a haladást megvalósítania" (LÖM 36. köt. 165. old.). Olyan formákat és struktúrákat kell adni a gazdasági mechanizmusnak, amelyek maximálisan ösztönöznek a termelés hatékonyságának növelésére, a minőségi mutatók javítására, ráhangolják ezt a mechanizmust a tudományos-műszaki haladás meggyorsítására.

Minden eredményünk záloga a nép alkotómunkája. A dolgozók mély érdekeltsége szocialista hazájuk sorsában, politikai és munkaaktivitásuk – ez az, ami mindig jelentősen felgyorsította és felgyorsítja a társadalom haladását, lehetővé tette, hogy sikeresen leküzdjük az összes nehézségeket és akadályokat. És most az a fontos, hogy maximálisan tág teret adjunk a tömegek társadalmi kezdeményezéseinek, s hogy a tömegek kezdeményező kedvét a társadalmi-gazdasági fejlődés meggyorsításával összefüggő fő problémák megoldására összpontosítsuk.

Semmi sem fejleszti úgy a dolgozó ember aktivitását,

mint az a meggyőződés, hogy következetesen érvényesül a társadalmi igazságosság elve. A párt mindent meg fog tenni ennek érdekében. Erélyesen meg kell akadályozni a szocialista elvektől való eltéréseket, mindenfajta negatív jelenséget, el kell zárni a nem munkából származó jövedelmek összes forrásait, s egyidejűleg növelni kell a becsületes és hatékony munka anyagi és erkölcsi elismerésének szerepét, tehát fontos társadalmi-gazdasági, politikai és ideológiai nevelő feladatokat kell megoldani, mélységesen érdekeltté kell tenni a dolgozók millióit a kitűzött célok elérésében, tovább kell fokozni tudatosságukat és szervezettségüket.

Az SZKP XXVII. kongresszusára készülve a központi bizottság intézkedéseket foganatosít azért, hogy a párt politikai irányvonala a legteljesebb összhangban legyen a társadalmi fejlődés szükségleteivel, a dolgozók széles rétegeinek érdekeivel és vágyaival. A párt ennek érdekében folyamatosan tökéletesíti munkáját, a párt- és az állami irányítás formáit.

Ma rendkívül fontos számunkra, hogy, mint Lenin tanította, „tekintélyünknél, energiánknál, nagyobb tapasztalatainknál, sokoldalúságunknál, tehetségünknél fogva" tudjunk cselekedni (LÖM 7. köt. 13. old.). Kevesebb szóra, fogadkozásra és ígérgetésre, több valódi tettre, gyakorlati eredményre, felelősségtudatra és elvi szilárdságra, összehangolt munkára, az emberekkel való törődésre, személyes szerénységre van szükségünk – ez a fő mérce minden tisztségviselő megítélésében, eszmei elkötelezettségük és szakmai hozzáértésük elbírálásában, ez a munkastílussal és munkamódszerekkel támasztott pártkövetelmények lényege.

A szovjet emberek lelkesen helyeslik és osztatlanul tá-

mogatják azt a harcot, amelyet a társadalmi-gazdasági fejlődés meggyorsításáért, a minden területen érvényesítendő szilárd rendért, a szervezettség és a fegyelem megszilárdításáért folytatunk. Az SZKP Központi Bizottsága, a KB Politikai Bizottsága, a szovjet kormány nagyra értékeli a népnek a párt politikája iránti bizalmát, s mindent megtesz azért, hogy méltó legyen erre a bizalomra.

A párt politikája azon alapul, hogy mélységesen bízik a szovjet emberek alkotóerejében és képességeiben. A nép, amely nyílt harcban legyőzte az ellenséget, helytállt a háború utáni újjáépítés nehéz éveiben, nagyszerű sikereket ért el szocialista hazája fejlesztésében, győzni fog az új történelmi körülmények között is, méltó választ ad a kor bármely kihívására.

A párt jól látja az ország előtt álló feladatokat, sikeres megoldásuk útjait, mozgósítja a szovjet embereket, hogy a nép jólétének további növelése érdekében biztosítsák a gazdaság újabb, erőteljesebb növekedését. Ez a méltó folytatása annak az ügynek, amelyért a szovjet emberek önfeláldozóan harcoltak a háború nehéz éveiben és a szocialista építés békés éveiben.

3

Elvtársak! Amikor ma gondolatainkkal és szívünkkel felidézzük negyvenöt győzelmes tavaszát, természetesen feltesszük magunknak a kérdést: valóra váltak-e azoknak a millióknak a reményei, akik azért harcoltak, hogy mi, gyermekeink és unokáink békében és biztonságban éljenek?

Igen, valóra váltak! De még sokat kell tennünk, hogy

megőrizzük a magunk számára, az élők számára és az eljövendő nemzedékek számára bolygónkat, az emberiség közös otthonát, visszavonhatatlanul kiküszöböljük a háborúkat az emberek életéből.

Negyven év bármilyen mércével mérve is nem kis idő. Nem múlnak nyomtalanul az évek: felnőttek azok, akik a győzelem után születtek, felnőttek gyerekeik is, akiknek többsége számára a második világháború olyan esemény, amelyhez személyes tapasztalatuk nem fűződik. A háború azonban olyan örökséget hagyott hátra, hogy eredményei és tanulságai továbbra is befolyásolják a világfejlődés egész menetét és jellegét, az emberek tudatát.

A második világháború jóval azelőtt elkezdődött, hogy az első ütközetek kibontakoztak Európa földjein és az óceánok térségein. Baljós árnyéka már akkor rávetült az az emberiségre, amikor egyes politikusok nem tudták, mások pedig nem akarták megakadályozni a hitlerizmus hatalomra jutását. Ma már többet tudunk, mint akkoriban, arról, hogy kik és hogyan segítették a fasiszta vezető klikket a fegyverkezésben, az agresszió potenciáljának növelésében, a háborús kalandokra való felkészülésben.

A politikai felelőtlenség netovábbja volt a monopoltőke vezető csoportjainak az a próbálkozása, hogy kelet felé terelve manipulálják a német fasizmus expanzióját. A müncheni alku örökre ott marad a szégyentáblán azoknak a nevével együtt, akik oly kitartóan bujtogatták Hitlert a Szovjetunió megtámadására. És súlyos politikai érelmeszesedésben kell szenvedni ahhoz, hogy valaki megfeledkezzen erről.

Ma már nem annyira lényeges, hogy a harmincas évek polgári politikusai és államférfiai közül ki volt az, aki

valóban tévedett, s ki volt az, akit az osztályegoizmus vezérelt. A történelem nem változtatja meg elmarasztaló ítéletét: a nyugati hatalmak „müncheni politikája", a hitleri agresszió iránt tanúsított elnézésük valamennyi európai nép súlyos tragédiájába torkollott. Bűnös volt azoknak az irányvonala, akik a Szovjetunió állhatatos felhívásai ellenére nem voltak hajlandók egységfrontban fellépni, hogy megállítsák a náci kalandorokat. Az idő sohasem menti fel őket a felelősség alól a bekövetkezett katasztrófáért, amelyet el lehetett volna hárítani, ha az akkori nyugati vezetők szemét nem homályosítja el a szocializmussal szemben táplált ellenszenv.

A történelem sajnos ismétli önmagát. És ma – jobban, mint valaha – ébernek kell lennünk azok fondorlataival szemben, akik a szakadék, s ezúttal a nukleáris szakadék felé taszítják a világot. Teljesen világosan kell látni, honnan indul ki ma az emberiséget fenyegető veszély. A Szovjetunió ugyanolyan erőteljesen kijelenti ezt, mint a háború előtt tette, amikor figyelmeztetett a fenyegető veszélyre. Beszélnünk kell erről azért is, mert ma is terjesztik a „szovjet háborús fenyegetésről" szóló rosszindulatú dajkamesét, amelyet oly nagy lármát csapva használt fel a nácizmus.

Bárhogy próbálták is a történelemhamisítók átírni a történelmet, a világ népei tudják, hogy éppen a Szovjetunió volt az, amely elsőként fújt riadót és figyelmeztetett a közelgő fasiszta veszélyre. Éppen a kommunisták voltak azok, akik javasolták a barna pestis elleni harc világos programját, amikor a fasizmus még csírájában volt. Végül éppen a Szovjetunió volt az, amely az elbizakodott agresszor megfékezésére irányuló javaslatok egész

sorozatát terjesztette elő. Mindezt azonban akkoriban is „kommunista propagandának" minősítették.

Csaknem egész Nyugat-Európa megszállására, Párizs elfoglalására, London bombázására, Pearl Harbor megtámadására volt szükség ahhoz, hogy összeomoljanak a cinikus számítások és a megalapozatlan remények. A Vörös Hadsereg nagyszerű győzelmei kellettek ahhoz, hogy érzékelhető anyagi erővé váljanak azok a megállapodások, amelyek arra vonatkoztak, hogy a fasizmus elleni harcban a nyugati hatalmak együttműködnek a szovjet állammal.

A fasiszta fenyegetés kiterjedése arra késztette a nyugati politikusokat, hogy a világot a maga realitásaiban nézzék. A Hitler-ellenes koalíció összes tapasztalatai vitathatatlanul bizonyítják: az ellentétes társadalmi rendszerű államok egyesíthetik erőfeszítéseiket a közös ellenség elleni harcban, megtalálhatják a kölcsönösen elfogadható megoldásokat, eredményesen együttműködhetnek a közös cél elérése érdekében.

A szovjet emberek nem felejtették el azt az anyagi segítséget, amelyet a szövetségesek nyújtottak országunknak. Igaz, ez nem volt olyan nagy, ahogy erről a Nyugaton szeretnek beszélni, de mi hálásak vagyunk ezért a segítségért, úgy tekintjük ezt, mint a közös akciók jelképét. Az európai második front megnyitása – ha megkésve is – lényeges hozzájárulás volt a közös harchoz.

A koalícióban részt vevő országok együttműködésének kedvező légköre, a fasizmus szétzúzása után kialakult új világhelyzet reális felismerése visszatükröződött a háború utáni rendezésben is, a szövetségesek teheráni, jaltai és potsdami konferenciájának határozataiban. Ezeket a határozatokat, valamint az ENSZ alap-

okmányát és más akkori nemzetközi egyezményeket az együttműködés szelleme hatja át. Ezek biztosították a háború utáni berendezkedés bonyolult kérdéseinek – köztük a területi kérdéseknek – olyan rendezését, amely megfelelt a várva várt béke érdekeinek.

Különösen helyénvaló minderre emlékezni ma, amikor a világ valamennyi népének egy közös ellensége van – a nukleáris háború veszélye, s közös a legfőbb feladatuk – e veszély megszüntetése.

Az imperialista erők ebben az évszázadban kétszer robbantottak ki véres világháborút, mert úgy gondolták, hogy így megvalósíthatják osztálycéljaikat, megszilárdíthatják pozícióikat, érvényesíthetik önző érdekeiket. A történelem azonban másképp rendelkezett. És nem kell csodálkozni azon, hogy mindkét háború, amely az imperialista kalandor vállalkozásaként kezdődött – az arcátlan, a büntetlenségében bízó imperializmus kalandjaként, amely meg volt győződve arról, hogy a nemzetközi jogot a bitorló ökle írja –, ismétlem, nem kell csodálkozni azon, hogy mindkét kaland nem csupán közvetlen kezdeményezőinek szétzúzásával végződött, hanem mindkét esetben a háborút szülő rendszer válságos megrázkódtatásainak egész szakaszát nyitotta meg.

Hazája szabadságát és függetlenségét védelmezve a szovjet nép megoldotta azt a nagy nemzetközi feladatot is, hogy megmentse a civilizációt a fasizmustól. A fasizmus szétzúzása eredményeképpen megszilárdultak a haladó, demokratikus erők pozíciói, ami az új társadalmi rend győzelmére vezetett Európa és Ázsia sok országában. A munkások és a parasztok első állama német földön is megszületett. A nácizmus és a japán imperializmus elleni népi harc során, amely szorosan összefonódott

a tömegeknek a mélyreható társadalmi átalakításokra irányuló törekvésével, érzékelhetően megnőtt a szocialista eszmék vonzereje, megerősödtek, tekintélyes erővé váltak a kommunista pártok sok országban.

A háború utáni években kialakult és nagy utat tett meg a szocialista világrendszer, létrejött a szocialista államok közössége. Az új társadalmi rend mély gyökeret eresztett bolygónkon, s bebizonyította életképességét. Életre keltette a milliók alkotóerejét, lehetővé tette, hogy igen rövid idő alatt történelmi jelentőségű eredményeket érjenek el. A szocializmus ma hatalmas világrendszer, amely óriási hatást gyakorol az emberiség fejlődésére és jövőjére, a béke legyőzhetetlen tényezője és a népek biztonságának szavatolója.

A nagy közösség államai politikájuk összehangolásának felbecsülhetetlen tapasztalataival és jól működő mechanizmusával rendelkeznek. Egységesen lépnek fel a nemzetközi kérdésekben, következetesen védelmezik a béke és a leszerelés ügyét, a békés egymás mellett élés elveit. Különösen fontos szerep jut ebben a Varsói Szerződés Szervezetének, Politikai Tanácskozó Testületének, a szövetséges államok egyesített fegyveres erőinek. A Varsói Szerződés tagállamai – amíg a békét és a biztonságot fenyegető veszély nem szűnik meg – ezután is minden szükségeset megtesznek, hogy megvédjék magukat bármely támadási kísérlettel szemben. Ennek bizonyítéka a Varsói Szerződés hatályának meghosszabbítása, amelyet minden tagország egyhangúlag jóváhagyott.

A háború utáni világban végbement mélyreható változások összefüggenek a gyarmati rendszer összeomlásával is. Az egykori gyarmatok és félgyarmatok helyén független államok tucatjai alakultak. Igaz, fejlődésük

egyenlőtlen volt, voltak és vannak benne dagályok és apályok, sikerek és tragédiák. Igaz, hogy a fejlődő országoknak még nagyon sok – mind a múlttól örökölt, mind a neokolonista politika által előidézett – bonyolult problémát kell megoldaniuk.

De az is igaz, hogy mára már majdnem teljesen megszűnt a gyarmati rendszer, sőt, sok fiatal nemzeti állam egyre jelentékenyebb haladó szerepet játszik a világpolitikában. Ezek az államok a szocialista országok aktív támogatásával állhatatosan harcolnak az új, igazságosabb gazdasági világrendért. A mai nemzetközi élet fontos tényezője lett az el nem kötelezett országok mozgalma.

Amint látjuk, elvtársak, a győzelem utáni negyven év alatt radikálisan megváltozott a világ politikai képe.

Számottevően szűkült az imperializmus uralmi szférája. Lényegesen csökkent a lehetősége arra, hogy manőverezzen, s büntetlenül rákényszerítse akaratát szuverén államokra és népekre. A tőkés világon belül is megváltozott az erők felállása. A rabló német imperializmus, a militarista Japán veresége a második világháborúban, az egykor hatalmas angol és francia versenytársak meggyengülése az amerikai imperializmust a tőkés világ vezetőjévé tette a legfontosabb – a gazdasági, a pénzügyi és a katonai – területeken. Az Egyesült Államok uralkodó osztályának világuralmi ambícióit az is táplálta, hogy gyakorlatilag az Egyesült Államok volt az egyetlen nagy ország, amely mérhetetlenül meggazdagodott a háborún.

Az imperialista reakció, amelynek nem voltak ínyére a háború társadalmi és nemzetközi politikai eredményei, már a háború utáni első években megpróbált afféle történelmi revansot venni, igyekezett szűkebbre szorítani a szocializmus és más demokratikus erők pozícióit. E stra-

tégia éle a Szovjetunió ellen irányult, eszköze pedig az Egyesült Államok gazdasági potenciálja és ideiglenes atommonopóliuma volt. Az atomfegyvert az Egyesült Államok kormányzó körei olyan eszköznek tekintették, amellyel katonai és politikai nyomást gyakorolhatnak ránk és más szocialista országokra, megfélemlíthetik a világ népeit.

Ezért amikor a háború utáni évtizedek eredményeiről beszélünk, helytelen volna csak azokat látni közülük, amelyeket őszintén üdvözlünk és támogatunk. Sajnos, nem kevés olyan dolog is történik, ami növekvő aggodalmat ébreszt. A mai világ természetesen egyáltalán nem hasonlít a harmincas évek világára, a Nyugaton azonban még korántsem mindenki mondott le arról, hogy a Szovjetunióval a fenyegetés nyelvén próbáljon beszélni.

A Nyugat harcias körei által kezdeményezett hidegháború nem volt más, mint kísérlet arra, hogy "kijátsszák" a második világháború eredményeit, megfosszák a szovjet népet, a világ haladó és demokratikus erőit a győzelem gyümölcseitől. Ezeket a célokat tulajdonképpen nem is titkolták. Ezek a célok kifejeződtek „a szocializmus visszavetésének", „a tömeges megtorlásnak", „a háborús szakadék szélén táncolásnak" stb. ideológiájában és politikájában. Ennek következtében a nemzetközi bizalom megrendült, s jelentősen szűkültek az államok konstruktív, a Hitler-ellenes koalíció keretében elkezdett együttműködésének lehetőségei.

Elsősorban az amerikai militarizmus fenyegeti háborúval az emberiséget. Az Egyesült Államok politikája mind harciasabb jelleget ölt, a nemzetközi kapcsolatok állandó negatív tényezőjévé vált, amit nem hagyhatunk figyelmen kívül. Az Egyesült Államok kormányzó elit-

jének agresszív törekvései nyilvánulnak meg abban a próbálkozásukban, hogy felborítsák a hadászati egyensúlyt, a nemzetközi biztonság alapját, fokozzák a fegyverkezési, mindenekelőtt a nukleáris fegyverkezési hajszát, s veszélyes terveket szőnek a világűr militarizálására. Barbár doktrínákat és koncepciókat dolgoznak ki a nukleáris fegyver bevetésére, katonai támaszpontok és objektumok százait építették valamennyi földrészen. Az állami terrorizmus politikáját alkalmazzák Nicaragua ellen, hadüzenet nélküli háborút folytatnak Afganisztánban.

Az Egyesült Államok megpróbálja elfogadtatni a nemzetközi közösséggel, hogy neki valamiféle kivételes szerepe és különleges rendeltetése van a történelemben. Csakis ezzel magyarázható, hogy birodalmi étvágytól fűtött igényeket jelentenek be „létfontosságú érdekeik övezeteire", arra a „jogra", hogy beavatkozzanak más államok belügyeibe, hogy Washington kénye-kedve szerint „jutalmazzon" vagy „büntessen" szuverén államokat és népeket. Még saját politikai és jogi kötelezettségeiket is semmibe veszik.

Határozottan szólni kell arról is, hogy fokozódik a nyugatnémet revansizmus veszélye, amelynek újjáélesztésében igen aktívan részt vesz az Egyesült Államok mostani vezetése. A hét legerősebb tőkés ország vezetői a napokban Bonnban tartott találkozójukon, miközben a maguk sajátos módján „megemlékeztek" a második világháború befejezésének 40. évfordulójáról, még azokat az európai politikai és területi realitásokat is megkérdőjelezték, amelyek a hitleri Németország szétzúzása és a háború utáni fejlődés eredményeképpen jöttek létre. Akadtak olyan politikusok is, akik készek voltak elfeledni, sőt mentegetni az SS-hóhérokat, mi több, meg-

adni nekik a tiszteletet, ami az agyonlőtt, elégetett és elgázosított embermilliók emlékének a meggyalázása.

Tisztában vagyunk a háborús veszély nagyságával, tudatában vagyunk a világ sorsáért viselt felelősségünknek, s nem engedjük meg, hogy a Szovjetunió és az Egyesült Államok, a Varsói Szerződés Szervezete és a NATO közötti hadászati egyensúlyt megbontsák. Ezután is ehhez a politikához fogjuk tartani magunkat, mert igen jól, egyszer s mindenkorra megtanultuk azt, amire a múlt tanított bennünket.

Egyszóval, a helyzet bonyolult, sőt veszélyes, de hiszünk abban, hogy teljesen reális lehetőségek vannak a militarista erők megfékezésére. Az emberek tudatában világszerte erősödik az a meggyőződés, hogy gyakorlatilag elérhető a háborúk és fegyverek nélküli világ. Az a meggyőződés, hogy ez a világ már a mi időnkben felépíthető, s hogy ennek érdekében most, ma kell aktívan cselekedni, harcolni!

Ezt a meggyőződést alátámasztják a békés egymás mellett élés politikájának tapasztalatai, a két rendszer államai közti együttműködés területén elért gyakorlati eredmények. Ilyen példa van bőven. E példák egyre nagyobb tömegeket késztetnek arra, hogy fellépjenek az agresszió és az erőszak ellen a nemzeti kapcsolatokban. Egyre többen értik meg, hogy a béke csak akkor lesz szilárd, ha a nemzetközi kapcsolatok legfőbb, egyetemes törvényévé válik az államok békés, konstruktív egymás mellett élése, egyenjogú és kölcsönösen előnyös együttműködése, társadalmi rendjüktől függetlenül. Nem kétséges, hogy a háborúellenes mozgalom tovább növekszik, s egyre eredményesebben nehezíti meg az agresszív erők kalandor akcióit.

Napjainkban az egyetlen ésszerű kivezető út valamennyi állam aktív együttműködése a közös békés jövő érdekében, olyan nemzetközi mechanizmusok és intézmények megteremtése, felhasználása és fejlesztése, amelyek lehetővé teszik, hogy a nemzeti, állami érdekek optimális összhangba kerüljenek az egyetemes emberi érdekekkel.

Őszinte együttműködésre hívjuk fel a legkülönbözőbb társadalmi és politikai erőket, jóakaraton alapuló együttműködésre a béke érdekében. Ez nem könnyű feladat, nem oldható meg egy csapásra, eléggé magas fokú bizalmat igényel az országok közötti kapcsolatokban. Az események menetében nagy fordulatot érhetünk el, ha Genfben a nukleáris és űrfegyverzetekről folyó szovjet–amerikai tárgyalásokon sikerülne kézzelfogható eredményt elérni. Ez meggyőződésünk.

Ebből a szempontból szerintünk felbecsülhetetlenül értékesek a hetvenes évek tapasztalatai. Akkor rakták le a két rendszer államai között az új történelmi körülményekkel összhangban megvalósítandó együttműködés jó politikai, jogi és erkölcsi-lélektani alapjait, a többi közt olyan kényes kérdésekben, mint a felek biztonsága. Az eredmények azonban még lényegesebbek is lehettek volna, ha a Nyugat nagyobb felelősséggel viseltetik az enyhülés sikerei iránt.

Mi szilárdan hívei vagyunk annak, hogy az enyhülési folyamat újjáéledjen. Ez azonban nem jelent egyszerű visszatérést ahhoz, amit a hetvenes években elértünk. Sokkal többre kell törekedni. Szerintünk az enyhülés nem végső célja a politikának. Az enyhülés szükséges, de csak átmeneti szakasz azon az úton, amely a fegyverek-

kel telezsúfolt világtól a nemzetközi biztonság szilárd és mindent átfogó rendszeréhez vezet.

A Szovjetunió kész ezen az úton járni. A kormányok, a felelős állami vezetők legfőbb kötelességévé kell tenni, hogy minden lehetőséget megragadjanak a nukleáris háború veszélyének a megszüntetéséért. Szeretném ma, a mindannyiunk számára emlékezetes évforduló napján megismételni: a Szovjetunió erélyesen síkraszáll a háborúk nélküli világért, a fegyverek nélküli világért. Újra és újra kijelentjük: a két rendszer történelmi versenyének kimenetelét nem lehet katonai eszközökkel eldönteni.

Új társadalmi rendünk erejének bizonyítéka, történelmi lehetőségeibe vetett hitünk bizonyítéka, hogy a békés egymás mellett élés politikájának hívei vagyunk. Ez a politika megfelel valamennyi ország és nép érdekeinek, s az igazi humanizmus szelleme, a béke és a szabadság eszményei hatják át, amelyek az elmúlt háború éveiben is lelkesítették a szovjet embereket.

Az élők tartoznak azzal a szabadságért és a társadalmi haladásért elesett milliók emlékének, hogy megvédik az embernek az élethez való szent jogát, biztosítják a szilárd békét, ez közös kötelességünk a mostani és az eljövendő nemzedékek iránt.

Kedves elvtársak! A háború fő szereplője, a győzelem megteremtője a katonaköpenybe és munkaruhába öltözött nagy szovjet nép volt, amelynek élén a bolsevik párt haladt.

A győzelem napját ünnepelve meghajtjuk fejünket hazánk nagyszerű, bátor fiainak és leányainak emléke előtt, akik életüket áldozták a haza védelmének szent ügyéért.

A győzelem napját ünnepelve dicsőítjük a háború és a

munka veteránjait, dicsőítjük a szovjet embert – a katonát és a dolgozót, hős munkásosztályunkat, kolhozparasztságunkat és népi értelmiségünket.

A győzelem napját ünnepelve dicsőítjük hazánk minden nemzetét és etnikai csoportját, amelyek összeforrtak a megbonthatatlan testvéri családban – a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségében.

A győzelem napját ünnepelve dicsőítjük a szovjet katonát, derék fegyveres erőinket.

A győzelem napját ünnepelve dicsőítjük a lenini kommunista pártot, a győztes nép pártját.

Örökké éljen a szovjet népnek a nagy honvédő háborúban véghezvitt hőstette!

1985. MÁJUS 8.

M. SZ. GORBACSOV: BESSZMERTNIJ PODVIG SZOVJETSZKOGO NARODA. MOSZKVA, POLITIZDAT 1985. 3–31. OLD.

Beszéd
a leningrádi pártszervezet aktivaülésén

Kedves elvtársak!

Mindenekelőtt engedjék meg, hogy átadjam önöknek, a mostani találkozó résztvevőinek az SZKP Központi Bizottságának forró, szívélyes üdvözletét.

Leningrádi tartózkodásom napjai egybeestek a népünk, országunk, pártunk életében oly fontos és jelentős eseménnyel, a szovjet népnek a nagy honvédő háborúban aratott győzelme 40. évfordulójával. És szeretném felhasználni ezt az alkalmat arra, hogy mindannyiukat és az önök személyében minden leningrádi lakost köszöntsek e nevezetes évforduló alkalmával.

Amikor ezt mondom, mindenekelőtt arra az óriási hozzájárulásra gondolok, amellyel a leningrádiak elősegítették a fasiszta Németország legyőzését, s ennek során példátlan hősiességről, a szovjet haza iránti határtalan hűségükről, az eszményeinkért folytatott harcban helytállásról és önfeláldozásról tettek tanúságot. Egyszersmind gondolok arra az óriási hozzájárulásra is, amellyel a leningrádiak az elmúlt negyven békés év alatt segítették a háború utáni építőmunkát.

Az SZKP Központi Bizottsága, a szovjet kormány, egész pártunk és népünk nagyra értékeli a leningrádiak hőstetteit a harcokban és a munkában, mindazt, amit a

leningrádi pártszervezet, a város és a terület dolgozói tettek és tesznek a nagy októberi szocialista forradalom vívmányainak megszilárdításáért.

A leningrádi pártszervezet, Leningrád munkásosztálya, a város és a terület dolgozóinak összessége a szovjet nép élosztaga, a lenini központi bizottság szilárd támasza a történelem viharos fordulóin a múltban és a történelmi jelentőségű feladatok megvalósításában társadalmunk fejlődésének mostani, ugyancsak nem egyszerű szakaszában.

Ez az első hivatalos utam azóta, hogy a központi bizottság újabb kötelezettségeket rótt rám. És természetesen nem véletlen, hogy első utam az önök városába vezetett. Ennek oka, mint már előbb említettem, az a politikai, társadalmi, gazdasági és kulturális szerep, amelyet Leningrád és a leningrádi terület tölt be soknemzetiségű szocialista államunk életében.

Ezekben a napokban sok fontos találkozásom és beszélgetésem volt a leningrádiakkal. Beszélgettem munkásokkal, tudósokkal, szakemberekkel, vállalatok, szervezetek és intézmények vezetőivel, találkozókra került sor gyárakban, építkezéseken, tudományos laboratóriumokban, oktatási intézményekben. A találkozók megmutatták, hogy Leningrád kommunistái, komszomolistái, összes dolgozói állhatatosan munkálkodnak pártunk terveinek megvalósításán, és munkájukkal jelentősen hozzájárulnak hazánk gazdasági és védelmi potenciáljának növeléséhez.

Annak idején a leningrádi területi pártbizottság kérésére az illetékes állami, tudományos, gazdasági szervezetek, valamint a Szovjetunió Minisztertanácsa és a párt központi bizottsága megvitatta, jóváhagyta és támogatta

a leningrádi régió további társadalmi-gazdasági fejlődésének kérdéseit.

Mostani leningrádi tartózkodásom során, ha röviden is, de sikerült megismerkednem a pártszervezetnek és a dolgozó kollektíváknak a kitűzött tervek megvalósítása érdekében végzett tevékenységével, és nagy örömmel állapítottam meg, hogy ez a munka már erőteljesen kibontakozott. És a központi bizottság nevében szeretném üdvözölni azt, hogy a város és a terület párt- és gazdasági aktívája így látott hozzá e rendkívül fontos állami feladat megoldásához.

Nyilvánvaló, ma joggal mondhatjuk, hogy bár a munka erőteljesen kibontakozott, önök még e fontos út elején vannak. Ugyanakkor mély benyomást tett rám, hogy a párt- és a gazdasági vezetők, a tudósok, a mérnökök és a technikusok magukénak érzik a tudományos-műszaki haladás meggyorsításának és a gazdaság fejlesztésének, a gazdaság új vágányokra, az intenzív fejlődés vágányaira való átállításának gondjait. És ami különösen fontos, ezek a kérdések előtérbe kerülnek a vállalati dolgozó kollektívák, a gazdasági szervezetek, a tudományos intézmények tevékenységében.

Az új időszaknak, amelyet a város ipara mostanában átél, külön sajátossága az is, hogy az ifjúság aktív érdeklődést tanúsít a tudományos-műszaki haladás iránt. A Kirov Gépipari Termelési Egyesülésben a termelési rendszerek rugalmasságával foglalkozó részlegben beszélgettem egy fiatal munkással, aki más munkahelyről ment oda – mert itt most folyik a robottechnika, a numerikus vezérlésű megmunkálórendszerek meghonosítása –, s közben csökkent a keresete. A fiatal munkás azonban odament, hogy kezdettől fogva részt vehessen ennek a – hogy

úgy mondjam – tudományos-műszaki szűzföldnek a birtokbavételében. Ez a tény már önmagában is érdekes.

Mind a három nap alatt, beleértve a mai napot is, amikor az „Elektroszila" egyesülésben ismerkedtünk az automatikus műszaki tervezés rendszerével, ennek a termelésben, a konstruktőrök, a műszaki tervezők munkájában való alkalmazásával, ugyancsak főleg fiatal mérnökök beszéltek nekünk erről. Mellettük pedig ott álltak tekintélyes tudósok, élükön „patriárkájukkal", I. A. Glebov akadémikussal. Ez a szövetség, a népgazdaságba most belépő ifjú tudós és mérnök generáció szövetsége tekintélyes tudósainkkal, ez biztosítja annak a hatalmas feladatnak a tényleges megoldását, amelyre pártszervezetük vállalkozott.

Nyilvánvaló, hogy mindannyiunknak át kell állnia, mindannyiunknak. Sőt, azt mondanám, a munkástól a miniszterig, a párt központi bizottságának titkáráig, a kormány vezetőiig. Mindannyiunknak el kell sajátítanunk az új szemléletet, s meg kell értenünk, hogy nincs más út számunkra. A továbbiakban erre még visszatérek.

Hasznosak voltak számomra a leningrádi találkozók és beszélgetések. Lehetővé tették, hogy a város és a terület példáján még egyszer ellenőrizzem azokat a koncepciókat, amelyekre a központi bizottság és a szovjet kormány távlati gazdasági stratégiánkat alapozza. Újabb meggyőző érveket kaptam, amelyek irányvonalunk helyességét igazolják. Sok elvbarátra leltem, s nemcsak a vezetők között, nemcsak a megtervezett beszélgetéseken, hanem sok, úgyszólván nem tervezett találkozón is.

Reméljük, hogy a leningrádiak tapasztalatai, akik ma élen járnak az égető gazdasági problémák megoldásában, nagy érdeklődést keltenek, és tanulnak belőlük az ipar-

vállalatok, az építkezések, a tudományos kutatóintézetek, a műszaki tervezőirodák és szervezetek, a párt- és a gazdasági tisztségviselők. Hiszen ez a munka most egyre jobban kibontakozik valamennyi népgazdasági ágban és az ország minden régiójában.

Ez egyrészt tiszteletet szerez a leningrádiaknak, másrészt azonban készüljenek fel a vendégek fogadására!

Társadalmunk ereje, a szocializmus ereje éppen abban van, hogy az eredmények tapasztalatait, különösen a kezdeti szakaszban, amikor új, jelentős kérdéseket oldunk meg, mindenki más felhasználhatja. Ez a mi szocialista kollektivizmusunk a gyakorlatban, ez szocialista gazdálkodási rendszerünk, amely óriási potenciális lehetőségeket rejt magában. A tapasztalatcsere előrehaladásunk erőteljes meggyorsítója.

Bízunk abban, hogy a leningrádiak kellő figyelmet fordítanak arra, hogy átadják a felhalmozott legjobb tapasztalatokat, és segítenek a pártnak, hogy minél gyorsabban megtegye a legnehezebb szakaszt – a tisztségviselők pszichológiai áthangolását az új követelmények szellemében. E követelmények alapja: arccal a korszerű, élenjáró technika felé, a legkorszerűbb technológia felé, a tudományos-műszaki haladás felé.

Meg kell mondanom, hogy a sok leningrádi találkozó és beszélgetés a párt központi bizottsága számára politikai szempontból óriási jelentőségű. Hivatkozhatnék itt számos véleményre, kívánságra és tanácsra, amelyet a leningrádiak mondtak és adtak ezekben a napokban az SZKP Központi Bizottságának és a szovjet kormánynak. Megbízatásnak tekintem ezeket, politikai megbízatásnak. Néhány rövid, tömör kijelentést érdemes idézni. A Vossztanyija téren, amikor feltettem a kérdést: „Mit

kívánnak a központi bizottságnak?" – egy munkás ezt válaszolta: „Kitartóan folytassa azt, amit megkezdtünk."

Ma az „Elektroszila" egyesülésben, a műhelykijáratnál a munkások kis csoportja gyűlt össze, hogy búcsút vegyen tőlünk. Ismét feltettem ugyanezt a kérdést, és lényegét tekintve igen mély értelmű választ kaptam. Ezt mondták: „Fontos, hogy ne engedjenek eltérést a szavak és a tettek között." Elvtársak, ez színtiszta igazság.

Meggyőződésünk, hogy képesek vagyunk helyesen megfogalmazni társadalmi-gazdasági politikánk fő irányait. Óriási politikai tapasztalatokkal rendelkezünk, amelyeket pártunk, egész társadalmunk halmozott fel, miközben nem könnyen haladt azon az úton, amely itt, a Szmolnijban, Leningrádban kezdődött 1917-ben. A mi népünk a legiskolázottabb a világon, s hazaszeretetét tekintve nincsen párja. Fejlett a tudományunk, a tudományos-műszaki, alkotó értelmiség nagy seregével rendelkezünk. Más szavakkal, az ország társadalmi-gazdasági fejlődésének jól előkészített, átgondolt programjával állhatunk, és meggyőződésem, állunk is a kongresszus elé. Ezt a programot széleskörűen meg kell vitatni a pártszervezetekben, a dolgozó kollektívákban. Minden részletében kimunkált, kiegyensúlyozott, mozgósító politikával állunk a kongresszus elé, a nép érdekeit szolgáló politikával, békeszerető politikával, aktív politikával, amely dinamizmust hivatott adni társadalmunknak.

De már ma nyilvánvaló, elvtársak, hogy e politika tengelyében az a felismerés áll, hogy meg kell gyorsítani előrehaladásunkat, okosabb, felelősségteljesebb, fegyelmezettebb munkára van szükség. Nagyobb rendre, tudományos kutatásra, jelentős, fontos döntésre van szükség. Valamennyi alkotóerő nagyarányú mozgósítására van

szükség, arra, hogy tudjunk új módon dolgozni. És nemcsak a gazdaságban, hanem a társadalmi szférában is, az ideológiai és kulturális szférában is – egyszóval valamennyi területen.

Reális lehetőségeink vannak. De, mint mondják, a lehetőség és a valóság között hatalmas a távolság. Összefogással, azzal a meggyőződéssel, hogy a kijelölt út helyes, ezt a távolságot a lehető legrövidebb idő alatt meg kell tennünk.

Emlékeznek rá, a háborúig az idősebb nemzedék megoldotta a feladatot, hogyan lehet megtenni évtizedek alatt az utat, amelyhez más országoknak évszázadokra volt szükségük, hogy országunk ne kerüljön válságos helyzetbe. Akkor már érződött, hogy nő a veszély, elsősorban a szocialista állam fenyegetettsége. Nem mindent sikerült akkor megtenni, de lényegében sikerült. És ez volt az 1945-ös győzelem alapja.

Nekünk tehát most szintén nagy utat kell megtennünk és szintén rövid idő alatt.

És az olyan élenjáró, tapasztalataikról és lehetőségeikről ismert pártszervezeteknek, mint a leningrádi, a moszkvai, a donyecki, a szverdlovszki, a novoszibirszki és mások – most csak nem akarom mindet felsorolni –, e mozgalom élére kell állniuk. Úgy tűnik fel, hogy ez a munka legkorábban és legjobban most Leningrádban bontakozott ki. Emellett ténylegesen, nem pedig csak deklarálva. Sikereket kívánok önöknek e munka elvégzésében, mi pedig támogatni fogjuk önöket.

Tulajdonképpen miért is van nekünk szükségünk az ország társadalmi-gazdasági fejlődésének meggyorsítására? A nyugodalmas élet miért nem elégít ki bennünket? Hiszen talán lehetne még nyugodtabban élni? Úgy-

szólván az októberi forradalom óta, majdnem hetven éve feszültségben élünk. Azt hihetnénk, lehet lazítani is.

Nem, elvtársak, ilyen lehetőséget, legalábbis most, a történelem nem ad nekünk. És nem tudom, hogy ad-e egyáltalán. És be kell-e vinni ezt a lazítási szemléletet politikánkba, gyakorlati munkánkba? Ez aligha helyes.

Erre vonatkozóan konkrét adataink is vannak. Az utóbbi időben nemzeti jövedelmünk növekedési üteme évi három százalék körül van. Kicsit több, kicsit kevesebb, de valahol mindig a három százalék körül. A számítások viszont azt mutatják, hogy minimum négy százalékra van szükségünk. Ha nem lesz négy százalék – pedig még több kellene –, akkor felvetődik a kérdés: mit tegyünk? Lassítsuk az életszínvonal emelkedési ütemét? Faragjunk le a nép anyagi jóléte növelésének a programjából? Ezt nem fogjuk megtenni.

Azt hiszem, a koncepció, amelyet kidolgoztunk a párt központi bizottságában és a kormányban, és amelyet ma tömör formában ismertetek önökkel, helyes. És ebből kell kiindulnunk. Más megoldás nincs. És mivel nincs, nem lesz átváltás a nyugodalmas életre sem. És erre készen kell állnia pártaktívánknak.

A pártaktíva pártunknak az a része, amely mindig, minden szakaszban a legnehezebb feladatot vállalta magára, nevezetesen a tömegek mozgósítását, azoknak az utaknak a felkutatását, amelyeken haladva az egyes történelmi szakaszokban az élet által ránk rótt feladatok megoldhatók.

Ezekben a napokban sok elvtárssal találkoztam a leningrádi pártszervezet aktívájából. És ezek a találkozások mély benyomást tettek rám. Meggyőződésem, hogy amit Leningrádtól elvárunk, azt meg is teszik. A lenin-

grádiak példát mutatnak a magas fokú szervezettségből, a mostani fejlődési szakasz diktálta feladataik állami szintű értelmezéséből.

De azt is vegyék figyelembe, hogy önöknél sincs minden rendben az ütemmel, bár a terveket teljesítik. Netán csökkentett terveket adunk önöknek? A tervek szerintem önöknél mégis inkább feszítettek. De még amellett is, hogy a város és a terület teljesíti az ötéves tervet, éppen az ötéves tervet, nem pedig az éves tervek összességét, meg kell mondanom, hogy az elégedetlenség az ország gazdaságának növekedési ütemével, teljes mértékben vonatkozik Leningrádra is. Ehhez még hozzátehetném, hogy a leningrádiak napjainkban a munka termelékenységével sem nagyon dicsekedhetnek. Pedig nem boldogulunk anélkül, hogy ne növeljük a munka termelékenységét, mégpedig évente hat, hét, de még jobb, ha tíz százalékkal, sok döntő ágazatban pedig ennél is többel. Ha nem lesz ilyen a szemlélet, nem érjük el a világszínvonalat.

Ezért helyes, hogy a leningrádiak vették a bátorságot, hogy felmérjék, hogyan is mennek a dolgok a valóságban, nagyot fordítottak a dolgok menetén, és példát mutattak az ország más körzeteinek.

Ezzel kapcsolatban, elvtársak, még egyszer teljes mértékben jóváhagyom az „Intenzifikálás – 90" programot, és bár egyszer már jóváhagytuk, szeretném ismét támogatásunkról biztosítani ezen a találkozón. Mindenekelőtt azért, mert biztosítja a cél elérését, nevezetesen biztosítja a munka termelékenységének szükséges növekedését. Ez egyébként ki is van írva az intenzifikálási programot szemléltető kiállításon. Tehát az egész világ

nyilvánossága előtt mondták ezt a leningrádiak. Most már nincs mit tenniük. Más út nincs.

Mindannyiunk számára világos, és most már teljesen meg vagyunk győződve arról, hogy a munkatermelékenység növelésének egyetlen eszköze a tudományos-műszaki haladás. De elvégre ahhoz, hogy ez áthassa egész gazdaságunkat, előbb teljesen más alapon korszerűsíteni kell gépiparunkat, és a gépipar révén, a tudományos eredményeknek gépekben és berendezésekben való realizálása révén át kell térnünk új technológiákra, meg kell újítani egész népgazdaságunk termelőapparátusát.

Ehhez idő kell. És nem egy év, nem is kettő. De mit tegyünk az alatt az idő alatt, amikor fellendítjük gépiparunkat, utat nyitunk a tudományos eredmények előtt? Előrehaladást kell elérnünk minden területen, a többi közt szilárdítani kell védelmünket is, biztosítani kell az anyagi jólét növekedését is. Ezért a gazdaság gyorsabb fejlesztéséért vívott harc első szakaszában lényeges növekedést tudunk és kell is elérnünk azzal, hogy rendet teremtünk, megszilárdítjuk a technológiai, az állami és a munkafegyelmet.

A kérdés, azt mondhatnánk, nem először vetődik fel. Sokat beszélünk erről, s vajon kell-e a fegyelemről mindennap beszélni? Nemcsak mindennap, hanem minden órában beszélnünk kell róla, és ami a leglényegesebb: mindent meg kell tennünk, hogy a fegyelem megszilárduljon.

Ismét hivatkoznék arra a példára, ami az SZKP Központi Bizottságában a dolgozó kollektívák vezetőivel, szakemberekkel és tudósokkal szervezett áprilisi találkozón hangzott el. Azokban a napokban, amikor az SZKP KB brigádja a minszki autógyárban tanulmányozta a

helyzetet, a vállalaton belül 18 százalékkal nőtt a munka termelékenysége. És mi csaknem ugyanilyen feladatokat tűzünk ki egész ötéves tervidőszakokra! Nézzék csak, micsoda tartalékaink vannak! Ezen a találkozón más elvtársak is felszólaltak, például Kazahsztánból. Ezt mondták: igen, nemegyszer meggyőződtünk arról, hogy ez így van, amikor a műhelyekben elkezdünk aktívan foglalkozni az emberekkel, magunk tárjuk fel és küszöböljük ki fogyatékosságainkat. Hiszen sok mindennek nem a munkás fegyelmezetlensége vagy nem kellő felelősségtudata az oka, hanem a termelés szervezetlensége, ütemtelensége, ami megzavarja a termelési ciklust, kizökkenti a munkást a kerékvágásból. Ha mindezt a művezetők, a műhelyfőnökök veszik a kezükbe, és persze a vállalat vezérkara ugyanott, a termelésben, akkor a munka termelékenysége tíz, tizenkettő, tizenöt, de minimum nyolc százalékkal nő.

Ezért az első szakaszban, amíg kibontakoztatjuk a tudományos-műszaki haladás meggyorsítását, mindent a jobb szervezésből, dolgozóink magas fokú felelősségtudatából, az ügy iránti lelkiismeretes odaadásából kell nyernünk és kiszorítanunk. Itt aztán szükség van a pártszervezetek, a szakszervezetek és a komszomol munkájára. Itt szükség van az intézkedések egész rendszerére, amely nevelő, szervező, gazdasági és természetesen anyagi ösztönző intézkedések komplexumát foglalja magában.

Az SZKP KB áprilisi ülésének résztvevői egyhangúlag támogatták a KB Politikai Bizottságának azt a következtetését, hogy valóban gyors teljesítménynövekedést érhetünk el, ha működésbe hozzuk összes szervezeti, gazdasági és társadalmi tartalékainkat, emellett aktivizáljuk

mindenekelőtt az emberi tényezőt, s elérjük azt, hogy munkahelyén mindenki becsületesen, lelkiismeretesen és eredményesen dolgozzon.

Sokat tesznek, elvtársak, Leningrádban, mivel ez a város a magas színvonalú gépipar, az erőművi gépgyártás, a hajógyártás, a híradástechnikai ipar, a műszeripar és más iparágak jelentős központja. A városban összpontosul 300 tudományos, technológiai és műszaki tervezőintézet, ebben a kategóriában az országban minden tizedik ember Leningrádban dolgozik.

Az intézetekben és a tervezőirodákban kidolgozott tervek színvonalától függnek az országban készülő sok hajó, erőmű, kohászati, vegyipari és olajvegyipari komplexum paraméterei. Városuk és a terület pártszervezetei, káderei ennek tudatában sokat tesznek azért, hogy felelősségük magaslatán álljanak.

Sok érdekes dolog született itt, ami azután az egész ország közkincsévé vált. Jól ismertek azok a gyakorlati kezdeményezések, amelyek a város dolgozó kollektíváiból indultak útjukra. A hatvanas években a leningrádi kommunisták kezdték el a termelési egyesülések megalakítását, a hetvenes években az önök városában kezdődött meg a dolgozó kollektívák szociális, azután pedig gazdasági és szociális fejlesztésének a tervezése. Ma már ez kiterjedt az egész országra. Az a mozgalom, amelyet Leningrád élenjáró egyesüléseinek kollektívái indítottak azért, hogy emeljék a termelés műszaki színvonalát, egyharmaddal vagy felére rövidítsék az új technika kifejlesztésének és alkalmazásának idejét, továbbá a munkásosztály utánpótlásának képzésében és nevelésében szerzett tapasztalatok és még sok más, igen értékes közkincse pártunknak.

Mire szeretném felhívni a figyelmet? Mivel új célokat tűzünk ki, a berendezések, a műszerek stb. új műszaki színvonalát célozzuk meg, új géprendszereket állítunk be, mérhetetlenül megnőnek a követelmények a termékek minőségével, megbízhatóságával szemben. És ezt a feladatot egyes kollektívák sikerrel, igen nagy sikerrel oldják meg, mások pedig kevésbé sikeresen. És ezzel kapcsolatban jogosan tehetünk szemrehányást a vezető intézeteknek, köztük a kazánturbinák tervezésével foglalkozó Polzunov intézetnek, az „Elektromas" intézetnek és az „Elektroapparat" termelési egyesülésnek azért, mert számos termékük megbízhatóság, anyagigényesség, az automatizáltság foka dolgában gyakran nem felel meg a legmagasabb színvonalnak.

Egyáltalán ki kell tűzni azt a feladatot, hogy Leningrád és a leningrádi terület iparának egész termelése legyen versenyképes a világpiacon. Csak így lehet előbbre jutni! De hogy tudjuk az egész országot erre átállítani, ha Leningrád nem lát hozzá, és nem tűzi ki ezt a feladatot?

Kellő kitartás nélkül, sőt azt mondhatni, passzívan látja el feladatát a leningrádi elektromechanikai gyár, amely a numerikus programvezérlésű gépek kifejlesztése terén vezető szerepet hivatott betölteni az országban. Az önök numerikus vezérlésű gépei nem mindig felelnek meg a fogyasztók igényeinek.

Azt hiszem, helyesen járunk el, ha kitűzzük a feladatot: minden gyárnak, minden egyesülésnek ismernie kell, hogy az általa gyártott termékeknek más, iparilag fejlett országokban milyenek a legjobb paraméterei, és ebből le kell vonnia a szükséges következtetéseket a gyakorlati munkában.

Más példákra is hivatkozhatok, hogy reálisan lássuk a

folyamatokat, gazdaságunk és a többi terület helyzetét. Mert a helyzet reális értékelése lehetővé teszi, hogy reális, hatékony intézkedéseket dolgozzunk ki.

Turbinaegységeknek az erőművi berendezések meghibásodása miatt bekövetkező üzemképtelensége évente hatalmas veszteségeket okoz a népgazdaságnak. Itt nem minden a leningrádiaktól függ, nem minden. De sok függ tőlük, mert sok mindent önök gyártanak ebben az ágazatban.

Ma az ipar a szerszámgépgyártástól nem egyes szerszámgépek szállítását várja – legyenek azok akár jó minőségű szerszámgépek is –, hanem termelési komplexumok szállítását, amelyeknek sokszorosra kell növelniük a munka termelékenységét, biztosítaniuk kell a gépgyártás elvi szempontból új, mobil szervezetét. És ezzel kapcsolatban a leningrádiaknak az a feladatuk, hogy ilyen komplexumokat állítsanak elő. Ez a munka napjainkban már széleskörűen kibontakozott, és szeretnénk ezt minden módon támogatni, és egyúttal szeretném kifejezni azt a reményemet, hogy ez a munka tovább fejlődik.

A tudományos-műszaki haladás meggyorsítása és a gazdaságnak intenzív fejlődési útra való átállítása megköveteli, hogy javítsuk a helyzetet a beruházások területén. Az utóbbi időben több határozatot hoztunk a beruházási tevékenység fejlesztésének fő problémáival kapcsolatban. A beruházások tervezésének, szervezésének és irányításának javításáról van szó, továbbá arról, hogy tökéletesíteni kell a műszaki tervezést és a költségvetések készítését, az építőiparban a bérrendszert. Előkészületben van még egy fontos dokumentum, nevezetesen arról, hogy az építőiparon belül bővíteni kell az ipari folyamatokat és növelni kell a munka termelékenységét.

Most nagyon fontos, hogy megszervezzük ezeknek a határozatoknak a végrehajtását. Azt hiszem, hogy a leningrádiak ebben is példát fognak mutatni.

Még egy kérdés, amelyről beszélni szeretnék. Az anyagi erőforrásokkal való takarékosságról van szó. Lényegében arra kell áttérnünk, elvtársak, hogy a termelékenységet a nemzeti jövedelem alapján számítsuk. A nemzeti jövedelem pedig annál nagyobb, minél kisebb nemcsak az élőmunka, hanem a tárgyiasult munka ráfordítása is. Már Marx így tette fel a kérdést, s ugyanígy tette fel Lenin is.

Ezzel kapcsolatban nagyon nagy munka vár ránk, meg kell változtatni gazdasági szakembereink gondolkodásmódját. Hiszen gyakran nem a nemzeti vagyonnal törődnek, nem is ennek naturális kifejeződésével, hanem arra gondolnak, hogy a termék minél drágább legyen, minél anyagigényesebb legyen, hogy egy és ugyanazt a dolgot az egyesülésen belül „felsrófolják". E „felsrófolás" következtében a pénzben kifejezett eredmény nő, az áru, a termék és a technika pedig nem elegendő. Nekünk pedig megfelelő berendezésekre, konkrét fogyasztási cikkekre van szükségünk.

Mostanában igen nagy „mesterei" vannak nálunk annak, hogy így oldják meg a növekedési ütem kérdését. Új árak megállapításával, mondjuk, a termékek átlagárának növelésével, az index valamilyen módosításával ugyanazt a terméket ugyanazon egyesülésen belül „felsrófolják". És az eredmény – egyik vagy másik egyesülésnél nőtt az ütem.

Napjainkban, elvtársak, az egységnyi nemzeti jövedelemre sok más országnál jóval többet fordítunk nyersanyagokból, energiából, más erőforrásokból. Lubicko-

lunk az erőforrásokban, mert hatalmas természeti erőforrásokkal rendelkezünk. Ez a gazdagság, bocsássanak meg az éles kifejezésért, megrontott bennünket. Most azonban erőforrásainknak a 80 százaléka az ország keleti részén van, Szibériában. És hogy hozzájussunk, városokat kell építeni, utakat kell építeni, mindent elölről kell kezdeni. Ehhez rengeteg eszköz kell: alig tíz év alatt a kőolajtermelés növekményének egy tonnájára fordított költség több mint 1,7-szeresére nőtt. Tíz év alatt 70 százalékkal!

Az erőforrásokhoz tehát egyre nehezebb hozzáférni, s ez megdrágítja egész gazdaságunkat. Ezért az erőforrások felhasználása, az erőforrásokkal való takarékosság nagyon éles és aktuális probléma.

Itt is minden a technológiától függ – energiatakarékos, nyersanyagtakarékos technológiára van szükségünk.

Egy egyszerű példa: nemrég a KB Politikai Bizottságában megvizsgáltuk a hőerőművek rekonstrukciójának kérdését. És kiderült, hogy 1 kWó villamosenergia előállítására az elavult berendezéseken 400, 500 gramm, sőt van olyan hely, ahol 600 gramm fűtőanyagot használnak el. A modern berendezéseken 240 grammot, országos átlagban pedig 326 grammot. Ha a fűtőanyagfelhasználást valamennyi hőerőműben az átlagosra szorítjuk, egy év alatt 20–22 millió tonna fűtőanyagot takarítunk meg, öt év alatt pedig körülbelül 100 millió tonnát. Egyetlen ilyen intézkedéssel ennyit érhetünk el! Az autógyártásban a dízelüzemre való áttérés megtakarított tonnák millióit jelenti. És így tovább.

A mezőgazdaságban lehet forgatással előkészíteni a talajt, de lehet másképpen is, kultivátorral, és ugyanazt az eredményt kapjuk, sőt még talajerőt is megtakarí-

tunk, és körülbelül 35 százalékkal kevesebb üzemanyagot használunk fel. Amikor az elmúlt évben kísérleteket végeztünk a 21 méter széles fogású aratógéppel, a betakarításnál az üzemanyag-fogyasztás hektáronként 3,2 kilogrammról rögtön 1,7 kilogrammra csökkent.

Ha minden ágazatban így vizsgáljuk meg a kérdést, látjuk, milyen sokat veszítünk. Ettől azonban senki sem megy tönkre. Igaz, elvtársak, ez csak a látszat. A családban érezzük, amikor valami kicsúszik a zsebünkből, de ha az állam zsebéből csúszik ki, azt senki sem érzi közvetlenül.

El kell érni, hogy érezzék, az embereket büntetni kell a pazarlásért és jutalmazni a megtakarításért. De nálunk ezzel sem foglalkoznak kellőképpen. Ez olyan probléma, amellyel alaposan foglalkozni kell, s ez ismét Leningrádot érinti, mivel Leningrád nyit utat az új technikának, amely révén realizálódik az erőforrások takarékos felhasználását biztosító technológia.

Ez minden területen probléma, és ne higgyék, hogy ez csak az iparra vagy a mezőgazdaságra vonatkozik. Ismeretes, hogy milyen nagyok a veszteségek az építkezéseken. És mennyi mezőgazdasági termék megy tönkre azért, mert nincs elegendő tároló és feldolgozó kapacitás.

De nézzünk egy egyszerű kérdést, amellyel naponta találkozunk, amikor kinyitjuk a vízcsapot, hogy megborotválkozzunk, megmosakodjunk. A kommunális vízellátás és víztisztítás kérdéseivel foglalkozó tudományos kutatóintézet adatai szerint az országban az ivóvíznek körülbelül a 21 százaléka felhasználás nélkül kerül a csatornába. Pedig manapság egyes országok, hogy biztosítsák a lakosság ivóvízellátását, más országokból impor-

tálnak ivóvizet. Országos viszonylatban csak az ésszerűtlenül felhasznált vízszolgáltatásra annyi villamos energiát fordítunk, amennyit a Dnyeperi Vízerőmű termel. Ha takarékoskodnánk a vízzel, öt év alatt 2,5 milliárd rubelt lehetne megtakarítani.

Néhány szót a fogyasztási cikkek termelésének növeléséről és a szolgáltató szféra fejlesztéséről. Ezeknek a kérdéseknek óriási a társadalmi-politikai jelentősége. Meg kell érteni, elvtársak, hogy afféle új szakaszban vagyunk, amikor nem csak és nem annyira a mennyiségi mutatók kerülnek előtérbe, mint inkább a minőség, a választék problémája. Általában mindaz, amit mi a magas fogyasztói igényeket kielégítő cikknek nevezünk. Ha nem oldjuk meg a minőség problémáját, nem oldjuk meg a lakosság áruellátásának problémáját sem. Ez először.

Másodszor, le kell küzdenünk áruforgalmunk és szolgáltató szféránk – én úgy mondanám – deformált struktúráját. Nálunk most az emberek keresetük 75, ha nem 80 százalékát áruvásárlásra fordítják, s igen keveset, sokkal kevesebbet költenek szolgáltatásokra, mint számos más országban.

A lakások felújítása nálunk terv szerint folyik, de próbálják meg saját maguk, saját költségükre felújítani a lakásukat, feltétlenül kell fusizót keríteniük. Ő pedig összelopkodja az anyagokat az építkezésen, s ezek így is az állami alapokból kerülnek ki. Felvetődik a kérdés, nincs talán elég eszünk, hogy reálisan ítéljük meg ezt a helyzetet?

Vagy nézzünk egy másik kérdést. Mint tudják, határozatot hoztunk arról, hogy a gyümölcsösök és a veteményeskertek számára biztosítani kell mind a földet, mind a szükséges eszközöket. Épp hogy nem nyaralókhoz, ha-

nem kis hétvégi házakhoz. Már amit erre fordítottunk, az is lehetővé teszi, hogy 20 millió ember nyáron szabad idejében a kertben dolgozzon és pihenjen. És még sokan kérnek ugyanilyen célokra telket. Mi meg attól féltünk, hogy ez valamiféle magánvállalkozói tevékenység. De miféle magánvállalkozói tevékenység az, amikor a család kis kertjét műveli, s a szabadban tölti az időt?

Mi tehát most határozatot hoztunk, hogy az állampolgároknak évente egymillió–egymillió-kétszázezer telket kell juttatni. A pénzben jelentkező keresletet fedezni kell árukészletekkel és szolgáltatásokkal. Mindezen alaposan el kell gondolkodnunk.

A fogyasztási cikkek problémájával kapcsolatban szeretném megbírálni önöket gazdaságuk gyenge pontja miatt, nevezetesen Leningrád és a leningrádi terület könnyűiparának helyzete miatt. Meg kell mondanom, ez a helyzet nem adekvát a gazdaság többi részével. Különösen elmarad a technikai ellátottság. És én csak köszönetet tudok mondani a könnyűipar dolgozóinak azért, hogy ilyen nehéz körülmények között mégis sokat tesznek annak érdekében, hogy a leningrádi áruk minősége megfelelő legyen.

De azért a technika mégsem az, és a termelékenységet nem lehet növelni rajta. Sem minőséget, sem megfelelő kidolgozást nem érhetünk el ilyen technikával. Hát lehet így intézni a könnyűipar dolgát Leningrádban?

Szeretném megkérni a város és a terület pártaktíváját, a minisztériumot, hozzák végre tető alá ezt a dolgot. Most készül az új ötéves terv, és elengedhetetlen, hogy véglegesen kidolgozzák a leningrádi könnyűipar modernizálásának programját, a helyzet rendezésének tervét, és ezt beépítsék az ötéves tervbe.

Amikor arra gondolunk, hogy mi mindent kell még tennünk mind társadalmunk gazdasági szférájában, mind társadalmi szférájában, természetesen mindenekelőtt felvetődnek a pártmunka, a párttevékenység, a pártirányítás eredményességének kérdései. Olyan kérdések, hogy társadalmunk jelenlegi fejlődési szakaszában, a fordulat szakaszában a párt mennyire képes vállalni az új feladatok megoldását, mozgósítani a kádereket, az egész népet, mennyire képes szocialista demokráciánk egész rendszerét e hatalmas politikai és társadalmi-gazdasági feladat szolgálatába állítani.

Nagy jelentőséget tulajdonítunk a párt szervezeti és ideológiai megszilárdítása kérdéseinek, a munkastílus, a munkamódszerek tökéletesítésének a párt valamennyi láncszemében. Ilyen követelményeket támasztott a központi bizottság áprilisi ülése is. Önök ismerik őket. Most vitatják meg őket a pártbizottságokban. Önöknél ezt a pártbizottsági ülést már megtartották, és ahogy értesültem róla, tartalmas, pártszerű eszmecserét folytattak.

Előttünk áll a beszámolási-választási időszak. Elvtársak, alaposan át kell gondolni és fel kell használni ezt a beszámolási-választási időszakot arra, hogy tovább növeljük pártunk vezető szerepét, erősítsük szervező, ideológiai küldetéséből fakadó szerepét társadalmunkban a kor által diktált új feladatok figyelembevételével.

Friss szemmel kell nézni az összes fogyatékosságokra, negatív jelenségekre, mindenfajta baklövésre. Ez annál is fontosabb, ha figyelembe vesszük, hogy egyes helyeken lazult a fegyelem is, csökkent az igényesség is, még a mi pártaktívánkban is, a vezető tisztségviselők között is. Ennek, elvtársak, véget kell vetni.

Miközben tökéletesítjük a népgazdaság irányítási rend-

szerét, gondolnunk kell arra is, hogy a pártbizottságok, az egész párt munkájának mind a formái, mind a módszerei összhangban legyenek a korszellemmel. A beszámolási-választási időszak során gondoskodni kell az újonnan megválasztandó szervek kialakításáról, arról, hogy kezdeményező, energikus vezetőkkel erősítsük meg a pártszerveket. Az ezzel kapcsolatos irányelveket a központi bizottság áprilisi ülése teljes határozottsággal megfogalmazta és jóváhagyta, következetesen végre kell hajtani őket.

Természetesen minden káderünknek mintegy esélyt kell adnunk: értse meg a kor követelményeit, és ennek megfelelően változtasson magatartásán. De annak, aki nem hajlandó erre, sőt gátolja az új feladatok megoldását, annak félre kell állnia az útból, nem szabad akadályoznia a munkát. Nem helyezhetjük az egyes ember érdekeit az egész társadalom érdekei fölé.

Azt akarjuk, hogy a káderek kiválasztásában, elosztásában és nevelésében érvényesüljenek a lenini normák. Semmiképp sem szabad üldözni a kádereket. Ez megengedhetetlen. Lenin útmutatásaiból kell kiindulnunk, amelyeket az elmúlt években, minden szakaszban, mind a béke, mind a háború napjaiban teljesen igazoltak élettapasztalataink, történelmi tapasztalataink. Lenin pedig azt tanította, hogy az embereket politikai, szakmai és erkölcsi tulajdonságaik szerint kell megítélnünk. A követelmények emellett minden szakaszban sajátos hangsúlyt kapnak, új tartalommal telítődnek. A lényegük azonban változatlan marad.

Néha azt mondják: igen, kevés a fiatal, helyet a fiataloknak. Úgy van, adjunk helyet a fiataloknak, a nőknek, hogy vezető posztokat töltsenek be. De a legfontosabb,

hogy hozzáértően társítsuk a mi, úgymond, kádertestületünkben a tapasztalt és a fiatal káderekét. Ez a legbiztosabb garancia mind a maradiság és a tespedés, mind a kalandorság és a voluntarizmus ellen.

Ennek a folyamatnak a mi időnkben végbe kell mennie. Nem szabad mesterségesen fékezni az új erők beáramlását. De ha az embernek van potenciálja, még teljes erővel tud dolgozni, hasznot hajt, akkor dolgozzon és kapjon meg tőlünk minden támogatást.

Összességében, lenini módon, pártszerűen kell a káderekkel bánni: követelményeket támasztani velük szemben és vigyázni rájuk!

Nekünk, elvtársak, a pártbizottságokban jól meg kell értenünk, hogy azokra a káderekre, akik a beszámolási-választási időszak során bekerülnek a vezetésbe, nagy felelősség hárul. Nekik kell majd irányítaniuk azt az igencsak bonyolult munkát, amely megvalósítja a 12. és az azt követő ötéves tervidőszakokban a gazdasági, társadalmi és szellemi haladás feszített terveit. Ennek megfelelően kell kiválogatni és elosztani a munkatársakat. Mindegyiküknek jól kell tudnia nemcsak azt, hogy mit kell tenni, hanem azt is, hogy miként kell tenni, tudniuk kell időben megvalósítani a gyakorlatban pártunk politikáját.

És most, amikor a káderekről beszélünk, én azt mondanám, különösen élesen vetődik fel a fegyelem kérdése.

Amikor Moszkvában a Proletár kerületben találkoztam a dolgozókkal, az ő kívánságaik is emlékezetembe vésődtek. Tulajdonképpen igen egyszerűen meg lehet fogalmazni őket. Lényegük az volt, hogy a párt és a nép közös erőfeszítésekkel biztosítsa a rendet az országban, és hogy biztosítva legyen a béke a földön. Tanulságos,

ahogy maguk a dolgozók gondolkodnak erről. Remélik, hogy mindenütt rend lesz, társadalmi életünk minden szférájában: a termelésben, a városi és a kommunális gazdálkodás szférájában, a kereskedelemben, az egészségügyben, a szolgáltató szférában és különösen az igazgatási szférában, ahol sok megrögzödött bürokratizmus halmozódott fel. És természetesen legyen biztosítva a társadalmi rend. Ez, elvtársak, a kérdés helyes felvetése. És maguk a dolgozók készek bekapcsolódni és aktívan bekapcsolódnak a rendteremtésért és a fegyelem megszilárdításáért folytatott harcba. És enélkül nem is lehet megoldani ilyen feladatot.

Most tehát összegezve, a pártszervezeteknek, a pártszervezetek aktíváinak az a feladatuk, hogy teljesen felhasználják e kedvező körülményeket a helyzet javítására minden dolgozó kollektívában, az egész országban.

Mint már említettem, az emberek aggódnak, nehogy szavaink eltérjenek a tettektől. Ebben a kérdésben semmiféle kampányszerűségről nem lehet szó. Ezt a munkát állandóan kell végezni, mindig. Sőt, kormány- és KB-határozat van, amely kimondja: azok a vezetők, akik nem tudnak kellő fegyelmet és rendet tartani az általuk vezetett kollektívákban, egyesülésekben, nem tölthetnek be vezető állást. Így vetjük fel ezt a kérdést, így kell végrehajtani ezt a határozatot, ilyen szemléletre van szükség.

Nyilvánvaló, mindannyian érezzük, hogy az utóbbi időben társadalmunk minden rétegében egyre élesebben és sürgetőbben vetik fel az erkölcsi rend és a társadalmi igazságosság kérdéseit. Mi a központi bizottságban érezzük ezt a felfokozott várakozást. És itt is fontos látni a lényeget és megérteni a nép követelését.

A szovjet emberek nagyra értékelik a Szovjetuniónak az élet minden területén elért eredményeit, megértik az előrehaladásunk folyamán keletkező problémákat, készek aktívan részt venni a nehézségek leküzdésében, a társadalmi-gazdasági fejlődés kérdéseinek megoldásában. Ugyanakkor egyre türelmetlenebbek lesznek – látom ezt utazásaim alkalmával, az emberekkel való beszélgetések során –, türelmetlenebbek a visszaélésekkel, a törvénysértésekkel, a bürokráciával szemben, a naplopással, az iszákossággal, a gondatlansággal, a pazarlással és más negatív jelenségekkel szemben.

Most harcot indítottunk olyan veszedelmes és meglehetősen mélyen meggyökeredzett társadalmi baj ellen, mint az iszákosság és az alkoholizmus. Ez az egész párt feladata, össznépi, összállami feladat. Realisták vagyunk, és jól tudjuk, hogy itt hosszú harc vár ránk. Sikert csak abban az esetben érünk el, ha közös erővel látunk hozzá ehhez a munkához. Ha lankadatlanul, erélyesen járunk el, s nem megyünk bele semmiféle kompromisszumba.

Élesen vetődik fel, elvtársak, az erkölcsi normák megtartásának a kérdése. Ez helyes. Legyen nálunk mindenki számára egy fegyelem, egy törvény, egyforma követelmény, és a legfontosabb, hogy mindenkinek és minden egyes embernek a jóléte szigorúan a végzett munkától, a munka mennyiségétől és minőségétől függjön. Az embereket annyira felháborítják a nem munkából származó jövedelmek, hogy megfelelő törvény kidolgozását szorgalmazzák.

A szovjet emberek erélyesen elítélik a szerénytelenség, a hivalkodás, a tömjénezés megnyilvánulásait. Ezt a pártaktívának és minden tisztségviselőnknek figyelembe kell venni munkájában. Közelebb az emberekhez, több bi-

zalmat az emberek iránt. Emellett azonban, ezt meg kell mondanom, ez egyáltalán nem azt jelenti, hogy hízelegni kell nekik. De az emberek nem is szeretik az ilyen vezetőket. Az emberek a szigorú vezetőket szeretik, akik rendet tartanak, követelményeket támasztanak, gondoskodnak a munkatársaikról, és személyes példát mutatnak az állami ügy lelkiismeretes intézésében. És az ilyen vezetőket mindig támogatják.

Mint látják, bármilyen kérdést érintettünk is ma, ahhoz, hogy meggyorsítsuk előrehaladásunkat, mozdonyunk, hatalmas államunk haladását, a párt, összes kádereink tevékenységének javításával kell kezdenünk. Ez a legfőbb feltétel. És ezt a helyes politika kidolgozása alapján kell biztosítani. Helyes politika nélkül nem lehet biztosítani a párt és a nép egységét. Ez először.

És másodszor. Pártunk erejével, és ez hatalmas erő, most mozgósítani kell az egész országot a kor diktálta új feladatok megoldására. És ezzel kapcsolatban bízunk a leningrádiak példamutatásában. Sok sikert kívánok önöknek, elvtársak!

1985. MÁJUS 17.

M. SZ. GORBACSOV: NASZTOJCSIVO DVIGATYSZJA VPERJOD. MOSZKVA, POLITIZDAT 1985. 3–31. OLD.

Beszéd az SZKP Központi Bizottságában a tudományos-műszaki haladás meggyorsításáról tartott tanácskozáson

Elvtársak! Mint tudják, a központi bizottság áprilisi ülésének határozatait a kommunisták, az egész szovjet nép nagy egyetértéssel fogadta. Ezt bizonyítják a pártbizottsági ülések munkájának eredményei és a központi szervekhez érkező visszajelzések sokasága. A dolgozók mindenütt egyre növekvő mértékben törődnek a társadalom és az állam ügyeivel, síkraszállnak amellett, hogy állhatatosan haladjunk előre, aktívabban harcoljunk a rend megszilárdításáért életünk minden területén, szilárdak és következetesek legyünk ebben az ügyben. Egyszóval, a pártszervezetekben, a dolgozó kollektívákban és általában az egész országban jó, alkotó légkör alakul ki.

A szocialista építés tapasztalataira, a szovjet gazdaság eredményeire és az SZKP távlati stratégiájának tudományos kidolgozására támaszkodva az áprilisi ülés megfogalmazta azt a koncepciót, amely arra irányul, hogy meggyorsítsuk az ország társadalmi-gazdasági fejlődését a tudományos-műszaki haladás alapján.

Mivel ezen a területen halaszthatatlan intézkedésekre van szükség, a KB Politikai Bizottsága olyan határozatot hozott, hogy meg kell tartani ezt a tanácskozást az SZKP XXVII. kongresszusa előtti időszakban.

A központi bizottság, amikor a társadalmi-gazdasági

fejlődés meggyorsítását tűzte ki feladatul, nemcsak a népgazdaság növekedési ütemének a gyorsítását tartja szem előtt. Fejlődésünk új minőségéről van szó, arról, hogy gyorsan előrelépjünk a stratégiailag fontos irányokban, átalakítsuk a termelés szerkezetét, áttérjünk az intenzív fejlődésre, az irányítás hatékony formáira, jobban oldjuk meg a társadalmi problémákat.

A társadalmi-gazdasági fejlődés meggyorsítását belső szükségleteink diktálják. Van mivel büszkélkednünk a gazdasági fejlődés terén. Az országban felépítettük az üzemek ezreit, megváltozott városaink és falvaink arculata, emelkedett a kultúra, a közoktatás, az egészségügy színvonala. Sokat tettünk azért, hogy javítsuk a lakáskörülményeket, a kulturális és jóléti ellátottságot, általában növeljük a nép anyagi jólétét. Mindebben ismét szemléletesen megmutatkoztak a szocializmus, a tervgazdálkodás előnyei. Sikereink vitathatatlanok, mindenki elismeri őket.

Látjuk azonban, hogy a hetvenes évek elejétől bizonyos nehézségek jelentkeztek a gazdasági fejlődésben. Ennek fő oka az, hogy nem voltunk elég állhatatosak a struktúrapolitikának, az irányítás formáinak és módszereinek, a gazdasági tevékenység pszichológiájának az átalakításában.

A párt előtt, a nép előtt az a feladat áll, hogy leküzdjük a negatív tendenciákat, és gyors javulást érjünk el. Más megoldás nincs: nem nyirbálhatjuk meg a szociális programokat. A társadalom számára halaszthatatlan feladat az élelmiszer-ellátás javítása, a fogyasztási cikkek termelésének növelése és a lakossági szolgáltatások bővítése. Folytatni kell a nagyarányú lakásépítést, tökéletesí-

teni kell az egészségügyi ellátást, fejleszteni kell az oktatást, a tudományt és a kultúrát.

Ugyanakkor a társadalmi-gazdasági fejlődés meggyorsításának szükségességét külső körülmények is diktálják. Kénytelenek vagyunk a szükséges eszközöket az ország védelmére fordítani. A Szovjetunió ezután is maximális erőfeszítéseket tesz a fegyverkezési verseny megfékezésére, de az imperializmus agresszív politikája és fenyegetése miatt nem engedhetjük meg, hogy katonai fölényre tegyenek szert velünk szemben. Ez a szovjet nép akarata.

A világ haladó társadalmi körei szemében a Szovjetunió a népek évszázados társadalmi reményeinek a megtestesítője volt és az is marad. Példát kell mutatnia gazdaságának magas fokú szervezettségével, hatékonyságával is. Az ország fejlődésének meggyorsítása tehát elsőrendű politikai, gazdasági és társadalmi jelentőségű feladattá vált. Ennek megvalósítása halaszthatatlan ügy, az egész párt, az egész nép ügye.

Most, amikor a párt az SZKP XXVII. kongresszusára készül, amikor készülnek a kongresszusi programdokumentumok, pontosan tudnunk kell, hogy a tudományos-műszaki haladás meggyorsítása nélkül nem boldogulunk. És ezért mindezekben a dokumentumokban, mindenekelőtt „A gazdasági és társadalmi fejlesztés fő irányai a 12. ötéves tervidőszakra és 2000-ig" című dokumentumban érvényesülnie kell az új szemléletnek, amely lehetővé teszi az intenzív fejlődésre való mielőbbi átállást.

A KB Politikai Bizottsága nemrég megvitatta a gazdaságfejlesztés fő irányainak tervezetét, és összességében támogatta az ebben kijelölt irányokat és célokat. De fontos észrevételek is elhangzottak olyan értelemben, hogy a

tervezeten még dolgozni kell. A tervezetben még nem kaptak helyet azok az intézkedések, amelyek sok ágazatban biztosítanák az elsődlegesen intenzív növekedésre való áttérést, nincsenek egyensúlyban az összes mutatók. A tervezeten tovább kell dolgozni, s a termelés hatékonyságának növelésére vonatkozóan benne kijelölt célokat a minimumnak kell tekinteni.

Most az a legfontosabb, hogy feltárjuk és működésbe hozzuk a termelés hatékonysága növelésének, a termékek minősége javításának összes tartalékait. Kádereinknek meg kell érteniük, hogy létszükséglet minden vállalatnak, minden ágazatnak, az egész népgazdaságnak átállása az intenzív fejlődés útjára.

Sok minisztérium vezetője arra törekszik, hogy minél több beruházást és tartalékot „verekedjen ki", és minél kisebb terveket kapjon. A pótlólagos pénzkiutalásért és a tervmutatók lefaragásáért vívott harcban irigylésre méltó állhatatosságot tanúsít Konsztantyin Beljak állattenyésztési és takarmánytermesztési gépgyártási miniszter. Nem jobb álláspontra helyezkedett Alekszej Jasin építőanyag-ipari miniszter és néhány más minisztérium és főhatóság sem. Úgy gondolom, nincs szükségünk olyan vezetőkre, akik újból óriási megalapozatlan kiadásokba akarják verni az országot.

A beruházások hatékonyságának biztosítása érdekében nagy követelményeket kell támasztani a helyi vezetőkkel szemben is. Annak idején a határterületi bizottság kezdeményezésére, több minisztérium és a Szovjetunió Tervhivatala támogatásával jelentős határozatokat hoztak a krasznojarszki határterület termelőerőinek a fejlesztéséről. Ez hatalmas, perspektivikus régió, minden módon fejleszteni kell. De a munkát itt is, mint mindenütt, úgy

kell végezni, hogy a ráfordítások gyorsan megtérüljenek. Sajnos, nem így történt. A szajan–susenszkojei vízerőmű kétszer annyi ideig épül, mint annak idején a bratszki erőmű. Évek óta üresen állnak az abakáni vagongyár csarnokai. A határterületen most 5000 objektum van épülőfélben. Az erők szétforgácsolása következtében lassan halad az építkezés, nagyok az anyagveszteségek. Vajon a határterületi pártszervezet, tervezési és gazdasági szervek nem felelősek ezért? Az állam ezután sem sajnálja az eszközöket Szibéria fejlesztésére. De joggal követeljük, hogy a ráfordítások térüljenek meg, és ne fagyjanak be.

Most, a 12. ötéves terv kidolgozásának időszakában a gondos gazdálkodásban példát kell hogy mutassanak a vezető ipari régiók. A központi bizottság nagy reményeket fűz a moszkvai munkásosztályhoz, értelmiséghez, a főváros óriási tudományos-termelési potenciáljához. Még egyszer szeretnénk támogatásunkról biztosítani azt a nagy munkát, amelyet a leningrádi pártszervezet végez. Érdekes javaslatokat dolgoztak ki a cseljabinszki terület kommunistái. Joggal számíthatunk arra is, hogy a tudományos-műszaki haladás meggyorsításához jelentősen hozzájárulnak az ország olyan ipari központjai, mint Szverdlovszk, Harkov, Novoszibirszk, Donyeck, Omszk, Gorkij és így tovább. A központi bizottság bízik abban, hogy e városok pártszervezetei biztosítják azoknak az intézkedéseknek a végrehajtását, amelyek átvezetik a gazdaságot az intenzív fejlődés vágányaira.

Minderről azért beszélünk, hogy most a fő irányokat vázoló dokumentumon végzett munka hátralevő idejében, az ötéves terv előkészítésekor minden szinten olyan szemlélet érvényesüljön, amely biztosítja nemcsak a tervezetben foglalt mutatók feltétlen elérését, hanem ezek

túlteljesítését is. Kisebb ráfordítással nagyobb eredményeket kell elérnünk. Ez gazdasági, sőt, ha úgy tetszik, politikai feladat.

A továbbiakban az előadó részletesen beszélt a beruházási politika és a struktúrapolitika átalakításának a kérdéseiről. A fő hangsúlyt a vállalatok műszaki korszerűsítésére, az erőforrások takarékos felhasználására, a termékek minőségének jelentős növelésére kell helyezni.

Habozás nélkül szakítani kell a gazdálkodásnak azzal a múltban kialakult sztereotip felfogásával, amely szerint a termelés bővítésének fő módszere új létesítmények építése, s közben hosszú éveken át sok működő üzem műszaki rekonstrukciója elmaradt. Mint mondani szokás, minden lehetőt kipréseltek, és nagyon keveset invesztáltak.

Ma a termelési alapok jelentős része elavult, ennek következtében mértéktelenül megnőtt a felújítási tevékenység. Csökken az alaphatékonyság, nő az új munkahelyek száma, és emellett lassan halad a termelés gépesítése. Lassan csökken a kézi munka aránya.

Most már senki sem vitatja, hogy a rekonstrukcióra fordított beruházások körülbelül kétszer olyan hatékonyak, mint az új építkezések. De a gazdálkodás korábbi, extenzív módszerei sajnos még élnek. 15 év alatt a vaskohászat például 50 milliárd rubelt kapott beruházásokra. Ennek nagy részét új, ráadásul nem is komplett építkezésekre fordították, miközben az üzemek műszaki korszerűsítésével nem törődtek. A vaskohászati minisztérium kollégiuma és Ivan Kazanyec miniszter hibás műszaki politikája miatt az ágazat nem tudott megbirkózni sem a 10., sem pedig a 11. ötéves terv feladataival. A helyzet itt gyökeres változást követel.

Összességében az országban már a közeljövőben a rekonstrukcióra szánt eszközöknek az összes beruházásokon belüli arányát a jelenlegi egyharmadról legalább 50 százalékra kell növelni. Ez nem egyszerű feladat. Új építkezések nélkül nem tudunk meglenni. De minden esetben körültekintően tisztázni kell: mely objektumok építését kell meggyorsítani, melyeket kell egy időre leállítani vagy éppenséggel félbeszakítani.

Emellett általános leltárt kell készíteni a termelési alapokról, ki kell dolgozni minden egyes vállalat, minden egyes ágazat rekonstrukciójának a programját. Az elavult állóalapok, különösen aktív részük kiselejtezési arányát kétszeresre kell növelni. Emellett a termelésnek nem akármilyen megújítására van szükség, hanem csakis olyanra, amely párosul a legkorszerűbb technika meghonosításával, s a legnagyobb gazdasági és társadalmi eredménnyel jár.

Igen nagy és égető probléma a nyersanyag-kitermelő, a feldolgozó és a fogyasztási cikkeket gyártó ágazatokban eszközölt beruházások közti arány. Egyre nehezebb az energiahordozók és a nyersanyagok kitermelésének a növelése. Van azonban egy sokkal ésszerűbb út, nevezetesen a lehető legnagyobb takarékoskodás, az erőforrásokat kímélő technológiák széles körű meghonosításának az útja. Ez felébe-harmadába kerül. Az erőforrások kímélésében kedvező tapasztalatokat szereztek például a villamosipari minisztériumban, ahol a termelés növekedését a 11. ötéves tervidőszakban az alapanyagok felhasználásának növelése nélkül érik el.

Összességében gazdaságunkban még nagyon sok a pazarlás. Évente mintegy 8 millió tonna benzin vész kárba, mert késik a gépkocsipark átállítása dízelüzemre. A hőerőművek berendezéseinek tökéletlenségéből adódó több-

letfelhasználás évente több mint 20 millió tonna fűtőanyag-egyenértéket tesz ki. Az országban több százezer a tüzelőanyagot ésszerűtlenül hasznosító, elavult kazánok száma. Rossz a másodlagos erőforrások felhasználása. Pedig az erőforrásokkal való takarékoskodásnak a beruházási politika egyik fő irányának kell lennie. A feladat az, hogy a népgazdaság energiahordozó-, nyersanyag- és alapanyag-szükségletének növekményét 75–80 százalékban takarékoskodás révén elégítsük ki.

A beruházási politika megvalósítása során fontos a megfontoltság, a következetesség, a népgazdasági eredmény gyors elérése. Természetesen elkerülhetetlen bizonyos sorrendiség is az intézkedések megvalósításában. De ha már kijelöltünk valamilyen feladatot, akkor azt teljesen, komplexen, gyorsan és energikusan kell végrehajtani. Nem szabad megengedni, hogy felaprózzák a beruházásokat „a mindenkinek jusson" elve alapján. Az új ötéves tervidőszakban erélyesebben kell törekedni arra, hogy a beruházásokat a leggazdaságosabb irányokra koncentrálják. Ez vonatkozik például az agrár-ipari komplexumra, ahol a beruházások már elérték az optimális szintet, ám megtérülésük még nem kielégítő.

A tudományos-technikai forradalom megvalósításában vezető, kulcsszerepe van a gépiparnak. Növekedési ütemét már a 12. tervidőszakban 1,5–2-szeresre kell növelni. A feladat ez: maximálisan ki kell használni a rendelkezésre álló kapacitásokat, s elsősorban kell végrehajtani ennek az ágazatnak a rekonstrukcióját. Ennek érdekében – részleges átcsoportosítással – 1,8–2-szeresre kell növelni a gépipari beruházásokat, és szükséges, hogy az ágazat jelentősen több korszerű berendezést kapjon.

Különösen fontos feladat, hogy megszervezzük a mun-

ka termelékenységét sokszorosra növelő technika új generációinak tömeggyártását, amelyek egyben lehetővé teszik a termelési folyamat minden szakaszának az automatizálását. Fontos, hogy áttérjünk berendezések komplett szállítására, széleskörűen megszervezzük a márkaszervizeket és az alkatrészellátást.

A haladás katalizátora a mikroelektronika, a számítástechnika, a műszergyártás, az egész informatikai ipar. Ezek az ágazatok gyorsított fejlesztést követelnek. Természetesen nemcsak az a fontos, hogy mennyivel növeljük az elektronikus számítógépek gyártását, hanem az is, hogy milyen hozzáértéssel tudják felhasználni őket a népgazdaságban. Ezzel kapcsolatban fontos határozatokat hoztunk, szigorúan ellenőrizni kell végrehajtásukat.

Tehát a szovjet gépipar gyors fejlesztése fejlődésünk fő iránya, s ehhez kell határozottan tartanunk magunkat most és a jövőben.

A tudományos-műszaki haladás meggyorsítása szempontjából kell megítélni a beruházások helyzetét is. Ez a kérdés hosszú évek óta nem kerül le a napirendről, de radikális változás egyelőre nem történt ezen a téren. Ez sok tekintetben a semmivel teszi egyenlővé a tudományos-műszaki haladás érdekében kifejtett erőfeszítéseinket.

Gyakran már a tervek is nem hatékony műszaki megoldásokat tartalmaznak. Ezért a terveknek nem kis részét évente visszaadják átdolgozásra. Folytatódik a beruházások szétforgácsolása, hihetetlenül elhúzódnak az építési határidők. Ennek következtében még a legjobb tervek is reménytelenül elavulnak. Ez így nem mehet tovább. Rendet kell teremteni a beruházások tervezésében és kivitelezésében, biztosítani kell a beruházások kon-

centrációját, a létesítmények átadási határidejének a megtartását, az építőipari tevékenységet egységes ipari folyamattá kell átalakítani.

Népgazdaságunk hatékonysága, fejlődésünk üteme jelentős mértékben függ az anyagok szerkezetétől és minőségétől. Ezen a téren egyelőre nem felelünk meg a korszerű követelményeknek. Ismeretes például, hogy mi gyártjuk a legtöbb acélt a világon, mégis krónikus az acélhiány. A legfőbb ok: nem megfelelő a minőség, korlátozott a választék és pazarló a felhasználás. A műanyagok, a kerámia, a korszerű nem fémes anyagok aránya nem nagy. Világszerte rohamos fellendülésben van a könnyű vegyipari anyagok, a nagy tisztaságú és szupertisztaságú anyagok gyártása, amelyek döntő mértékben meghatározzák a korszerű műszaki színvonalat. Ezért meg kell kétszereznünk, meg kell háromszoroznunk erőfeszítéseinket, nehogy lemaradjunk.

A gazdasági fejlődés mai szakaszában kiéleződtek a termelés infrastruktúrájának problémái. A szállítás, a hírközlés, az anyag- és a műszaki ellátás, valamint más ágazatok lemaradása nagy veszteségeket okoz. Újabb lehetőségeket kell keresni, hogy megoldjuk ezt a súlyos népgazdasági problémát.

A tudományos-műszaki haladás feladatai – folytatta az előadó – új szemléletet követelnek egész külgazdasági tevékenységünkben. Az ország külkereskedelmi forgalma elérte a 140 milliárd rubelt, de növekedési ütemét lehet is, kell is gyorsítani, a legfőbb pedig, hogy mind az exportunk, mind az importunk korszerűbb legyen.

A gépek és a berendezések exportja az utóbbi években lassan növekszik. Ennek több oka van: sok gépünk és berendezésünk nem eléggé versenyképes, s a vállalatok

nem eléggé érdekeltek abban, hogy exportra termeljenek. Ebbe nem nyugodhatunk bele. Az importpolitikában hatékonyabban kell kihasználni a kölcsönösen előnyös nemzetközi munkamegosztásban rejlő lehetőségeket. Ez elsősorban természetesen a KGST-országokkal való kapcsolatainkra vonatkozik.

Az előadó élesen vetette fel azt a kérdést, hogy rendet kell teremteni az importberendezések felhasználásában. Az importberendezésekkel való hanyag gazdálkodás példájaként a szovjet olajfinomító- és olajvegyipari minisztérium munkáját említette. Viktor Fjodorov miniszter többször ígéretet tett arra, hogy felszámolja a fogyatékosságokat. Szavát azonban nem tartotta meg. Az SZKP Központi Bizottsága utasítást adott, hogy alaposan vizsgálják ki ezt az ügyet, és tegyenek jelentést a politikai bizottságnak.

A népgazdaságnak az új műszaki rekonstrukció megvalósításához hatalmas beruházásokra van szüksége.

Honnan lehet előteremteni a szükséges összegeket? Az elvi válasz a következő: a tudományos-műszaki haladás meggyorsítására tett intézkedéseknek maguknak kell megtérülniük. Hiszen ezeket éppen azért hajtják végre, hogy növeljék a munka termelékenységét, vagyis meggyorsítsák a nemzeti jövedelem növekedését is. Ehhez azonban bizonyos idő kell, az eszközökre pedig haladéktalanul szükség van. És itt nem boldogulunk anélkül, hogy ne manőverezzünk az erőforrásokkal, hogy ne koncentráljuk őket a kulcságazatokban.

Elsőrendű feladat a szervezeti, gazdasági és társadalmi tényezők mozgósítása, a rendteremtés mindenütt, a termelésszervezés javítása, hogy biztosítsuk a legjobb felhasználását mindannak, ami rendelkezésünkre áll. Min-

den egyesülés, minden vállalat és minden termelési egység esetében meg kell állapítanunk, melyek azok a termelési láncszemek, amelyek a legkisebb költség mellett vagy éppen költségek nélkül a legjobb eredményt hozzák. Minden szovjet embernek mélységes tudatában kell lennie annak, hogy a takarékoskodás út a gazdagodásunkhoz, s a takarékoskodás valóban a legfontosabb feladat. Ez az egész párt, az egész nép ügye.

Az utóbbi években – állapította meg az előadó – bizonyos előrelépés történt termékeink minőségének javításában, ami a tudományos-műszaki haladás, a munkakultúra és a munkafegyelem legpontosabb és összegező mutatója. El kell azonban ismernünk, hogy termékeink minősége, műszaki-gazdasági színvonala továbbra is gazdaságunk egyik sebezhető pontja, számos nehézségünk, problémánk forrása. Mindez súlyos társadalmi-gazdasági és erkölcsi-politikai károkat okoz. És teljesen megengedhetetlen, hogy az új technika már a műszaki tervezés szakaszában morálisan elavult legyen, hogy elmaradjon a legjobb mutatóktól a megbízhatóság, a gazdaságosság és hatásfok szempontjából. Olykor még a legfelső kategóriába sorolt termékeink paraméterei sem állják ki az összehasonlítást a világszínvonallal. Szigorúbban kell ragaszkodni a követelményekhez a „kiváló termék" minőségjelzés odaítélésekor. A termék minősége ne csak a szakmai, hanem a nemzeti büszkeség tárgya is legyen.

A minőség problémáját egy csapásra természetesen nem lehet megoldani. De ebben a munkában semmiféle halogatásra nem lehet mentség. Ebből a munkából senki sem vonhatja ki magát, egy vállalat sem, egy műszaki tervező, technológus vagy tudós sem, se egy munkás vagy kolhozparaszt, egyszóval, egy becsületes dolgozó sem.

A párt aktívan fogja támogatni a szovjet márka becsületéért folytatott harcot, és szigorúan felelősségre vonja azokat, akik passzív álláspontra helyezkednek, akadályozzák ennek az égető problémának a megoldását.

A tudományos-műszaki haladás meggyorsításáért folyó harcban döntő szerepe van a tudománynak. A szovjet tudósoknak a tudományok és a műszaki haladás legkülönbözőbb területein elért sikerei közismertek. Büszkék lehetünk az űrkutatásban, a matematikában, a mechanikában, a termonukleáris szintézisben, a kvantumelektronikában, a biológia számos területén elért sikerekre. Majdnem minden tudományos-műszaki területen sokat ígérő kutatások folynak.

Mindazonáltal a tudomány feladatait a kor követelményeinek prizmáján át kell néznünk, s ezek a követelmények azt diktálják, hogy a tudomány elégítse ki a társadalmi termelés szükségleteit, a termelés pedig vegye igénybe a tudományt. Ebből a szempontból kell elemeznünk és megszilárdítanunk minden láncszemet, amely a tudományt, a technikát és a termelést összefűzi.

Prioritást kell élvezniük az alapkutatások fejlesztésének. Az alapkutatások az eszmék generátorai, ezek teszik lehetővé az áttörést új területekre, a hatékonyság új színvonalának elérését. Ebben növelni kell a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának a szerepét. Az akadémiai intézeteket arra kell késztetni, hogy bővítsék műszaki kutatásaikat, növelni kell szerepüket és felelősségüket a technika és a technológia elvileg új fajtái elméleti alapjainak kidolgozásában. Fontos tartalék ezen a téren a felsőoktatási intézmények tudománya potenciálja, amelynek lehetőségeit egyelőre nem teljesen használjuk ki. Pedig rendelkezésre álló becslések szerint így 2–2,5-szeres-

re tudnánk növelni a tudományos kutatómunka volumenét.

Nagy igényeket és követelményeket kell támasztani az ágazati kutatásokkal szemben. Az ipari minisztériumokhoz tudományos kutatóintézetek, technológiai tervező szervezetek, valamint tervezőirodák százai tartoznak. Közülük sokan el vannak szakadva a termeléstől, nem nagy népgazdasági eredmények elérését tűzték ki célul. A vegyipari minisztérium körül például a szó szoros értelmében elburjánzott a rengeteg különböző tudományos intézmény és kísérleti üzem. De éppen ebben az ágazatban tapasztalhatók jelentős fogyatékosságok az új anyagok és technológiák kifejlesztésében. A továbbiakban az előadó konkrét példákkal illusztrálta egyes ágazati intézetek rossz munkáját.

Tökéletesíteni kell a tudomány, a technika és a termelés integrációjának szervezeti-gazdasági formáit. Nagyon hatékony például az ágazatközi komplex műszaki és tudományos központok kialakítása a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának keretein belül a Paton Villamoshegesztési Intézet és más tudományos intézetek tapasztalatai alapján.

Abból a célból, hogy megszűnjön az intézeteknek és a tervezőirodáknak a termeléstől való elszakadása, célszerű már most közülük sokat egyesülésekhez és a vállalatokhoz csatolni, ezzel is erősítve a tudomány üzemi szektorát. Tovább kell fejleszteni a nagy tudományos-termelési egyesülések hálózatát, s ezeknek az egyesüléseknek a tudományos-műszaki haladás igazi előretolt hadállásaivá kell válniuk, ahogy azzá váltak a „Kriogenmas", a „Szvetlana" és más tudományos-termelési egyesülések.

Megkülönböztetett figyelmet kell fordítani a nagy tu-

dományos-műszaki szervezetek fejlesztésére, ugyanakkor aktívan támogatni kell a feltalálók és az újítók munkáját, meg kell keresni a jelentős műszaki javaslatok kiválogatásának a formáit, és biztosítani kell ezeknek a formáknak a mielőbbi meghonosítását.

Sokat kell még tennünk, hogy a tudományos-műszaki kutatások hamarosan érzékelhető népgazdasági eredményt hozzanak. Az SZKP Központi Bizottsága és a szovjet kormány számít arra, hogy a szovjet tudósok, az egész tudományos-műszaki értelmiség szívén viseli a párt által meghirdetett feladatokat, nem sajnálja erejét a tudományos-műszaki haladás meggyorsítására.

Az élet megköveteli a tervezés és az irányítás, az egész gazdasági mechanizmus mélyreható átalakítását. A gazdaságirányítás átalakításának fő iránya elvben világos. Lényege: a szocialista gazdaság előnyeinek alaposabb és teljesebb kihasználása. Tovább kell fejlesztenünk és erősítenünk a demokratikus centralizmust. A gazdaságirányítás átalakításának elvi lényege, hogy az irányításban és a tervezésben növelni kell a központi irányítás hatékonyságát, bővíteni kell a vállalati önállóságot és felelősséget, aktívabban kell alkalmazni a vezetés rugalmasabb formáit és módszereit, az önálló gazdasági elszámolást és felhasználni az áru- és pénzviszonyokat, széleskörűen fejleszteni kell a tömegek kezdeményezéseit.

A gazdaságot maximálisan fogékonnyá kell tenni a tudományos-műszaki haladásra, el kell érni, hogy a népgazdaság minden láncszeme érdekelt legyen ebben. A párt- és gazdasági szervek aktívan dolgoznak e problémák megoldásán. Egyre újabb ágazatok kapcsolódnak be a nagyszabású gazdasági kísérletbe. De erről át kell térni a gaz-

dálkodás és irányítás egységes rendszerének megteremtésére.

A felső szinteken kell kezdeni. A gyakorlatban kell megvalósítani azt a lenini gondolatot, hogy az állami tervbizottság tudományos-gazdasági szerv legyen, amely összpontosítja a legkiválóbb tudósokat és a vezető szakembereket. A tervekben kapjanak vezető helyet a minőségi mutatók, amelyek jelzik az erőforrások felhasználásának hatékonyságát, a termék megújításának fokát, a munka termelékenységének tudományos-műszaki haladás alapján történő növekedését.

Az SZKP Központi Bizottságába számos javaslat érkezik az Állami Tudományos-Műszaki Bizottság helyére és szerepére vonatkozóan. Arról van szó, hogy ez a bizottság feleljen az egyes ágazatok tudományos és műszaki szintjének az ellenőrzéséért, felügyeljen arra, hogy a termelés szinkronban legyen a legjobb eredményekkel, hogy miképpen alakul a tudományos kutatóintézetek és tervezőintézetek hálózata, és koordinálja az egész országban folyó tudományos-műszaki tevékenységet.

A nagyobb hatékonyság elérésére a fő tartalékok az ágazatok érintkezési pontjain találhatók. Illúzió lenne abban reménykedni, hogy a Szovjetunió Tervhivatala képes kidolgozni az ágazatközi kapcsolatok minden láncszemét, és kiválasztani az optimális megoldást. Nem képesek erre a minisztériumok sem. Mindez napirendre tűzi a nagy népgazdasági komplexumokat irányító szervek megalakításának kérdését. Az új körülmények között meg kell változnia a minisztériumok szerepének és funkciójának. A minisztériumok maximálisan összpontosíthatják figyelmüket a távlati tervezésre, arra, hogy az újításokat, az új eljárásokat széleskörűen felhasználják a ter-

melés és a termékek műszaki színvonalának emelésére. Jelentősen csökkenteni kell az ágazatokban az irányító apparátust, ki kell iktatni a felesleges láncszemeket.

Sokat kell tenni a köztársasági irányító szervek struktúrájának tökéletesítéséért is, túlságosan sok itt a minisztérium és a főhatóság, s számuk egyre nő. Itt még inkább, mint országos szinten, időszerű az irányítás integrálásának és koncentrálásának a kérdése.

A tudományos-műszaki haladás meggyorsítása céljából növelni kell a termelés alapvető egységeinek – az egyesüléseknek és a vállalatoknak – a szerepét. Ezeket általában közvetlenül a minisztériumok alá kell rendelni, és ide kell áthelyezni az egész gazdasági operatív munka súlypontját. Ez a munka nem a „lyukak foltozgatása", nem egyszerűen a szervezetek összevonása vagy felaprózása, a munkatársak átültetése az egyik székből a másikba. A szervezeti struktúra tökéletesítését – mind vertikálisan, mind horizontálisan a felsőtől az alsó láncszemig – bátran, megalapozottan és ami a legfontosabb – komplexen és csakis komplexen kell megoldani.

Az irányítás szervezeti struktúrájának átalakítását szervesen össze kell kapcsolni az önálló gazdasági elszámolás, a gazdasági szabályozók és ösztönzők szerepének növelésével. Olyan mechanizmusra van szükségünk, amely ténylegesen előnyt biztosít azoknak a dolgozó kollektíváknak, amelyek sikereket érnek el a tudományos-műszaki haladás meggyorsításában. Olyan mechanizmusra van szükségünk, amely előnytelenné teszi az elavult, nem hatékony termékek gyártását. E célból mindenekelőtt olyan intézkedéseket kell hozni, amelyek növelik a fogyasztó befolyását a termékek műszaki színvonalára és minőségére. Gyökeresen változtatnunk kell az árképzé-

sen, hogy az árképzés elősegítse a gazdaságpolitika sikeres megvalósítását, az új, korszerű módszerek mielőbbi meghonosítását.

Az egyesüléseknek és a vállalatoknak a gyakorlatban is a teljes önálló gazdasági elszámolásra kell áttérniük, jelentősen csökkenteni kell a központilag meghatározott tervfeladatok számát. Ismeretes és gyakori tény, hogy a minisztériumok, sőt még a termelési egyesülések igazgatóságai is önkényesen sok felesleges mutatót iktatnak a tervbe. Ideje itt törvényes rendet teremteni. A vállalatok tevékenységében mind nagyobb szerephez kell jutniuk a gazdasági szabályozóknak.

Az egyesüléseknek és a vállalatoknak lehetőséget kell adni arra, hogy maguk keressék meg és önállóan használják fel azokat az eszközöket, amelyek szükségesek a termelés műszaki színvonalának emeléséhez, a termékek minőségének javításához, a szociális fejlesztéshez, s hogy hiteleket vehessenek fel. Nagyon fontos, hogy szoros összefüggés legyen a kollektívák munkájának eredményei és keresetük között. Itt közvetlen összefüggésről van szó. Bátrabban kell kiterjeszteni a kollektív szállítási szerződések elveit az egyesülések és a vállalatok tevékenységére, szorgalmazni kell a nagyobb komplex önelszámoló brigádok megalakítását.

Minden elavultat fel kell számolni, hogy teljes erővel működésbe lépjen egy, hogy úgy mondjam, „költségellenes gazdasági mechanizmus", amely szó szerint ráver azoknak a botcsinálta gazdasági vezetőknek a kezére, akik minél több erőforrást és beruházást szeretnek kicsikarni az államtól, s minél kevesebbet akarnak visszaadni a társadalomnak.

Egyszóval, nagyon komolyan kell dolgoznunk a gaz-

dálkodási és az irányítási rendszer tökéletesítésén. Nem tolhatjuk ki ennek a munkának a határidejét, mert ha nem teremtjük meg az új gazdasági és szervezeti feltételeket, nem lehet igazán meggyorsítani a tudományos-műszaki haladást.

Ez a nagy feladat mélyreható változtatásokat tesz szükségessé a pártmunkában. A pártmunkának minden változás döntő tényezőjével, az emberi tényezővel van dolga. Napjainkban tehát arra kell helyezni a hangsúlyt, hogy minden intézkedésünkkel változást érjünk el a vezetők gondolkodásmódjában a legfelső szinttől a legalsóig, figyelmüket a legfontosabbra, a tudományos-műszaki haladásra összpontosítsuk. Igényesség és még egyszer igényesség – ez a legfőbb, amelyet a kialakult helyzet diktál nekünk, kommunistáknak. Az élet vizsgája a legszigorúbb, és nem ismer kompromisszumot. És ma vizsgázik a párt minden kádere.

Hosszú távú politikai irányvonalról van szó, és nem halasztható holnapra egyetlen probléma sem, amelyet ma kell mindenképpen megoldanunk. Nagyobb követelményeket kell támasztanunk közgazdászainkkal, gazdasági szakembereinkkel szemben. Nem szabad késlekedni, nem szabad várni, mert nem maradt idő a nekikészülődésre, ezt az időt felemésztette a múlt. Csak előre kell haladnunk, gyorsítva a sebességet.

A tudományos-műszaki haladás meggyorsítása megköveteli, hogy gyökeresen megváltoztassuk a műszakiak, a mérnökök és a tudományos dolgozók helyzetét. Olyan intézkedéseket kell kidolgozni, amelyekkel növelhetjük a tudományos és a mérnöki munka társadalmi presztízsét, fokozhatjuk e munkában az alkotó kezdeményezés szerepét, ösztönözhetünk arra, hogy kisebb létszámmal

végezzenek minőségi munkát, s ennek alapján emeljük a dolgozók keresetének szintjét. Fokoznunk kell a pártnak a tudományos-műszaki haladás egész menetére gyakorolt befolyását, növelnünk kell a párttagok arányát e terület döntő frontszakaszán. Különösen időszerű, hogy rendszeresen foglalkozzunk a szakemberek képzésével és továbbképzésével, mindenekelőtt a műszaki haladás során létrejött új szakmákban.

Számos fogyatékosságnak és hibának az az oka, hogy a minisztériumi pártbizottságok helyenként nem kellő politikai aktivitással vesznek részt a legfontosabb társadalmi-gazdasági kérdések megoldásában, s nem végzik el azt az ellenőrzést, amelyre az SZKP szervezeti szabályzata feljogosítja őket. Ez a szemlélet nem felel meg a társadalmi-gazdasági fejlődés mai követelményeinek.

Nagy, konkrét és felelősségteljes feladatok vannak az ideológiai és propagandamunkában. Meg kell győzni az embereket, hogy a tudományos-műszaki haladás meggyorsítása életbevágóan fontos, valamennyiünk érdekeit szolgálja, és lehetőséget nyújt mindenki számára, hogy kamatoztassa képességeit és tehetségét. Számítunk munkásosztályunk, parasztságunk, értelmiségünk, mérnökeink és tudósaink nagyfokú alkotó aktivitására és szakmai tudására. Különösen sokat várunk az ifjúságtól, energiájától és kutató elméjétől, minden új, korszerű iránti érdeklődésétől.

Az előadó ezután a gazdasági tevékenység időszerű kérdéseiről beszélt. Rámutatott arra, hogy a szovjet dolgozók előtt az idei terv és az egész ötéves terv sikeres befejezésének felelősségteljes feladata áll. Fontos, hogy a pártszervezetek gondot fordítsanak az ipar számára szükséges energiahordozók és nyersanyagok termelésének a nö-

velésére, a mezőgazdasági munkák magas színvonalú és idejekorán való elvégzésének megszervezésére, az egész termés begyűjtésére és tárolására. Arról van szó, hogy az ország jelentős tartalékokkal és szervezetten lépjen az új ötéves terv időszakába.

Végezetül Mihail Gorbacsov hangsúlyozta, hogy rengeteg új, nagy és nehéz feladat vár ránk. Megbirkózunk-e velük? A központi bizottság meg van győződve arról, hogy megbirkózunk. Meg kell birkóznunk. Ez azonban intenzív gondolkodást, feszített munkát, óriási koncentráltságot, tudatosságot és szervezettséget követel mindenkitől. Nem hagyomány a pártban, nem jellemző a szovjet népre, hogy megretten a bonyolult feladatoktól, meghátrál a nehézségek előtt, lazít és nyugtatgatja magát, különösen nem az ország életének sorsdöntő, felelősségteljes pillanataiban.

Amikor a szovjet köztársaság hihetetlenül nehéz körülmények között az első lépéseket tette a szocializmus felé, Lenin magabiztosan írta: „kijutunk, mert nem szépítgetjük helyzetünket. Ismerünk minden nehézséget. Látunk *minden* betegséget. Gyógyítjuk őket rendszeresen, kitartóan, s nem esünk pánikba" (LÖM 44. köt. 76. old.).

És ma is a munkások, a parasztok, az értelmiség alkotóerejébe, a nép magas fokú erkölcsi szellemébe és akaratába vetett mélységes hit táplálja a párt optimizmusát. De az optimizmus senkit sem mentesít a munka alól. Az SZKP politikáját az egész társadalom aktívan támogatja. A szovjet emberek nagy reményeket fűznek azokhoz az eszmékhez, kezdeményezésekhez és tervekhez, amelyekkel a párt XXVII. kongresszusára készül.

A kommunisták pártjának kötelessége, hogy valóra váltsa ezeket a reményeket, megmutassa, hogy komolyan

munkához látunk. Van erőnk és szilárdságunk ahhoz, hogy a nép alkotómunkájára támaszkodva, a tudomány és a munka szövetségét erősítve elérjük: a szavak ne térjenek el a tettektől. Ez pedig a politikában, az életben a legfontosabb.

1985. JÚNIUS 11.

PRAVDA, 1985. JÚNIUS 12.

Beszéd a dnyepropetrovszki kohászati művekben

Amikor tervbe vettem, hogy Ukrajnába utazom – mondta Mihail Gorbacsov –, úgy gondoltam, hogy okvetlenül eljövök Dnyepropetrovszkba, a szocialista ipar jelentős központjába, ahova eddig még nem jutottam el. Örülök, hogy ma lehetőségem nyílik megismerkedni kollektívájuknak, a munkásosztály egyik dicső osztagának életével, s pártunk központi bizottsága és a szovjet kormány nevében szívélyesen köszönthetem önöket.

A pártmunkás számára a szovjet emberekkel való találkozás rendkívül nagy jelentőségű. A munkásokkal, a parasztokkal, az értelmiséggel, az ifjúsággal való állandó eleven kapcsolat a pártmunka lényege. Erre tanított bennünket Lenin, amikor hangsúlyozta, hogy a pártmunkásnak mindig a tömegek sűrűjében kell lennie. Ezt bizonyítják pártunk tevékenységének gazdag tapasztalatai is.

A pártmunkának éppen ez a felfogása a záloga annak, hogy sikeresen megoldjuk a gazdasági, politikai és nevelési feladatokat, ez teszi lehetővé, hogy megszervezzük az embereket a közös munkára és harcra, folyamatosan összevessük a párt irányelveit az élettel, a dolgozók felbecsülhetetlen értékű tapasztalataival.

Az elmondottak minden pártmunkásra vonatkoznak, bárhol dolgoznak is: az alapszervezetekben, a kerületi és

a városi, a területi és a köztársasági pártbizottságokban, az SZKP Központi Bizottságában.

És ha ilyen szemléletre volt szükség korábban, kétszer, háromszor nagyobb szükség van rá ma, amikor az ország társadalmi-gazdasági fejlődésének felelősségteljes szakaszába érkeztünk, amikor új, nehéz, de hálás feladatok várnak ránk.

Tulajdonképpen ez is indokolta ukrajnai utazásomat, s többek között azt, hogy ellátogassak Dnyepropetrovszkba, az önök vállalatához. Ez a lényege beszélgetésünknek, amelynek megszervezésére megkértem köztársaságuk vezetőit.

Kezdetnek azonban szeretném megosztani önökkel benyomásaimat, amelyeket dolgozó kollektívájuk munkájával és életével való megismerkedésem során szereztem. Nyíltan megmondom, mély benyomást tett rám a vállalat dolgozóival folytatott beszélgetés, mindaz, amit láttam. Sok mindent megtudtam múltjukról, mai dolgaikról és jövőre vonatkozó terveikről.

Az üzem majdnem egy évszázados története bővelkedik forradalmi és munkahagyományokban. 1905-ben a kohászok voltak a kezdeményezői a cárizmus elleni fegyveres felkelésnek. A forradalmi harc során megalakították köztársaságukat, az akkori jekatyerinovszlávi kormányzóságban elsőként alakították meg a munkásküldöttek szovjetjét. Lenin nagyra értékelte bátorságukat és forradalmi lendületüket.

A szovjethatalom első éveitől kezdve az üzem jelentős mennyiségű fémet szállított a szocialista építkezésekhez, szakembereket nevelt az ország sok kohászati vállalata számára.

Nagy lelki erőről és hősiességről tettek tanúságot az

üzem munkásai a nagy honvédő háborúban és a háború utáni építés éveiben.

Az üzemben, a kollektívában pezseg az élet. Elismerést érdemel az a munka, amelyet a hetvenes években végeztek a termelés műszaki megújítása érdekében. Ez lehetővé tette a foglalkoztatottak számának 40 százalékos csökkentését, s emellett kétszeresre növekedett a termelés.

Önöknél megfelelő az összhang a termelési ügyek és az emberekről való gondoskodás között, folyamatosan figyelemmel kísérik a lakásépítésnek, a bölcsődék és óvodák, az egészségügyi intézmények, az üdülők, a sportlétesítmények építésének kérdéseit, fejlesztik a szociális szolgáltatásokat. Habár meg kell mondanom, hogy önök több lakást tudnak építeni, és ezt meg is kell tenniük, a többi közt saját erőből is. Az üzem kisegítő gazdasága jelentős segítség a vállalati közétkeztetés javításában.

Kollektívájuk jelentős érdeme, hogy magas a dolgozók iskolázottsági és szakképzettségi szintje. Jó dolog, hogy jelenleg tíz munkás közül kilenc felső- vagy középfokú szakképzettséggel, illetve középfokú végzettséggel rendelkezik. Körülbelül kétezer újítót tartanak számon.

Mindez kétségtelenül a vállalat kollektívájának, pártszervezetének, szakszervezetének, Komszomol-szervezetének az érdeme. Érződik, hogy az a két és félezer kommunista, akik a soraikban dolgoznak, minden jó ügy és kezdeményezés igazi, tényleges szervezője.

Jól tudom, hogy az üzemről, az üzemi dolgokról mondottak az önök számára természetesen nem újak. Mindezt önök jól tudják. De szólni akartam erről, mert kollektívájuk tevékenységében, eredményeiben, mint cseppben a tenger, visszatükröződik vállalataink ezreinek az

élete, sőt az egész ország élete. És nemcsak az eredmények tükröződnek bennük, hanem a problémák is, amelyek a kor által, a gazdaság, az egész szovjet társadalom szükségletei által napirendre tűzött új feladatok megoldásával függnek össze.

És ebben az értelemben találkozónk azért is fontos, mert hazánk történelmének felelősségteljes időszakában jött létre. Ma az foglalkoztat mindannyiunkat, hogyan valósítsuk meg a társadalmi-gazdasági fejlődés meggyorsításának a központi bizottság áprilisi ülésén kidolgozott programját.

A program lényege világos: ezután is azon leszünk, hogy javuljanak a szovjet emberek élet- és munkakörülményei, minden vonatkozásban tökéletesítsük a szocialista életmódot, kellő szinten tartsuk az ország védelmét, erősítsük a szocializmus pozícióit a nemzetközi színtéren.

Ehhez azonban meg kell gyorsítanunk gazdaságunk fejlődési ütemét, gazdaságunkat hatékonyabbá, munkánkat pedig termelékenyebbé kell tennünk. Hogyan érhetjük el ezt? Mi a központi bizottságban és a kormányban úgy gondoljuk, hogy ennek fő útja: a tudományos-műszaki haladás meggyorsítása.

Nemrég a központi bizottságban tanácskozást tartottunk erről a kérdésről. Feltételezem, hogy önök ismerik e tanácskozás eredményeit és főbb gondolatait, s nyilvánvaló, hogy itt nem szükséges ismétlésbe bocsátkoznom. Csak egyet mondok: ez széles körű, az egész pártot érdeklő, nyílt, igényes, tárgyilagos beszélgetés volt fejlődésünk fő problémáiról, amelyeknek megoldásától függ az ország sorsa, az egész társadalom és minden egyes szovjet család jóléte.

Nagyon gondosan készültünk a tanácskozásra. Tanulmányoztuk a munkások, a kolhozparasztok, a tudósok, a párt- és a gazdasági vezetők véleményeit és javaslatait. Sokat merítettünk azokból a találkozókból és beszélgetésekből, amelyeket Moszkvában és Leningrádban szerveztünk dolgozó kollektívákkal, párt- és gazdasági vezetőkkel, egyesülések és vállalatok igazgatóival, szakemberekkel, akiket meghívtunk az SZKP Központi Bizottságába. Mindez segített abban, hogy mélyrehatóan, sokoldalúan, megalapozottan értékeljük gazdaságunk állapotát, mintegy megvilágítsuk a szűk keresztmetszeteket és a problémákat.

A tanácskozás meghirdette a szovjet gazdaságban kialakult időszerű problémák megoldásának széles körű programját. Lényegében a növekedés más minőségéről van szó, új szemléletről fejlődésünk elveinek a megvalósításában. Nagyszabású feladatokat tűztünk ki. Nagyon komoly követelményeket támasztottunk mindenkivel szemben.

Felvetődhet a kérdés: vajon nem túlságosan hirtelen tesszük-e ezt a fordulatot? Nem, mi nemegyszer beszéltünk erről az SZKP Központi Bizottságában. Más megoldás – sokkal nyugodalmasabb talán – nem felel meg nekünk. A kor parancsa, hogy éppen ezt tegyük.

És még valami, amit figyelembe kell venni: egyszerre, egyidejűleg sok területen kell előrehaladnunk, máskülönben nem mozdulhatunk, nem tudjuk meggyorsítani előrehaladásunkat.

Ez nemcsak a tanácskozás résztvevőinek a közös véleménye, hanem mindazoké is, akikkel megvitattuk az égető problémákat. A tanácskozás ezért meghatározta azoknak a problémáknak a komplexumát, amelyeket fel-

tétlenül meg kell oldanunk, és már az egészen közeli jövőben.

Ez a munka már megkezdődött. Intézkedéseket vettünk tervbe a beruházási struktúra tökéletesítése végett, hogy „zöld utat" adjunk a stratégiailag fontos népgazdasági ágak fejlődése számára, amelyek meghatározóak a tudományos-műszaki haladás szempontjából, tehát mindenekelőtt a gépipar, az elektronika, az elektrotechnika, a biotechnika és más ágazatok fejlődése számára. Megkülönböztetett figyelmet fordítunk arra, hogy a termelésben alkalmazzuk a tudomány és a technika eredményeit, az erőforrástakarékos technológiákat. Kitűztük a feladatot, és gyakorlati erőfeszítéseket teszünk azért, hogy a legrövidebb idő alatt megvalósítsuk a működő vállalatok műszaki rekonstrukcióját.

Javítanunk kell a tervezés és az irányítás egész rendszerét, növelni kell a Szovjetunió Tervhivatalának felelősségét a népgazdaság végeredményeiért, létre kell hozni a rokonágazatok csoportjainak irányító szerveit. Ezt a munkát már megkezdtük az agrár-ipari komplexumban és a gépiparban. Ugyanakkor megváltozik a minisztériumok szerepe és felelőssége. A minisztériumoknak a tudományos-műszaki haladás vezérkaraivá kell válniuk, figyelmüket arra kell összpontosítaniuk, hogy biztosítsák az ország és a lakosság szükségleteinek kiváló minőségű termékekkel való kielégítését. Ezzel összefüggésben csökkenteni és egyszerűsíteni kell az irányító apparátust, ki kell iktatni a felesleges láncszemeket.

Tervezzük az egyesülések és a vállalatok önállóságának és felelősségének jelentős bővítését, a nagykereskedelmi árrendszer, a közvetlen kapcsolatok tökéletesítését, a dolgozó kollektívák anyagi ösztönzésének javítá-

sát. Olyan feltételeket akarunk teremteni, hogy a kollektívák számára előnyös legyen az új technika gyártása és alkalmazása, kiváló minőségű termékek előállítása, a munka termelékenységének növelése.

A termelésnek minőségileg új műszaki alapokra való átállítása új követelményeket támaszt a vezetők ismereteivel, szakképzettségével szemben. Ezzel összefüggésben alaposan át kell alakítanunk közép- és felsőfokú szakoktatásunkat. Ki kell alakítanunk a népgazdaságban foglalkoztatott összes dolgozók – mind a munkások, mind a mérnökök, mind az irányítási szakemberek – továbbképzésének és átképzésének rendszerét.

Mindezt alaposan megtárgyaltuk a tanácskozáson. És ehhez a munkához már hozzákezdtünk. Ez a munka aktívan folyik a központi bizottságban, a kormányban, a tervezési és a gazdasági szervekben.

Az országban teljes megértésre talál az a nyílt és elvi értékelés, amelyet a párt a gazdaság helyzetéről adott, a világos akcióprogram, a káderekkel szemben támasztott magas követelmények hangsúlyozása. Az SZKP Központi Bizottságához és más központi szervekhez a munkásoktól, a kolhozparasztoktól, a mérnököktől, a technikusoktól, a tudósoktól érkező visszajelzések azt bizonyítják, hogy a szovjet emberek lelkesen támogatják a pártnak a tudományos-műszaki haladás meggyorsítását célzó irányvonalát, s igyekeznek mindent megtenni megvalósításáért.

A szovjet emberek nagy reményeket fűznek ehhez az irányvonalhoz. Fokozódik a dolgozók érdeklődése a közügyek iránt, javul az emberek hangulata. Erősödik az a meggyőződés, hogy a becsületes és szorgalmas emberek

– és nálunk ilyen az emberek túlnyomó többsége –, munkája érdekesebb, élete pedig jobb lesz.

Nagy figyelemmel kísérték a tanácskozás eredményeit a szocialista országok, a kommunista és munkáspártok. Külön elismerően állapítják meg, hogy gazdaságunk időszerű problémáit országunk a szocialista rend fő előnyeinek, mindenekelőtt a tervgazdálkodás óriási lehetőségeinek további fejlesztése és még jobb felhasználása révén oldja meg, arra támaszkodva, hogy a társadalom minden rétege érdekelt a szocialista életmód, a szovjet demokrácia további tökéletesítésében.

A szovjet nép helyeslésével találkozó békés terveink nagy csapást mérnek azokra a szovjetellenes koholmányokra, amelyek azt állítják, hogy a szovjet gazdaságban nincs demokrácia, nincs dinamizmus, s hogy gazdaságunk nem képes megoldani a tudományos-műszaki haladás nagy problémáit.

A visszajelzések természetesen különbözők, de mind azt igazolják: azzal, hogy nyíltan és konstruktívan beszéltünk új feladatainkról, nagy lépést tettünk előre a helyes irányban, kijelöltük azokat az intézkedéseket, amelyek történelmi jelentőségű változtatások végrehajtására mozgósítják országunkat.

Nem elég azonban kidolgozni a helyes politikát, kijelölni a helyes irányvonalat, jó döntéseket hozni. A legfontosabb, hogy megszervezzük végrehajtásukat, elkezdjünk cselekedni. Hangsúlyozom: cselekedni. Megengedhetetlen, hogy a tervezett lépések helyességéről szóló hangzatos szavak tengerébe fulladjanak a tényleges, gyakorlati tettek. Megengedhetetlen a késlekedés, a várakozás valamiféle újabb utasításokra és előírásokra. Ma kell cselekedni, most és együttesen, hogy egy mederbe terel-

jük a gazdaság összes láncszemeinek az erőfeszítéseit. Mindannyiunknak át kell állnunk, igen nagy felelősséggel és energiával kell dolgoznunk. Nincs és nem lehet helye a konzervativizmusnak és a közömbösségnek, a szervezetlenségnek és a pazarlásnak, a bürokratizmusnak és a huzavonának.

A napokban a politikai bizottság megvizsgálta a tanácskozás eredményeit, egyhangúlag jóváhagyta őket és megfelelő határozatot hozott. Tehát most már a tanácskozás eszméi, következtetései, az általa javasolt gyakorlati intézkedések pártdokumentum erejével bírnak, s mintegy beléptünk munkánk nem kevésbé fontos, következő szakaszába, nevezetesen – gyakorlatilag hozzáláttunk a kidolgozott stratégia megvalósításához.

A legfelső szinteken, mint már említettem, ez a munka megkezdődött, és az SZKP Központi Bizottsága szigorúan ellenőrizni fogja e munka menetét.

Mindazonáltal az ügy sikere, kezdeményezéseink eredményei a munkásoktól, a parasztoktól, az értelmiségtől függenek. Végső soron minden a műhelyekben, az építkezéseken, a hengersorokon, az automatizált gépsorokon, a földeken, az állattenyésztő telepeken, a tudományos laboratóriumokban és a tervezőirodákban dől el. Nem tudjuk meggyorsítani fejlődésünket, ha nem támaszkodunk a nép alkotóerejére, az emberek millióinak az élet minden területén elérendő javuláshoz fűződő érdekeltségére. „A szocializmust – tanította Lenin – nem felülről jövő rendeletekkel teremtik meg. A szocializmus szellemétől idegen a kincstári-bürokratikus automatizmus; a szocializmus eleven, konstruktív, maguknak a néptömegeknek az alkotása" (LÖM 35. köt. 56. old.).

Lényeges, hogy a dolgozó tömegek hozzálássanak a ki-

tűzött feladatok megoldásához, saját ügyüknek érezzék őket. A párt mindenekelőtt a munkásosztályhoz fordul. Erre tanította a kommunistákat Lenin, aki a munkásosztályban látta a szocializmus szilárd támaszát, azt az erőt, amely képes arra, hogy bátran kezdeményezzen, példát mutasson abban, hogyan kell vállalni és megoldani az össznépi, összállami feladatokat.

A munkásosztály gazdag politikai tapasztalatai, ideológiája, magas fokú tudatossága, akarata, fegyelme, a fogyatékosságokkal szemben tanúsított kérlelhetetlensége, társadalmi igazságérzete szervezik és egységbe forrasztják egész társadalmunkat, lehetővé teszik, hogy magabiztosan és optimizmussal telten haladjunk előre. A párt nagyra értékeli a munkásosztály élcsapat-szerepét, nagy becsben tartja bizalmát és támogatását. A párt ezután is mindent meg fog tenni azért, hogy még szorosabbra fűzze kapcsolatát a munkásosztállyal.

A központi bizottságnak meggyőződése, hogy a munkásosztály, a kolhozparasztság és a népi értelmiség energikusan megvalósítja a társadalmi-gazdasági fejlődés meggyorsításának irányvonalát. Már most mozgósítani kell a hatékonyság növelésének és a minőség javításának összes tartalékait és lehetőségeit. Ezt azért hangsúlyozom, mert napjainkban az ágazatokban és a köztársaságokban, az egyesülésekben és a vállalatoknál az ellenőrző számok alapján már folyik a 12. ötéves terv kidolgozása.

Ennek a munkának valóban szakszerűen, az egész nép bevonásával kell folynia. Mindent meg kell tenni azért, hogy a fő irányokban vázolt feladatok szilárd anyagi bázisra épüljenek, reális és hatékony intézkedéseket kell kidolgozni végrehajtásuk érdekében, de csakis reális és ha-

tékony intézkedéseket. Ez ma igen fontos gazdasági, társadalmi és politikai feladat.

Sokat várunk Ukrajna munkásaitól, kolhozparasztjaitól, értelmiségétől, pártszervezetétől. A köztársaság dolgozói joggal büszkék iparukra, mezőgazdaságukra, tudományos eredményeikre és kultúrájukra. A köztársaság számottevően hozzájárul az ország gazdasági és védelmi potenciáljához. Ukrajna adja a nemzeti jövedelemnek majdnem egyötödét, a széntermelésnek több mint egynegyedét, az acélnak és hengerelt áruknak több mint egyharmadát, a mezőgazdasági termékek jelentős hányadát. Minden siker lényeges hozzájárulás az össznépi vagyonhoz, de egyben különösen érzékenyen érint bennünket a munka minden kis akadozása is.

Ukrajna gazdasága ma is előrehalad, de önöknek nagy tartalékaik is vannak arra, hogy még jobban menjenek a dolgok. A köztársaság 12. ötéves tervének kidolgozása során meglehetősen magas célokat tűznek ki. Lényegesen nő az ipari termelés volumene, különösen a gépiparban és a fémfeldolgozó iparban, a vegyiparban és az olajvegyiparban. Nagy figyelmet fordítanak az energetika fejlesztésére. Tervezik az agrár-ipari komplexum ágazatainak fejlesztését.

Mint tudják, az SZKP Központi Bizottságában szigorú bírálatban részesült a Szovjetunió Vaskohászati Minisztériumának munkája. Ez a bírálat a köztársasági minisztériumra is vonatkozik. Hiszen a fémek gyártásában és szállításában felhalmozódott adósság nagy része a köztársaság vállalataira jut.

A vaskohászat az utóbbi ötéves tervidőszakokban nem teljesíti a terveket. Ma ez az ágazat egyre gyakrabban megzavarja a népgazdaság munkájának ütemét. Ez ed-

dig nem kívánatos volt, de megengedhetetlen ma, amikor a hazai gépiparra hatalmas feladatok várnak.

A kialakult helyzetnek az az oka, hogy lassan halad az ágazat állóalapjainak a felújítása. Ugyanakkor a javításukra hatalmas összegeket költenek. Aggodalomra ad okot, hogy késik az új, korszerű berendezések és technológiai folyamatok meghonosítása, késedelem tapasztalható a gazdaságosabb és legkiválóbb minőségű kohóipari termékek gyártásában.

Lassan halad az új technikai objektumok létesítése. Önöknél is az 550-es idomhengersor építése már öt év óta folyik, s ez alatt az időszak alatt a költségvetési értéknek csak egyharmadát használták fel.

Nemrég az SZKP Központi Bizottsága és a Szovjetunió Minisztertanácsa határozatot hozott a vaskohászat műszaki rekonstrukciójáról. Ez a határozat intézkedések széles körű komplexumát irányozza elő annak érdekében, hogy az ágazat termelési alapjait radikálisan felújítsák, s hogy az ágazat az intenzív tényezők mozgósítása alapján minőségileg új színvonalra emelkedjen.

Roppant nagy munka vár ránk. Azt tervezzük, hogy a 12. ötéves tervidőszakban üzembe helyezzük a folyamatosan működő acélöntőgépeket, s megkétszerezzük az e korszerű eljárással gyártott acélmennyiséget, elvégezzük az első ötéves tervek éveiben épült üzemek rekonstrukcióját, a martin-kemencéket konverterekre és elektroacélolvasztó kemencékre cseréljük ki, s más nagyszabású intézkedéseket foganatosítunk.

Fontos, hogy egyidejűleg előirányoztuk a szociális kérdések megoldását is: a munka gépesítési fokának emelését, a munkakörülmények javítását. Nyilvánvaló, hogy

ebből kiindulva kell kidolgozniuk az üzem távlati fejlesztési terveit.

Az üzemben folytatott beszélgetések során sok szó esett a gyökeres rekonstrukcióról. Ismertették a lehetséges variánsokat, megmutatták az előzetes számításokat. Az évek azonban múlnak, végleges variáns pedig még mindig nincs. A vaskohászati minisztériumnak, a Szovjetunió Tervhivatalának meg kell gyorsítania ennek az égető kérdésnek a megoldását. De az önök szerepe sem másodrendű, energikusabban kell cselekedniük.

Különösen szeretném felhívni a figyelmüket arra, hogy csökkenteni kell a nehéz fizikai munka és a szakképzetlen kézi munka arányát. Tudom, hogy önök behatóan foglalkoznak ezzel a kérdéssel. De mégse legyenek elégedettek. Az önök vállalatánál még mindig minden ötödik ember kézi munkát végez. Gondoskodni kell arról, hogy a minimálisra csökkentsék a kézi munka arányát.

Napjainkban mindenütt folyik a tartalékok feltárása és mozgósítása. A fő mozgató erő természetesen a tudományos-műszaki haladás meggyorsítása. És az időt nem vesztegetve mindent meg kell tenni, hogy minden egyesülésben, minden vállalatnál biztosítsák a tudomány és a technika legújabb eredményeinek, a legjobb tapasztalatoknak a meghonosítását.

Mindemellett a termelés műszaki rekonstrukciója nem egyszerű feladat, és ezt mindenütt egyidejűleg megvalósítani nem könnyű dolog. Ezért a 12. ötéves tervidőszakban, különösen az első években, a termelés fejlődési ütemének növekedését az összes lehetőségek felhasználásával kell elérni. Lehetőségek pedig mindenütt vannak, minden területen, minden munkahelyen.

Mindenekelőtt jobban ki kell használnunk mindazt,

amivel akkor rendelkezünk, ha rendet teremtünk, növeljük a felelősséget, szilárdítjuk a fegyelmet. Csupán ezzel, minden költségráfordítás nélkül sok vállalatnál jelentősen növelni lehet a munka termelékenységét. A napokban, amikor a Szovjetunió Központi Statisztikai Hivatala felmérést végzett Ogyessza egyik marógépgyártó üzemében, a munka termelékenysége 19 százalékkal nőtt. Gondolják csak meg, elvtársak, milyen hatalmas tartalékaink vannak!

Nagy tartalékaink vannak más munkaterületeken is. Most, mondhatni, nincs aktuálisabb feladat, mint takarékoskodni a fűtőanyaggal, a nyersanyagokkal és az alapanyagokkal. Ezek ugyanis egyre többe kerülnek. A termelés növekedésével nő a takarékosság jelentősége is. A fűtőanyagokat, a faanyagokat, a cementet, a különböző nyersanyagokat korántsem a legjobban használjuk fel. Takarékoskodni kell a fémekkel is. Nem kis veszteség keletkezik önöknél a termelési folyamatban; mivel nem a fogyasztónak szükséges választékot állítják elő, a gépipar a kelleténél több hengerelt árut használ fel. Sok fém megy veszendőbe a korrózió miatt vagy a nem rendeltetésszerű felhasználás miatt.

Minden pazarlás saját magunk, az egész társadalom megkárosítása, akadálya a népjólét növelésének. Tudatában kell lennünk annak, hogy a fűtőanyag-, az energia-, a nyersanyag- és az alapanyag-ráfordításoknak csupán egy százalékos csökkentésével a nemzeti jövedelmet majdnem hét milliárd rubellel növelhetnénk. Ebből az összegből új lakások százezreit, rendelőintézeteket, óvodákat, iskolákat lehetne felépíteni.

És természetesen nagy tartalékaink és lehetőségeink vannak a termékek minőségének javításában. A termé-

kek silány minőségét minden dolgozó, minden ember érzékeli. Megbízhatatlanul működnek a gépek a termelésben, időt és pénzt fecsérelünk a háztartási gépek javítására, nem kielégítő sok árucikk külalakja.

A termékek minőségének gyökeres javítása ma elsőrendű fontosságú feladat. Az itt rejlő tartalékok sok tekintetben érintetlen szűzföldek, s ezek mozgósítása gyakran semmilyen jelentős költségráfordítást nem igényel.

E probléma megoldása végett mindenekelőtt meg kell szilárdítani a technológiai fegyelmet, minden dolgozónak magas fokú felelősségtudattal kell teljesítenie kötelességét. Ugyanakkor gondolkodnunk kell azon is, hogy fokozzuk a gazdasági intézkedések hatását a termékek minőségének javítására.

Egyszóval, bárhova tekintünk, hatalmasak a tartalékok. Felhasználásuk nagymértékben összefügg a tervezéssel, az anyag- és műszaki ellátással, az egész irányítással. Ez így igaz. Előrehaladni azonban széles fronton kell. Mindannyiunknak gyakorlatilag kell munkához látnunk. Féltőn kell óvnunk a nép vagyonát, meg kell tanulnunk jól számolni, elemezni és összehasonlítani a költségeket és az eredményeket, gondosan kell gazdálkodnunk.

A pártnak, amikor felhívja a szovjet embereket, hogy önfeláldozóan és erejüket megfeszítve dolgozzanak, az a célja, hogy javítsa népünk életét. Az országnak egy gazdája van – a dolgozó ember, és minden, amit teszünk, az ő érdekében történik.

Terveink fő tartalma mindig is az volt és az is marad, hogy gondoskodjunk az emberről, növekvő anyagi és kulturális szükségleteinek kielégítéséről. Ebből kiindulva dolgozzuk ki a 12. ötéves terv feladatait. Növelnünk

kell a nép jólétét, javítanunk kell a szovjet emberek életkörülményeinek egész komplexumát, nevezetesen a lakás- és munkakörülményeket, a szolgáltatásokat és az áruellátást, a nyugdíjakat és a szellemi szükségletek kielégítését.

A továbbiakban az előadó külpolitikai kérdésekre tért át. A szovjet emberek jól tudják, pártunk és kormányunk hatalmas erőfeszítéseket tesz, hogy megvédje a békét, megmentse bolygónkat a nukleáris katasztrófától. Annak idején Lenin nagyon világosan kifejezte a szocialista állam elvi álláspontját, azt mondta: „ígérjük a munkásoknak és a parasztoknak, hogy mindent elkövetünk a béke érdekében. És ezt meg is tesszük" (LÖM 36. köt. 322. old.).

Sok év telt el azóta. Népünk nem kevés nehéz évet élt át, része volt véres háborúk megpróbáltatásaiban. Államunk évről évre erősebbé, hatalmasabbá vált. A Szovjetunió ma nagy világhatalom, amely megfelelő válaszcsapást tud mérni bármely agresszorra. De ma is, még nyomatékosabban, mint valaha is, ígérjük a munkásoknak és parasztoknak, hogy mindent elkövetünk a béke érdekében. És ezt meg is tesszük.

Feszült időkben élünk. Önök tudják ezt. Az emberek százmillióinak élete vagy halála, összességében az egész emberiség sorsa függ attól, hogy sikerül-e megállítani a háborúra spekulálókat.

A mostani körülmények között, a nemzetközi béke megszilárdításán munkálkodva, mindenekelőtt meg kell erősítenünk a szocialista országok pozícióit a világszíntéren, elő kell segíteni sokoldalú együttműködésük fejlesztését. Mi erre is törekszünk. Arról van szó, hogy el kell mélyíteni a KGST-országok gazdasági együttműködését, gazdasági integrációját. A jól megszervezett ter-

melési kooperáció és szakosítás, a tudomány és a technika fejlesztésében való aktív együttműködés az egész közösséget és minden egyes résztvevőjét erősíti gazdasági téren, még erősebbé teszi őket a honvédelem területén, hatástalanítja a gazdasági nyomás politikáját, amelyet a Nyugat ma aktívan alkalmaz a szocialista országokkal szemben.

Jelentős esemény volt, hogy ez év áprilisában a következő 20 évre meghosszabbítottuk a Varsói Szerződésnek – testvéri szövetségünk politikai és védelmi alapjának – a hatályát. Ez megteremti a feltételeket ahhoz, hogy még jobban aktivizáljuk közös harcunkat a békéért. Meg kell mondani, elvtársak, hogy összességében véve a szocialista közösség államai közötti kapcsolatok egyre szorosabbá és mélyebbé válnak, a politikai vezetők közötti érintkezések pedig egyre gyümölcsözőbbé. Ez igen fontos. Arra törekszünk, hogy minden lehető módon elősegítsük ezt a folyamatot.

Már volt alkalmam szólni a Kínai Népköztársasághoz fűződő kapcsolatainkról. Úgy gondolom, az idő mindkét fél számára megmutatta, hogy az elszigeteltségből, sőt az ellenségeskedésből és a gyanakvásból egyikünknek sem származik előnye, a jószomszédi együttműködés pedig lehetséges és kívánatos. A magunk részéről készek vagyunk tevékenyen elősegíteni, hogy teljesen megszűnjön a szovjet–kínai kapcsolatok alakulásának negatív szakasza, amely nem kevés mesterséges problémát idézett elő. Meggyőződésem, hogy végső soron ez meg is valósul.

A világ mai arculatát az jellemzi, hogy folytonosan nő a nemzetközi életben azoknak az államoknak a szerepe, amelyek nemrég szabadultak fel a gyarmati vagy félgyar-

mati függőségből, és az önálló fejlődés útjára léptek. A világ fejlődését sokban meghatározza, hogy miként alakul ezeknek az országoknak a sorsa, milyen kapcsolatot építenek ki velük a fejlettebb államok.

A Szovjetunió számára ez a kérdés teljesen világos. A gyarmati sorból felszabadult népeket mi barátoknak és egyenjogú partnereknek tekintjük a békéért és a haladásért folytatott harcban, teljes egészében szolidárisak vagyunk azzal a törekvésükkel, hogy megszilárdítsák szuverenitásukat, megvédjék szabadságukat és függetlenségüket. Az egyenjogú együttműködés keretében lehetőségeinkhez képest segítséget nyújtunk nekik a kor színvonalán álló nemzeti gazdaságuk megteremtéséhez.

Vagyis mindent megteszünk és a jövőben is meg fogunk tenni, hogy bővítsük és elmélyítsük az egyenjogú és baráti együttműködést a felszabadult országokkal. Ezt a célt szolgálták India, Szíria, Nicaragua vezetőivel folytatott tárgyalásaink. Úgy véljük, hogy az emberiség jobb jövőjének záloga a társadalmi haladás és a nemzeti felszabadulás szövetsége.

Elvi alapjaiban más politikát folytatnak az imperialista államok. Ezek az államok évszázadokon át kizsákmányolták a munkát a gyarmatokon, kirabolták a gyarmatok természeti erőforrásait, nyomorban tartották az itt élő népeket. És most igyekeznek a tőkés rendszerhez kötni őket, mégpedig minden eszközzel – gazdasági, katonai eszközökkel, fenyegetések és megfélemlítések, adományok és vesztegetések útján. Sok államra már ráhurkolták az adósságok erős kötelét, s egyre szorosabbra húzzák. Megpróbálják előírni a fiatal államoknak, hogy milyen politikát folytassanak saját otthonukban. Azokat, akik nem tetszenek vagy nem engedelmeskednek nekik,

megdöntik vagy elpusztítják. Ez az úgynevezett szabad világ államainak szokásos gyakorlata, amelyek gyarmatosító politikát folytatnak.

Napjainkban a népeket fenyegető veszély legnagyobb forrása, az egész világot fenyegető legnagyobb veszély éppen az, hogy a kapitalizmus agresszív körei nem hajlandók ténylegesen elismerni, hogy minden államnak joga van a szuverenitásra és a függetlenségre, arra, hogy szabadon válassza meg fejlődésének útját, megpróbálják rákényszeríteni akaratukat a világra, megpróbálják átszabni, átformálni a világot a maguk képére, bármi áron is.

Ma a kérdések kérdése a világon végigsöprő fegyverkezési verseny megszüntetése, a felhalmozott fegyverkészletek csökkentésének megkezdése. Elvben nincs szükségünk sem nukleáris, sem hagyományos fegyverekre ahhoz, hogy normális kapcsolatokat építsünk ki a tőkés világgal, ha az természetesen lemond a Szovjetunió és más szocialista országok elleni agresszív terveiről.

Készek vagyunk versenyezni a kapitalizmussal, de kizárólag a békés alkotó tevékenység mezején. Ezért síkraszállunk a tőkés országokkal való politikai párbeszédért és együttműködésért, a kölcsönösen előnyös kereskedelmi, gazdasági, tudományos-műszaki és kulturális kapcsolatok széles körű fejlesztéséért, készek vagyunk hosszú távon stabil alapokon fejleszteni ezeket a kapcsolatokat. De ezeknek becsületes, valóban kölcsönösen előnyös kapcsolatoknak kell lenniük, mindennemű diszkrimináció nélkül. Reménytelen dolog például az a kísérlet, hogy a kereskedelmet felhasználják az ügyeinkbe való beavatkozásra. Ilyen kereskedelemre nincs szükségünk, megvagyunk nélküle.

Készek vagyunk megállapodást kötni nemcsak a fegy-

verkezési verseny megszüntetéséről, hanem a fegyverzet igen nagy arányú csökkentéséről is, egészen az általános és teljes leszerelésig. Most, mint önök is tudják, Genfben szovjet–amerikai tárgyalások folynak. A szovjet vezetés véleménye szerint e tárgyalásoknak az a feladatuk, hogy megszüntessék a fegyverkezési versenyt a földön, s megakadályozzák a világűr militarizálását. Mi azért ültünk tárgyalóasztalhoz, hogy valóban elérjük ezeket a célokat. De, a jelekből ítélve, az amerikai kormány és a katonai-ipari komplexum, amelyet szolgál, éppen ezt nem akarja. Úgy látszik, hogy terveikbe nem illik bele komoly megállapodások megkötése. Folytatják programjukat, amelynek keretében erőltetett ütemben egyre újabb tömegpusztító fegyverfajtákat fejlesztenek ki abban a reményben, hogy fölényre tehetnek szert a szocialista országokkal szemben és rájuk kényszeríthetik akaratukat.

Az amerikaiak nemcsak hogy nem terjesztettek elő komoly javaslatokat Genfben a fegyverkezési verseny megfékezésére, hanem ellenkezőleg, olyan lépéseket tesznek, amelyek lehetetlenné teszik ezt. Az úgynevezett csillagháborús programra gondolok, a csapásmérő űrfegyver kifejlesztésére. Ennek állítólagos védelmi jellegéről szóló szóbeszéd csak a naiv embereknek szánt dajkamese. A terv az, hogy megpróbálják megbénítani a Szovjetunió hadászati fegyverét, s megszerezzék maguknak azt a lehetőséget, hogy büntetlenül mérhessenek nukleáris csapást országunkra.

Ez a kérdés lényege, s ezt nem hagyhatjuk figyelmen kívül. A Szovjetunió, ha a világűrből tényleges veszély fogja fenyegetni, meg fogja találni a módot a hatékony ellenintézkedésekre, s efelől – nyíltan kimondom – senkinek se legyen kétsége. Egyelőre azonban egy dolog vi-

lágos: a világűr militarizálásának amerikai programja falként állja útját annak, hogy Genfben megfelelő megállapodásokra jussunk.

Az amerikai kormány militarista politikájával súlyos felelősséget vállal magára az emberiség színe előtt. Hozzátehetem, hogy ha az amerikai kormány ésszerűbb álláspontra helyezkedne, akkor beszélhetnénk olyan kölcsönösen elfogadható megállapodásról, amely lehetővé tenné, hogy mindkét fél messzemenően, valóban radikálisan csökkentse nukleáris fegyverkészleteit. Megnyílna az út a nukleáris fegyver teljes felszámolása előtt, elhárulna a nukleáris háború veszélye; ez az, amiről Földünk népei álmodnak.

De ha genfi tárgyalópartnereink továbbra is folytatják irányvonalukat, vagyis az időhúzás taktikáját alkalmazzák a küldöttségek ülésein, s kitérnek azon kérdések megoldása elől, amelyek megvitatására összeültek, és ezt az időt arra használják fel, hogy erőltetett ütemben végrehajtsák katonai programjaikat – mind a világűrben, mind a földön, mind a tengereken –, akkor természetesen újra kell értékelnünk az egész helyzetet. Egyszerűen nem engedhetjük meg, hogy a tárgyalásokat újból porhintésre, azoknak a katonai előkészületeknek az álcázására használják fel, amelyek célja az Egyesült Államok hadászati fölényének biztosítása, világuralmi törekvésének alátámasztása. Meggyőződésem, hogy ezeknek a terveknek a visszautasításában támogatnak bennünket a tényleges békeszerető erők az egész világon, támogat bennünket a szovjet nép.

A párt központi bizottsága nagy megelégedéssel állapítja meg, hogy békeszerető külpolitikánkat a szovjet nép teljesen megérti és jóváhagyja. De a legfontosabb az,

hogy a szovjet emberek nemcsak egyetértenek ezzel a politikával, hanem támogatják is tetteikkel, munkájukkal. És minél sikeresebb ez a munka, annál gazdagabb és erősebb hazánk, annál többel tud hozzájárulni a világbékének és az emberiség haladásának az ügyéhez.

A pártnak gondosan fel kell készülnie a XXVII. kongresszusra. Ez a feszített munka, a felelősségteljes döntések ideje lesz. Tanulságos felidézni, hogyan látta a párt és az ország munkáját ilyen felelősségteljes időszakban Lenin. Az OK(b)P IX. kongresszusa előtt kifejtette erre vonatkozó elképzeléseit, s ezt a következtetést vonta le: „számolni a gyakorlati tapasztalatokkal, hogy félreverssük azt, ami káros, és egyesítsük mindazt, ami értékes... íme, így értelmezzük a ma feladatait és a pártkongresszus feladatait" (LÖM 40. köt. 137. old.).

Éppen így kell készülnünk a kongresszusra minden dolgozó kollektívában – a gyárakban, a kolhozokban és a szovhozokban, a tudományos intézetekben és a műszaki tervezőirodákban, az egész országban. Így kell készülnünk a kongresszusra, ahogy Lenin tanított bennünket, felesleges szavak nélkül, energikusan, szilárdan és következetesen.

1985. JÚNIUS 26.

PRAVDA, 1985. JÚNIUS 27.

25,— Ft